

**МІНІСТЕРСТВО ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ
УКРЗАЛІЗНИЦЯ
Головне управління охорони і організації праці**

**ЗБІРНИК РОЗ'ЯСНЕНЬ
ТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НОРМУВАННЯ
ПРАЦІ
ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ НА
ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ**

Київ 2011

**МІНІСТЕРСТВО ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ
УКРЗАЛІЗНИЦЯ**

НАКАЗ

Київ

225-Ц 15.11.2011

Про затвердження Збірника роз'яснень
та методичних рекомендацій з організації
та нормування праці для застосування на
залізничному транспорті

З метою надання методичної допомоги залізницям та їх структурним підрозділам, підприємствам, організаціям та установам, підпорядкованим Укрзалізниці, для посилення виконавчої дисципліни, запобігання помилкам в обліку робочого часу та викривлень у статистичній звітності з питань організації та нормування праці

НАКАЗУЮ:

1 Затвердити Збірник роз'яснень та методичних рекомендацій з організації та нормування праці для застосування на залізничному транспорті (далі – Збірник), що додається.

2 Начальнику Головного управління охорони і організації праці довести наказ до відома головних управлінь, управлінь та підприємств залізничного транспорту, підпорядкованих Укрзалізниці.

3 Начальникам залізниць організувати тиражування Збірника та забезпечити всі структурні підрозділи його необхідною кількістю.

4 Контроль за виконанням цього наказу покласти на Головне управління охорони і організації праці.

Заступник генерального директора

О.Л.Сліпченко

Збірник роз'яснень та методичних рекомендацій з організації та нормування праці для застосування на залізничному транспорті (далі Збірник) складено Головним управлінням охорони і організації праці (далі-Головне управління).

У складанні розділу Збірника щодо порядку заповнення таблиць, що характеризують стан нормування праці приймала участь Дорожня нормативно-дослідна станція Придніпровської залізниці (далі ДНДС), Перелік професій працівників, які можуть працювати за міжгалузевими та галузевими нормами праці у розрізі господарств залізниці, розроблено фахівцями ДНДС.

Під час підготовки Збірника за основу прийняті нормативні і методичні матеріали з організації і нормування праці, які діють на залізничному транспорті, а також накопичений Головним управлінням і залізницями досвід з питань організації і нормування праці.

Головним управлінням розроблені рекомендації щодо переліку питань перевірок структурних підрозділів, роз'яснення щодо порядку оформлення та виплати ряду доплат, користування класифікатором професій, загального переліку діючих норм, спільно з ДНДС розроблено порядок заповнення таблиць до звіту з нормування праці та перелік професій працівників, які працюють за типовими нормами. До збірника також увійшли роз'яснення Укрзалізниці, які надавалися раніше та методичні рекомендації Мінсоцполітики щодо встановлення гнучкого режиму роботи, розроблення довідників, концепції нормування праці.

До збірника увійшли:

Рекомендований перелік питань для практичного застосування під час проведення перевірок з питань організації, нормування та оплати праці структурних підрозділів (відокремлених) залізниць та підприємств;

Роз'яснення щодо обліку і оплати часу, витраченого працівниками на проходження попереднього (періодичного) медичного огляду (лист Укрзалізниці та Ради профспілки залізничників і транспортних будівельників від 25.06.2011 № ЦЗЕ-11/853)

Методичні рекомендації щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 04.10. 2006 N 359

Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів, затверджене наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 7 червня 2010 року N 340

Роз'яснення щодо порядку оформлення та оплати суміщення професій, розширення зони обслуговування, виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, тимчасове заступництво;

Роз'яснення щодо користування Класифікатором професій у частині встановлення професійних назв;

Витяг з методичних рекомендацій Мінсоцполітики 2003 року щодо розроблення та доопрацювання чинних випусків Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників;

Перелік випусків та найменувань Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників, які вказані у графі «випуск ДКХП» Класифікатора професій ДК 003: 2010;

Доповнення до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 66, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 27.06.2007 № 562;

Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 66 «Залізничний транспорт і метрополітен», затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 23.06.2011 № 177;

Роз'яснення щодо визначення середнього розряду робіт та середнього розряду кваліфікації робітників (лист Укрзалізниці від 23.12.2008 № ЦЗО-12/43);

Форми довідок, що характеризують стан нормування праці, до річного звіту (лист Укрзалізниці від 29.03.2011 № ЦТЗБ6/56);

Роз'яснення щодо порядку заповнення таблиць, що характеризують стан нормування праці в структурних підрозділах (відокремлених) залізниць;

Роз'яснення до Звіту про виконання норм виробітку і стан нормування праці форми № 4ПВ (лист Укрзалізниці від 06.10.2008 № ЦЗО-12/21);

Таблиця перерахунку хвилин у години;

Загальний перелік типових норм часу і нормативів чисельності, що діють на залізничному транспорті України у розрізі господарств за датою затвердження;

Перелік професій працівників, які можуть працювати за міжгалузевими та галузевими нормативами праці у розрізі господарств залізниці.

Концепція нормування праці на принципах ефективної взаємодії показників професійно-кваліфікаційного рівня працівників, їх продуктивності та заробітної плати, затвердженої наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.11.2004 № 314

Збірник призначений для використання у роботі залізницями, структурними підрозділами залізниць, підприємствами, організаціями та установами, підпорядкованими Укрзалізниці.

**Рекомендований перелік питань
для практичного застосування під час проведення перевірок з пи-
тань організації, нормування та оплати праці структурних підроз-
ділів (відокремлених) залізниць та підприємств**

Завдання перевірки

Основними завданнями перевірки є дотримання законодавства про працю, діючих положень щодо організації, нормування та оплати праці й вибіркова перевірка правильності:

1 Застосування місячних посадових окладів та годинних тарифних ставок відповідно до діючих наказів Укрзалізниці.

2 Встановлення та нарахування доплат і надбавок, передбачених діючим положенням про умови оплати праці працівників залізничного транспорту.

3 Нарахування середнього заробітку для оплати за час відпусток, лікарняних, відряджень та інших випадках, передбачених законодавством про працю.

4 Відповідності штатних розписів структурних підрозділів (відокремлених) залізниць Рекомендованим типовим штатам, затверджених наказом Укрзалізниці від 16.10.2001 № 551-Ц зі змінами та доповненнями.

5 Оцінки системи преміювання працівників за основні результати праці. Правильність оформлення Положення про преміювання, розрахунків щомісячного права на преміювання, нарахувань при наявності браків у роботі, дисциплінарних стягнень та інших порушень.

6 Встановлення тривалості та надання основних та додаткових щорічних відпусток.

7 Ведення статистичної звітності щодо кількості працівників, фонду оплати праці, обліку робочого часу, виконання норм виробітку і стану нормування праці.

8 Застосування норм виробітку робітниками–відрядниками, видачі та оформлення нормованих завдань, відповідність нарядів розцінковим відомостям.

9 Впровадження типових норм часу та нормативів чисельності, затверджених Укрзалізницею та обґрунтованість застосування місцевих норм часу.

10 Визначення середнього розряду робіт та середнього розряду кваліфікації робітників у штатному розписі.

11 Правильність встановлення розрядів робітників відповідно до діючих Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників.

Порядок організації перевірки

1 Перевірка проводиться відповідно до наказу керівництва Укрзалізниці або залізниці.

2 За результатами проведеної перевірки складається Акт або Довідка (Далі-Акт) за підписами осіб, які проводили перевірку. В Акті вказуються виявлені недоліки та порушення із пропозиціями щодо їх усунення.

3 З Актом перевірки повинен бути ознайомлений керівник структурного підрозділу (відокремленого) або підприємства, яке перевірялося.

4 Про виявлені недоліки та порушення особи, які здійснювали перевірку, інформують своє керівництво, та контролюють усунення зазначених в Акті недоліків і порушень.

5 Керівництву структурного підрозділу (відокремленого) або підприємства, яке перевірялося слід вжити заходів щодо усунення виявлених недоліків та порушень і надати у встановлені строки відповідну інформацію до Головного управління охорони і організації праці, службу організації праці, заробітної плати і структур управління залізниці.

6 У випадках виявлення серйозних порушень діючих положень з оплати праці, законодавства про працю, наказів та керівних вказівок з організації, нормування та оплати праці керівник структурного підрозділу (відокремленого), на вимогу перевіряючого, повинен надати письмові пояснення на ім'я керівництва Головного управління охорони і організації праці, служби організації праці, заробітної плати і структур управління залізниці.

7 Під час проведення наступної перевірки даного структурного підрозділу (відокремленого) особа, яка проводить перевірку, зобов'язана ознайомитись з актом попередньої перевірки та звернути увагу на те, чи усунені раніше виявлені недоліки та порушення.

Зміст перевірки

1 Робочий час та час відпочинку

1 Наявність погоджених із профспілковим комітетом та затверджених керівництвом структурного підрозділу (відокремленого) графіків роботи для змінних робітників із зазначенням вихідних днів, коригування робочого часу у разі роботи неповний тиждень, регулювання робочого часу та часу відпочинку працівників протягом місяця або кварталу.

2 Оформлення табелів обліку використання робочого часу: відсутність виправлень та підчисток, відповідність відпрацьованих годин місячній нормі часу, порядок надання вихідних днів і днів відпочинку, наявність необхідних підписів осіб, які складають, перевіряють та підписують табель. Правильність застосування буквених кодів та відповідність наказу Держкомстату України від 05.12.2008 № 489 Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці.

3 Правильність обліку робочого часу, тривалість безперервної роботи, надання часу відпочинку та вихідних днів працівникам локомотивних бригад, працівникам пасажирських вагонів, робітникам колійного господарства та іншим працівникам. Наявність непродуктивних витрат робочого часу (надурочні, простої та інш.), їх обґрунтуваність та заходи по їх скороченню.

4 Вжиті заходи у разі падіння обсягів робіт, а саме вивчення витрат робочого часу, на цій основі вивільнення чисельності за рахунок суміщення професій (посад), розширення зони обслуговування, введення неповного робочого тижня, регламентованих перерв для прийому їжі та відпочинку і роздробленого робочого дня змінним працівникам, застосування гнучкого режиму робочого часу відповідно до наказу Мінпраці від 01.10.2006 № 359 та інше.

5 Наявність у колективному договорі додатків з переліком професій, посад працівників, які мають право на додаткову відпустку за ненормований робочий день, за роботу із важкими та шкідливими умовами праці, за особливий характер праці.

6 Правильність обліку часу прямування від постійного пункту збору до місця виконання робіт і в зворотному напрямі, що відбувається поза межами робочого часу відповідно до наказу Укрзалізниці від 25.02.2010 № 153-Ц.

7 Правильність обліку часу для відшкодування витрат працівникам, робота яких проходить в дорозі, має роз'їзний чи пересувний характер роботи відповідно до Положення, затвердженого наказом Укрзалізниці від 10.06.2002 № 285-Ц, має вахтовий метод організації робіт відповідно до Рекомендованого положення, затвердженого наказом Укрзалізниці від 19.05.2010 № ЦЗС -12/201.

8 Правильність обліку робочого часу під час чергування працівників на об'єкті та вдома відповідно до наказу Укрзалізниці від 17.05.2002 № 255-Ц зі змінами від 29.11.2010 № 764-Ц.

9 Правильність застосування підсумкового обліку робочого часу, складання графіка чергувань працівників на безперервній змінній роботі, відповідно до Методичних рекомендацій щодо застосування підсумкового обліку робочого часу, затверджених наказом Мінпраці від 19.04.2006 №138.

10 Правильність регулювання робочого часу і часу відпочинку окремих категорій працівників, пов'язаних із забезпеченням безпеки руху поїздів і обслуговуванням пасажирів відповідно до наказу Укрзалізниці від 10.03.1994 № 40-Ц зі змінами та доповненнями.

11 Правильність відшкодування працівникам витрат, пов'язаних із роз'їзним характером роботи: наявність переліку професій працівників, які мають роз'їзний характер роботи, у розрізі дільниць обслуговування; документального підтвердження тривалості їх поїздок.

2 Оплата праці

1 Правильність застосування місячних посадових окладів, годинних тарифних ставок відповідно до наказу Укрзалізниці від 24.03.2011 № 098-Ц Про вдосконалення організації заробітної плати і введення нових тарифних ставок та посадових окладів працівників залізничного транспорту.

2 Правильність оплати праці за роботу у святкові та неробочі дні, нічний та надурочний час, за час простою та інше.

3 Правильність встановлення доплати за суміщення професій (посад), розширення зони обслуговування або збільшення обсягу робіт, за виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, тимчасове заступництво. Правильність застосування номенклатури найменувань і кодів видів оплати.

4 Правильність встановлення надбавок за клас кваліфікації, за професійну майстерність, класність машиністам та водіям. Наявність підстав для їх виплат, дотримання розмірів та порядок нарахувань при переході на іншу роботу.

5 Правильність встановлення та виплати надбавки за вислугу років шляхом вибіркової перевірки стажу роботи, що дає право на отримання надбавки. Правильність нарахувань у разі встановлення надбавки уперше, при зміні розміру надбавки, зміні тарифної ставки (посадового окладу).

6 Правильність встановлення показників преміювання працівників, наявність положення, затвердженого керівництвом структурного підрозділу (відокремленого) та узгодженого із профспілковим комітетом. Дієвість показників преміювання у цехах і дільницях та правильність оформлення документів на позбав-

лення премії у разі виробничих недоліків та дисциплінарних порушень. Правильність оформлення розрахунків права преміювання, наказів на виплату премій, зниження або позбавлення премій, правильність нарахування премій.

3 Нормування праці

1 Стан та якість технічного нормування праці, порядок перегляду норм, виконання організаційно-технічних заходів з метою вдосконалення організації виробництва, зниження трудомісткості робіт, виявлення непродуктивних витрат робочого часу та підвищення ефективності його використання, впливу конкретних норм на зростання виробітку, продуктивності праці.

2 Наявність і правильність розрахунку показників по віднесенню відокремлених підрозділів до групи з оплати праці керівників відповідно до Показників, затверджених Укрзалізницею від 09.04.2003 № 88-Ц зі змінами та доповненнями та наявність розрахунку показників для віднесення дільниць до груп по оплаті праці відповідно до Показників, затверджених наказом Укрзалізниці від 1996 №3-2276

3 Наявність та правильність визначення середнього розряду робіт річного обсягу роботи та середнього розряду кваліфікації робітників, що закладений у штатному розписі (роз'яснення від 23.12.2008 №ЦЗО-12/43). Вибірково перевірити відповідність розрядів, які встановлені робітникам, до діючих Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників.

4 Правильність ведення статистичної звітності про виконання норм виробітку і стан нормування праці (статистична звітність форми № 4-ПВ). Правильність застосування норм виробітку робітниками-відрядниками та розподілу їх за ступенем виконання норм виробітку, за професіями чи групами професій.

5 Правильність оформлення наказів про впровадження нових типових норм часу та нормативів чисельності, правильність застосування зазначених норм у виробництві.

6 Правильність проведення фотографій робочого дня (далі ФРД) та хронометражних спостережень, їх оформлення. Наявність розробки та проведення відповідних заходів щодо приведення умов праці до технології, передбаченої типовими галузевими нормами. Наявність заходів після проведення ФРД, у разі виявлення непродуктивних витрат робочого часу та відхилень від технологічного процесу.

7 Правильність видачі та оформлення нормованих завдань робітникам з погодинною оплатою праці, відповідно до Методичних рекомендацій з розробки і видачі нормованих завдань працівникам-почасовикам, затверджених наказом Укрзалізниці від 30.11.2003 № 458-ЦЗ, для колійного господарства наказом від 18.11.2003 № 528-ЦЗ.

8 У разі наявності місцевих норм часу перевірити виконання календарного плану перегляду застарілих норм і нормативів з праці та вибірково обґрунтування щодо їх перегляду та правильність встановлення розцінок.

**Роз'яснення щодо обліку і оплати часу,
витраченого працівниками на проходження
попереднього (періодичного) медичного огляду**

(лист Укрзалізниці та Ради профспілки залізничників і транспортних будівельників від 25.06.2011 № ЦЗЕ-11/853)

Відповідно до пункту 5.15 Галузевої угоди Укрзалізниця та Рада профспілки залізничників і транспортних будівельників України підготували і надають спільне роз'яснення щодо обліку і оплати годин, витрачених працівниками на проходження періодичних медичних оглядів.

Порядок проведення періодичних медичних оглядів на залізничному транспорті України регламентовано наказом Міністерства охорони здоров'я від 21.05.2007 № 246 „Про затвердження Порядку проведення періодичних медичних оглядів працівників певних категорій” та наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 29.04.2010 № 240, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16.07.2010 за № 537/17832 „Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій залізничного транспорту, метрополітенів та підприємств промислового залізничного транспорту України”.

Керуючись вищезазначеними нормативними актами, керівник підприємства призначає відповідальних осіб за організацію проведення періодичних медичних оглядів та здійснення контролю за фактичним часом їх проходження.

Працівники, які за своєю професією зобов'язані проходити періодичні медичні огляди, направляються в медичні заклади згідно з планом-графіком проведення оглядів, який затверджується керівником та погоджується з лікувально-профілактичним закладом.

Результати медичних оглядів працівників і висновки лікувально-експертної комісії про стан здоров'я заносяться до «Картки працівника, який підлягає попередньому (періодичному) медичному огляду» на підставі якої лікувально-експертна комісія видає працівнику «Медичну довідку про проходження попереднього (періодичного) медичного огляду».

Згідно статті 123 Кодексу законів про працю України за працівником, зобов'язаним проходити обов'язкове медичне обстеження, на час такого обстеження в медичному закладі, зберігається робоче місце і середній заробіток.

Відповідно до пункту 3.2.23 Галузевої угоди, проходження обов'язкових медичних оглядів здійснюється протягом двох робочих днів, а при проходженні додатково нарколога та психіатра – трьох робочих днів.

Керуючись зазначеними нормативними актами, підприємство самостійно визначає та вносить додатком до Колективного договору „Перелік окремих категорій працівників, яким встановлено змінний графік роботи” та обумовлює кількість днів проходження медичного огляду.

Медичні огляди працівники повинні проходити у робочі дні, визначені графіком роботи на обліковий період.

При проходженні медичних оглядів у робочі дні в таблиці обліку робочого часу робляться відповідні відмітки. Час проходження одного дня огляду зараховується для працівників з п'ятиденним робочим тижнем - 8 годин, а шестиденним – 7 годин.

Керуючись наданою працівником медичною довідкою, відповідальна особа готує наказ по підприємству, де вказує дати проходження медичного огляду працівником та передає підписаний керівником наказ до бухгалтерії для оплати витрачених днів по середньому заробітку.

Як виняток, може допускатися факт проходження працівником медичного огляду у свій вихідний день. У такому випадку йому в обліковому періоді обов'язково надаються інші дні відпочинку, а в разі неможливості з виробничих причин надати вихідні дні, за згодою працівника, години проходження медичного огляду обліковуються за окремим табелем обліку робочого часу і оплачуються за середнім заробітком. В разі, коли години витрачені на медичний огляд перевищують норму годин облікового періоду, то такі години при підрахунку надурочних годин не враховуються.

Відповідно до Номенклатури найменувань і кодів видів оплати і утримань із заробітної плати працівників залізничного транспорту України для обліку і оплати часу проходження медичного огляду використовується код 327 «Оплата праці за середнім заробітком за час проходження медогляду».

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ **щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу**

Методичні рекомендації розроблено Міністерством праці та соціальної політики України за участю Науково-дослідного інституту соціально-трудових відносин (м. Луганськ) з метою поліпшення організації праці, підвищення її ефективності, гармонійного поєднання соціально-економічних та особистих інтересів працівників з інтересами роботодавця.

У методичних рекомендаціях викладено умови та порядок запровадження гнучкого режиму робочого часу з урахуванням законодавства.

Методичні рекомендації можуть бути використані підприємствами, установами, організаціями (далі - підприємствами) незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та господарювання, галузевої належності з метою більш ефективного використання робочого часу та засобів виробництва. В окремих галузях економіки можуть бути розроблені методичні рекомендації з урахуванням специфіки їх функціонування.

1 Загальні положення

1.1 Правовою підставою для встановлення гнучкого режиму робочого часу (далі - ГРРЧ) є стаття 13 Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП) та стаття 7 Закону України "Про колективні договори і угоди", згідно з якими питання режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку встановлюються у колективному договорі.

1.2 Гнучкий режим робочого часу (ГРРЧ) — це така форма організації праці, за якою для деяких категорій працівників, для працівників окремих підприємств або їх структурних підрозділів, встановлюється режим праці з саморегулюванням часу початку, закінчення та тривалості робочого часу впродовж робочого дня.

1.3 Режим ГРРЧ у більшості випадків передбачає підсумований облік робочого часу. В цих умовах обов'язковою вимогою є повне відпрацювання працівником встановленої законодавством кількості робочих годин в обліковому періоді, який прийнято для підсумованого обліку робочого часу (тиждень, місяць, квартал, рік тощо).

1.4 Режим ГРРЧ може бути застосований на підприємствах в різних варіантах щодо початку та закінчення робочого дня, його тривалості, перерви на харчування та відпочинок (вільний від роботи час) залежно від виробничих (нерівномірне завантаження працівників роботою, коли основний обсяг робіт припадає на початок чи кінець робочого дня або виходить за його межі — ненормований робочий день) та інших умов (робота місцевого транспорту, дитячих дошкільних закладів, шкіл, лікувальних установ та установ побутового обслуговування, значна віддаленість місця проживання від місця роботи тощо).

1.5 Застосування режимів ГРРЧ не тягне змін в нормуванні та оплаті праці працівників, не впливає на порядок нарахування та розмір доплат, премій, не надає пільг при обчисленні стажу роботи (в тому числі і спеціального) та інші трудові права працівників.

1.6 У разі, коли рівень завантаження працівників роботою впродовж робочого дня дозволяє надати їм вільний від роботи час для відпочинку з відсутністю їх у цей час на робочому місці і забезпечити їм нормальну, передбачену законодавством тривалість робочого дня, застосування ГРРЧ доцільне як альтернатива встановленню працівникам ненормованого робочого дня.

2 Порядок запровадження гнучкого режиму робочого часу

2.1 Основні положення ГРРЧ регулюються нормами законодавства, що дозволяє роботодавцю за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації встановлювати у правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства:

- час початку та закінчення щоденної роботи (зміни) як в цілому для підприємства, так і для окремих категорій працівників або структурних підрозділів (стаття 57 КЗпП);
- розподіл робочого дня (зміни) на частини (стаття 60 КЗпП);
- час початку та закінчення перерв для відпочинку і харчування (стаття 66 КЗпП).

При цьому працівникам надається право використовувати час перерви для відпочинку і харчування на свій розсуд з відсутністю в цей час на своєму робочому місці (стаття 66 КЗпП).

2.2 Рішення роботодавця щодо можливості запровадження ГРРЧ узгоджується з виборним органом первинної профспілкової організації або обумовлюється колективним договором.

2.3 Запровадженню ГРРЧ передують роз'яснювальна робота, розв'язання організаційно-технічних та економічних питань, відповідна підготовка персоналу та керівників до сприйняття такого режиму роботи, розробка системи контролю та обліку робочого часу кожного працівника, застосування відповідних технічних засобів, а також узгодження інших питань між роботодавцем та працівниками.

2.4 Не рекомендується застосовувати ГРРЧ на безперервно діючих виробництвах, при багатозмінній організації роботи у разі відсутності вільних робочих місць до початку чи після закінчення зміни, а також в інших випадках, обумовлених специфікою виробництва, коли виконання обов'язків працівником потребує його присутності у чітко визначені правилами внутрішнього трудового розпорядку, що діють на підприємстві, години роботи (торгівля, побутове обслуговування населення, вантажно-розвантажувальні роботи, робота транспорту та інше), а також коли застосування ГРРЧ несумісне з вимогами щодо безпечних умов праці працівників.

2.5 ГРРЧ може встановлюватись за угодою між працівником і роботодавцем як при прийнятті на роботу, так і згодом, у разі, коли з будь-яких причин застосування звичайних графіків роботи малоефективне або перехід на ГРРЧ сприятиме

більш ефективному використанню робочого часу, підвищенню ефективності праці, поліпшенню соціально-психологічного мікроклімату в колективі.

2.6 Запровадження ГРРЧ може бути зініційоване також за колективною заявою працівників підприємства або його структурного підрозділу, виборним органом первинної профспілкової організації.

У цьому випадку роботодавець розглядає можливість введення ГРРЧ і приймає відповідне рішення.

2.7 У разі запровадження ГРРЧ працівники, які переводяться на цей режим праці, повинні бути поінформовані та ознайомлені з терміном, порядком та умовами його застосування не пізніше, як за місяць.

2.8 Переведення працівників на ГРРЧ здійснюється за їх згодою і оформлюється відповідним наказом (розпорядженням) роботодавця із зазначенням конкретних термінів і умов його застосування.

2.9 Порядок та умови застосування ГРРЧ обов'язково мають бути визначені у правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

3 Організація праці працівників в умовах гнучкого режиму робочого часу

3.1 Організація праці працівників в умовах ГРРЧ передбачає три складові робочого часу, на які може поділятися робочий день (зміна):

- фіксований час — це час, коли працівник обов'язково повинен бути на робочому місці і виконувати безпосередньо свої виробничі функції;
- змінний час — це час, коли працівник на свій розсуд може починати та закінчувати свій робочий день (зміну). Це, як правило, одна-дві години перед початком (закінченням) зміни та час перерви на відпочинок і харчування;
- час перерви на відпочинок і харчування, який може складати від 30 хвилин до двох годин на зміну. Цей час працівник використовує на свій розсуд і може бути відсутнім на робочому місці.

3.2 Робота в умовах ГРРЧ може бути організована за двома основними варіантами:

- при поденному обліку робочого часу працівник зобов'язаний дотримуватися встановленої правилами внутрішнього трудового розпорядку тривалості робочого дня незалежно від його початку, закінчення та тривалості перерви на обід;
- при підсумованому обліку робочого часу працівник повинен відпрацювати встановлену відповідно до законодавства кількість робочих годин в обліковому періоді, який прийнято для підсумованого обліку робочого часу (тиждень, місяць, квартал, рік тощо). В цьому випадку протягом встановленого облікового періоду працівник повинен недопрацьовані впродовж тижня (місяця) години роботи відпрацювати в інший час, а у разі коли працівником за тиждень (місяць) відпрацьовано понад нормальну тривалість робочого часу, йому має бути надано відповідний час відпочинку.

При цьому тривалість роботи в окремі дні може бути як меншою, так і більшою у порівнянні з тривалістю робочого дня, встановленою правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

3.3 Роботодавець, виходячи з структури робочого дня та встановленого облікового періоду кожного окремого працівника, бригади або структурного підрозділу,

які переводяться на ГРРЧ, повинен узгодити їх час роботи з роботою інших працівників, бригад або структурних підрозділів шляхом регулювання фіксованого, змінного часу і часу перерви на відпочинок і харчування.

3.4 В умовах ГРРЧ тривалість робочого часу (зміни) не може перевищувати 12 годин на добу.

3.5 Обов'язковою умовою застосування ГРРЧ є забезпечення обліку відпрацьованого робочого часу та контролю за трудовою дисципліною працюючих в цьому режимі.

3.6 Відсутність працівника на його робочому місці у фіксований час без поважних причин має вважатися порушенням трудової дисципліни.

3.7 Працівники, які порушують трудову дисципліну або інші умови праці, передбачені ГРРЧ, можуть бути позбавлені права користуватися цим режимом із застосуванням до них заходів дисциплінарного стягнення.

3.8 У разі виробничої необхідності роботодавець може тимчасово на термін до одного місяця переводити працівників з ГРРЧ на загальновстановлений на підприємстві режим роботи (частина друга статті 33 КЗпП).

3.9 Під час виконання роботи поза межами підприємства (участь в інших роботах, службове відрядження) ГРРЧ не застосовується. У разі відрядження на працівника поширюється режим робочого часу того підприємства, до якого він відряджений.

Про затвердження Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів

Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України
від 7 червня 2010 року N 340

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 вересня 2010 р. за N 811/18106

Відповідно до Конвенції Міжнародної організації праці 1979 року №153 про тривалість робочого часу та періоди відпочинку на дорожньому транспорті, статті 18 Закону України "Про автомобільний транспорт" та з метою організації безпечної праці та ефективного контролю за роботою водіїв колісних транспортних засобів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів, що додається.
2. Державній адміністрації автомобільного транспорту забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства транспорту України від 17.01.2002 №18 "Про затвердження Положення про робочий час і час відпочинку водіїв автотранспортних засобів", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 04.02.2002 за №97/6385.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування, крім пункту 6.1 Положення, затвердженого цим наказом, який набирає чинності для:

нерегулярних і регулярних спеціальних пасажирських перевезень, регулярних пасажирських перевезень на міжміських автобусних маршрутах протяжністю понад 500 км, перевезення небезпечних вантажів - з 01.06.2012;

перевезення вантажів колісними транспортними засобами з повною масою понад 12 тонн - з 01.06.2013;

перевезення вантажів колісними транспортними засобами з повною масою від 3,5 тонн до 12 тонн - з 01.06.2015.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Баранова О. Г.

Міністр

К. Єфименко

Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів

1 Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Конвенції Міжнародної організації праці 1979 року №153 про тривалість робочого часу та періоди відпочинку на дорожньому транспорті, Європейської угоди щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (ЄУТР), Кодексу законів про працю України та Законів України "Про автомобільний транспорт", "Про дорожній рух".

1.2. Це Положення встановлює особливості регулювання робочого часу та часу відпочинку водіїв колісних транспортних засобів (далі - водії) та порядок його обліку.

1.3. Вимоги цього Положення поширюються на автомобільних перевізників та водіїв, які здійснюють внутрішні перевезення пасажирів чи/та вантажів колісними транспортними засобами (далі - ТЗ).

1.4. Це Положення не поширюється на перевезення пасажирів чи/та вантажів, які здійснюються:

фізичними особами за власний рахунок для власних потреб без використання праці найманих водіїв;

під час стихійного лиха, аварій та інших надзвичайних ситуацій;

для потреб Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, а також Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства охорони здоров'я України; сільськогосподарськими підприємствами або підприємствами лісового господарства, якщо ці перевезення виконуються тракторами або іншою технікою, призначеною для місцевих сільськогосподарських робіт чи робіт у галузі лісового господарства, та слугують виключно для цілей експлуатації цих підприємств.

1.5. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:
автомобільний перевізник - фізична або юридична особа, яка здійснює на комерційній основі чи за власний кошт перевезення пасажирів чи/та вантажів транспортними засобами (далі - Перевізник);

відпочинок - безперервний період часу, який водій може використовувати на свій розсуд;

графік змінності - документ, який визначає початок та кінець робочої зміни на кожний день календарного місяця, а також вихідні дні;

змінний період керування - сумарна тривалість періодів керування за робочий день (зміну);

змінна перерва - сумарна тривалість перерв за робочий день (зміну);

нічний час - період доби з 22 години до 6 години;

підготовчо-заключний період - час для виконання робіт перед виїздом на маршрут (у рейс) та після повернення;

робоча зміна - період роботи водія відповідно до графіка змінності;

робоче місце водія - місце за кермом ТЗ або місце, де він здійснює виконання своїх обов'язків, визначених трудовим договором;
робочий час водія - час, протягом якого водій зобов'язаний виконувати свої обов'язки, визначені трудовим договором і правилами внутрішнього трудового розпорядку;
тахограф - контрольний пристрій, який встановлюється на ТЗ для показу та реєстрації інформації про рух ТЗ;
тиждень - період часу від 00.00 годин у понеділок до 24.00 години у неділю;
щоденний відпочинок - міжзмінний відпочинок водія протягом доби;
щотижневий відпочинок - відпочинок водія на тиждень.

2 Робочий час

2.1. До робочого часу водія включаються:

- а) змінний період керування;
- б) підготовчо-заключний період;
- в) час простоїв не з вини водія;
- г) час простоїв (у пунктах навантаження та розвантаження вантажів, у місцях посадки та висадки пасажирів);
- г) час проведення медичних оглядів водія перед виїздом на маршрут (у рейс) та після повернення;
- д) час проведення робіт з усунення технічних несправностей ТЗ на маршруті (у рейсі);
- е) час охорони ТЗ з вантажем або без нього під час стоянки на кінцевих та проміжних пунктах при здійсненні міжміських перевезень у разі, якщо такі обов'язки передбачені трудовим договором, укладеним з водієм;
- є) половина часу, передбаченого завданням на рейс міжміського сполучення, при роботі двох водіїв на ТЗ, обладнаному спальним місцем;
- ж) інший час, передбачений законодавством України.

2.2. Нормальна тривалість робочого часу водіїв не повинна перевищувати 40 годин на тиждень.

Для водіїв, у яких встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, тривалість щоденної роботи (зміни) визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, які затверджує Перевізник за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) з додержанням установленної тривалості робочого тижня.

Для водіїв, у яких встановлено шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем, тривалість щоденної роботи не може перевищувати 7 годин.

Напередодні вихідних днів тривалість роботи при шестиденному робочому тижні не може перевищувати 5 годин.

Напередодні святкових і неробочих днів тривалість роботи водіїв скорочується на одну годину як при п'ятиденному, так і при шестиденному робочому тижні.

Тривалість роботи (зміни) водія у нічний час скорочується на одну годину.

2.3. Якщо за умовами роботи не може бути додержана встановлена для водіїв щоденна або щотижнева тривалість робочого часу, допускається запро-

вадження підсумованого обліку робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин.

Рішення про запровадження підсумованого обліку робочого часу приймається Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

У разі підсумованого обліку робочого часу водія нормальна тривалість робочого дня (зміни) не може перевищувати 10 годин.

Якщо нормальна тривалість робочого дня охоплює тривалі простої, очікування у ТЗ чи на робочому місці або якщо водію необхідно дати змогу доїхати до відповідного місця відпочинку, тривалість робочого дня (зміни) може бути збільшена до 12 годин за умови, що час керування протягом дня (зміни) не перевищує 9 годин.

2.4. При підсумованому обліку робочого часу праця водіїв регулюється графіками змінності водіїв колісних транспортних засобів (додаток 1), які складаються на весь обліковий період і якими визначаються тривалість щоденної роботи (зміни), робочих днів (зміни) та вихідних днів.

2.5. Графік змінності на обліковий період доводиться до відома кожного водія не менше ніж за два тижні до початку облікового періоду.

2.6. Склад робіт підготовчо-заключного періоду, час на їх виконання і час на проведення медичного огляду водія (підпункти "б", "г" пункту 2.1 цього Положення) встановлюються Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

2.7. Час охорони ТЗ з вантажем або без нього (підпункт "е" пункту 2.1 цього Положення) зараховується водію в розмірі 1/3 робочого часу. Конкретна тривалість часу охорони вантажу та ТЗ, що зараховується водіям у робочий час, встановлюється Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

2.8. Час присутності на робочому місці водія, коли він не керує ТЗ, при направленні у рейс двох водіїв (підпункт "є" пункту 2.1 цього Положення) зараховується йому в розмірі не менше 50 відсотків робочого часу. Конкретна тривалість часу присутності на робочому місці водія, коли він не керує ТЗ при направленні в рейс двох водіїв, що зараховується в робочий час, встановлюється Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

2.9. Для водіїв автобусів, які здійснюють регулярні пасажирські перевезення, за їх згодою може встановлюватись робочий день з розподілом зміни на дві частини за умови, що тривалість цих частин не перевищує 4 години з урахуванням часу, необхідного для повернення на місце стоянки. При цьому тривалість перерви між частинами зміни повинна бути не менше двох годин без урахування часу для відпочинку і харчування. Час перерви між двома частинами зміни в робочий час не включається.

2.10. Водіям легкових автомобілів (крім таксі) у разі потреби може встановлюватись ненормований робочий день, тобто понад нормальну тривалість робочого часу. Ця робота не вважається надурочною, і за неї не здійснюється додаткова оплата перепрацьованого часу. Кількість годин перепрацьованого часу при такій роботі визначається у колективному договорі.

Водіям з ненормованим робочим днем надається у формі компенсації щорічна додаткова відпустка та у випадках, передбачених законодавством, провадиться відповідна оплата за виконаний обсяг робіт, ступінь напруженості, складність і самотійність у роботі, необхідність виконання службових завдань понад установлену тривалість робочого часу.

2.11. Залучення водіїв до надурочних робіт здійснюється відповідно до статей 62 - 64 Кодексу законів про працю України. Надурочними вважаються роботи понад встановлену тривалість робочого дня (зміни) (статті 52, 53 і 61 Кодексу законів про працю України). Надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного водія 4 годин протягом двох днів поспіль або 120 годин на рік, крім випадків, указаних у пункті 3.3 цього Положення.

3 Період керування

3.1. Змінний період керування водія, включаючи надурочні роботи, не повинен перевищувати 9 годин.

3.2. Для водіїв ТЗ, що здійснюють перевезення великовагових, та (або) великогабаритних, та (або) небезпечних вантажів, змінний період керування, включаючи надурочні роботи, не повинен перевищувати 8 годин.

3.3. Змінний період керування водія (не плановий, а фактичний) може бути збільшений понад встановлені пунктами 3.1 та 3.2 цього Положення норми в разі виникнення непередбачених обставин (технічна несправність ТЗ, зупинка руху ТЗ у рейсі (на маршруті), несприятливі погодні умови тощо).

3.4. Тривалість керування водія на тиждень, включаючи надурочні роботи, не повинна перевищувати 48 годин.

3.5. На автобусні маршрути протяжністю понад 500 км направляються два водії, причому період керування кожного повинен становити половину загального періоду керування.

4 Перерви

4.1. На автобусних маршрутах загального користування протягом робочого часу розкладом руху повинні передбачатися перерви для короткочасного відпочинку від керування автобусом не рідше ніж через кожні дві години керування тривалістю не менше 15 хвилин.

4.2. На автобусних маршрутах нерегулярних перевезень у разі перевезення небезпечних вантажів та для водіїв, які керують великоваговими або великогабаритними ТЗ, через кожні дві години тридцять хвилин керування повинна передбачатися перерва для короткочасного відпочинку від керування ТЗ тривалістю не менше 15 хвилин.

4.3. Перерви для короткочасного відпочинку від керування ТЗ включаються в робочий час водія.

4.4. При наданні водію перерви для відпочинку та харчування перерви для короткочасного відпочинку не передбачаються.

5 Час відпочинку

5.1. Кожному водієві протягом робочої зміни надається перерва для відпочинку та харчування не пізніше ніж через 4 години після початку роботи.

5.2. Перерва для відпочинку та харчування встановлюється тривалістю не менше 45 хвилин і не більше 2 годин. Ця перерва не включається у робочий час водія.

У разі встановлення тривалості щоденного робочого часу більше 8 годин водію можуть надаватись дві перерви для відпочинку та харчування загальною тривалістю не більше 2 годин.

5.3. Конкретна тривалість перерви для відпочинку та харчування встановлюється Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником). Час початку і закінчення перерви встановлюється правилами внутрішнього трудового розпорядку.

5.4. Водії використовують час перерви на свій розсуд і можуть на цей час відлучатись з робочого місця.

5.5. Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку водія протягом будь-якого двадцятичотиригодинного періоду, рахуючи від початку робочого дня (зміни), має бути не менше 10 послідовних годин.

5.6. Якщо протягом робочої зміни ТЗ керують два водії, кожний водій повинен мати щоденний відпочинок тривалістю не менше 8 послідовних годин.

5.7. Водіям, яким встановлено підсумований облік робочого часу, тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку в окремі періоди може бути зменшено до 8 послідовних годин протягом будь-якого двадцятичотиригодинного періоду, рахуючи від початку робочої зміни, при цьому робочий час протягом облікового періоду не повинен перевищувати норми робочого часу, встановленої законодавством.

Невикористані години щоденного (міжзмінного) відпочинку підсумовуються і надаються водієві у вигляді додаткових, вільних від роботи протягом облікового періоду, годин у порядку, передбаченому графіком змінності.

5.8. Тривалість щотижневого відпочинку водія має бути не менше 45 послідовних годин.

5.9. Якщо зупинення роботи неможливо через виробничо-технічні умови (безперервно діючі підприємства), а також у зв'язку із здійсненням робіт, пов'язаних з необхідністю обслуговування населення і виконання ремонтних та вантажно-розвантажувальних робіт, то допускається за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) робота водіїв у святкові та неробочі дні.

У разі встановлення підсумованого обліку робочого часу передбачена графіком змінності робота у святкові та неробочі дні включається до розрахунку норми робочого часу облікового періоду.

5.10. Щоденний (міжзмінний) відпочинок водія автобуса не може здійснюватися водієм у салоні автобуса, крім випадків, коли автобусом керують два водії і в автобусі є місце для відпочинку водія.

Водій автобуса протягом щоденного (міжзмінного) відпочинку повинен мати належні умови для відпочинку (ліжка або місце для відпочинку в салоні автобуса в разі, коли автобусом керують два водії, користування туалетом, можливість харчування гарячими стравами).

5.11. Щоденний (міжзмінний) відпочинок водія вантажного автомобіля не може здійснюватися водієм у кабіні вантажного автомобіля, крім випадків, коли у вантажному автомобілі є спальне місце для відпочинку водія.

Водій вантажного автомобіля протягом щоденного (міжзмінного) відпочинку повинен мати належні умови для відпочинку (ліжко чи спальне місце для відпочинку в кабіні вантажного автомобіля, користування туалетом, можливість харчування гарячими стравами).

6 Облік робочого часу

6.1. Автобуси, що використовуються для нерегулярних і регулярних спеціальних пасажирських перевезень, для регулярних пасажирських перевезень на міжміських автобусних маршрутах протяжністю понад 500 км, вантажні автомобілі з повною масою понад 3,5 тонн повинні бути обладнані тахографами.

6.2. Облік робочого часу водіїв здійснюється на основі табеля обліку використання робочого часу. Перевізник, який використовує водіїв за наймом, щомісяця складає графік змінності водіїв, веде відомість обліку робочого часу та відпочинку водія (додаток 2), у якій щодо кожної робочої зміни зазначаються планові та фактичні дані щодо маршруту, початок та кінець робочої зміни.

6.3. Водій, що керує ТЗ, який не обладнаний тахографом, веде індивідуальну контрольну книжку (додаток 3).

6.4. Графік змінності водіїв, відомість обліку робочого часу та відпочинку водіїв зберігаються у Перевізника.

6.5. У разі підсумованого обліку робочого часу норма робочого часу за обліковий період визначається шляхом множення норми тривалості робочого часу, що встановлена законодавством для водіїв ТЗ, на кількість робочих днів за календарем п'ятиденного робочого тижня, що припадають на обліковий період, з урахуванням її скорочення напередодні святкових, неробочих і вихідних днів.

6.6. Час, відпрацьований понад норму тривалості робочого часу за обліковий період, вважається надурочним і оплачується згідно зі статтею 106 Кодексу законів про працю України.

6.7. Робочий час водіїв, які працюють щоденно в певні години, що встановлені правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, обліковується щоденно.

6.8. Робочий час водіїв з ненормованим робочим днем обліковується у робочих днях (крім роботи у святкові дні, яка обчислюється у годинах).

7 Перевірка дотримання режимів праці та відпочинку водіїв

7.1. Державний контроль за дотриманням режимів праці та відпочинку водіїв здійснюється посадовими особами урядового органу державного управління з питань контролю на автомобільному транспорті.

7.2. Головний орган, на який покладається забезпечення безпеки дорожнього руху, здійснює перевірку встановленого режиму праці і відпочинку водіїв відповідно до чинного законодавства України.

Додаток 1
до Положення про робочий час
і час відпочинку водіїв колісних
транспортних засобів

Графік
змінності водіїв колісних транспортних засобів на
_____ 20__ року
(обліковий період)

Перевізник _____
(найменування та місцезнаходження для юридичних осіб та прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання для фізичних осіб)

Робочі зміни	Початок робочої зміни (год., хв.)	Кінець робочої зміни (год., хв.)
1		
2		
3		

Водії (прізвище, ініціали)	Числа місяця								
	1	2	3	4	5	6	7	...	31
Перший									
Другий									
Третій									

Перевізник

_____ " __ " _____ 20__ року
(прізвище, ініціали) (підпис)

Додаток 2
до Положення про робочий час
і час відпочинку водіїв колісних
транспортних засобів

**Відомість
обліку робочого часу та відпочинку водія**

(прізвище, ініціали)

Перевізник _____
(найменування та місцезнаходження для юридичних осіб та прізвище, ім'я, по
батькові та місце проживання для фізичних осіб)

на _____ 20__ року
(обліковий період)

Дата		Номер ма- ршруту або назви поча- ткового та кінцевого пунктів	Вид сполу- чення: М, Пр, ММ	Початок робочої зміни (год., хв.)	Кінець робочої зміни (год., хв.)	Тривалість (год., хв.)	
						змінного періоду керування	змінної перерви
1		2	3	4	5	6	7
1	план.						
	факт.						
2	план.						
	факт.						
3	план.						
	факт.						

Примітка. Для нерегулярних перевезень пасажирів автобусами та перевезення вантажів заповнюються тільки фактичні параметри.

М - міське, Пр - приміське, ММ - міжміське.

Перевізник

(прізвище, ініціали)

(підпис)

"__" _____ 20__ року

Додаток 3
до Положення про робочий час
і час відпочинку водіїв колісних
транспортних засобів

Індивідуальна контрольна книжка
водія _____
(прізвище, ініціали)

Вид транспортного засобу та його реєстраційний номер _____

Перевізник _____
(найменування та місцезнаходження для юридичних осіб та прізвище, ім'я, по
батькові та місце проживання для фізичних осіб)

на _____ 20__ року
(обліковий період)

Дата	Вид сполу- чення: М, Пр, ММ	Початок робочої зміни (год., хв.)	Кінець робочої зміни (год., хв.)	Тривалість (год., хв.)		Підпис водія
				змінного періоду керування	змінної перерви	
1	2	3	4	5	6	7
1						
2						
3						

Примітка. М - міське, Пр - приміське, ММ - міжміське.

Роз'яснення щодо порядку оформлення та оплати суміщення професій, розширення зони обслуговування або збільшення обсягу робіт, виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, тимчасове заступництво

Відповідно до статей 15 та 97 КЗпП форми та системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, ставки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат встановлюються підприємствами, установами, організаціями самостійно у колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством, генеральною та галузевими (регіональними) угодами.

Згідно зі статтею 105 КЗпП працівникам, які виконують на тому ж підприємстві, в установі, організації поряд, з своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, додаткову роботу за іншою професією (посадою) або обов'язків тимчасово відсутнього працівника без звільнення від своєї основної роботи, провадиться доплата за суміщення професій (посад), збільшення обсягів виконуваних робіт або виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника.

Розміри зазначених доплат встановлюються на умовах передбачених у колективному договорі.

Суміщення професій Розширення обсягів обслуговування або збільшення обсягів виконуваних робіт

Відповідно до додатка №3 Генеральної угоди, додатку №1 Галузевої угоди та пунктом 8 наказу Укрзалізниці від 24.03.2011 № 098-Ц, який є додатком до Галузевої угоди обумовлено, що керівникам за погодженням із профспілками, дано право вводити для працівників (окрім керівників відокремлених підрозділів) **доплати за суміщення професій (посад, розширення обсягів обслуговування або збільшення обсягів виконуваних робіт)** без обмеження розмірів доплат, як правило, за рахунок і в межах економії фонду оплати праці, створеній за тарифними ставками (посадовими окладами) вивільнених працівників.

Зазначені доплати керівникам, їх заступникам, керівникам відокремлених підрозділів, відділів, служб і їх заступникам не провадиться.

Нарахування доплати провадити за фактично відпрацьований час.

При неповному завантаженні працівника, керівник за погодженням із профспілковим комітетом, може доручити йому, крім виконання основної роботи, іншу роботу, близьку до його кваліфікації, без додаткової оплати.

Отже, додаткову роботу при суміщенні професій (посад) працівник виконує за одним трудовим договором на одному підприємстві водночас з основною роботою в межах встановленої тривалості робочого дня.

Доручення додаткової роботи в порядку суміщення та розмір доплати за цю роботу обов'язково повинні бути погоджені з працівником.

Виконувати обов'язки за суміщеною професією (посадою) можуть 1 або кілька працівників.

Доплата встановлюється працівникам наказом керівника, у якому зазначається дата з якої встановлюється доплата, відсоток. Також у наказі повинно зазначатись прізвище, посада, дільниця, цех, відділ працівника і посаду та причину по якій вводиться доплата.

За працівниками, основна робота яких пов'язана із шкідливими, небезпечними та важкими умовами праці і які суміщають професії (посади), зберігаються передбачені законодавством відповідні пільги (додаткова відпустка, скорочена тривалість робочого часу, безоплатне надання спецодягу, взуття, інших засобів індивідуального захисту, мила та знешкоджуючих засобів, молока, лікувально-профілактичного харчування тощо) незалежно від того, чи встановлено такі пільги щодо професії (посади), яку вони суміщають.

Працівники, яким пільги передбачено лише по суміщуваній професії (посаді), отримують їх тільки за ті робочі дні, коли вони виконували цю роботу не менше половини робочого дня.

Крім доплат за суміщення професій (посад), працівникові можуть встановлюватися винагороди за високі досягнення у праці, за особливі умови роботи; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій тощо.

Не провадиться виплата доплати працівникам у випадку, якщо посадовою інструкцією передбачено таке суміщення (при неповному завантаженні працівника).

Основною умовою встановлення доплати за суміщення професій (посад) і розширення зони обслуговування (збільшення обсягу робіт) є **наявність відповідних вакантних посад у штатному розписі** та робота, яку необхідно виконувати та яка не обумовлена в трудовому договорі працівника.

У разі погіршення якості виконуваної роботи і доплата може бути припинена з часу виявлення такого факту.

Варто зазначити, що встановлення або скасування суміщення професій (посад) можливе в порядку, встановленому частиною третьою статті 32 КЗпП. Нею передбачено, що у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці можлива зміна істотних умов праці при продовженні роботи за тією ж спеціальністю, кваліфікацією чи на тій самій посаді. Про такі зміни, зокрема про встановлення або про скасування суміщення професій працівникові необхідно повідомити не пізніше, ніж за два місяці.

Частиною четвертою цієї ж статті визначено: якщо колишні істотні умови праці не може бути збережено, а працівник не згоден продовжувати роботу в нових умовах, то дія трудового договору припиняється за пунктом 6 статті 36 КЗпП.

Водночас, якщо в наказі про введення суміщення зазначено термін, на який працівникові доручається додаткова робота, і цей термін закінчився, скасувати суміщення можна і не попереджаючи працівника.

Доплата за виконання, поряд із основною роботою, обов'язків тимчасово відсутнього працівника

Пунктом 7 наказу Укрзалізниці від 24.03.2011 № 098-Ц обумовлено, що керівники за погодженням із профспілковими комітетами можуть встановлювати робітникам, майстрам, начальникам дільниць, професіоналам, фахівцям і технічним службовцям ***доплати за виконання, поряд із основною роботою, обов'язків тимчасово відсутнього працівника.***

При зниженні якості виконуваних робіт розмір доплати знижується або відмінюється повністю.

Доплати встановлюються за рахунок і в межах економії фонду оплати праці, а сума доплат не може перевищувати тарифної ставки (окладу) відсутнього працівника.

Доплата за виконання, поряд зі своєю основною роботою обов'язків тимчасово відсутніх керівників, їх штатним заступникам не провадиться.

При призначенні працівника, в тому числі штатного заступника або головного інженера, виконуючим обов'язки керівника по вакантній посаді, оплату праці провадити за посадовим окладом цієї посади.

Нарахування доплати провадити за фактично відпрацьований час.

Доручення виконання обов'язків відсутнього працівника іншому працівнику здійснюється у випадку, коли працівник відсутній, але згідно із законодавством за ним зберігається місце роботи.

Доплата встановлюється працівникам наказом керівника, у якому зазначається дата, з якої встановлюється доплата, її відсоток. Також у наказі повинно зазначатись прізвище, посада, дільниця, цех, відділ працівника та причина, по якій вводиться доплата.

Вибір працівника, на якого буде покладено додаткові функції з виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, проводиться з урахуванням його реальної можливості виконувати ці обов'язки, тобто з урахуванням наявності відповідної професійної підготовки та зайнятості при виконанні власної роботи

Тимчасове заступництво

Тимчасовим заступництвом вважається виконання службових обов'язків за посадою тимчасово відсутнього працівника, коли це викликано виробничою необхідністю чи пов'язано з розпорядчими функціями, працівником, який працює на тому ж підприємстві, в установі, організації (далі підприємство).

Працівник призначається тимчасово виконуючим обов'язки у порядку тимчасового переведення на іншу роботу на підставі наказу (розпорядження) керівника підприємства.

При цьому, якщо така робота не обумовлена трудовим договором, переведення допускається лише за згодою працівника (частина 1 статті 33 КЗпП). Працівник, який заміщує тимчасово відсутнього працівника, на період заступництва звільняється від виконання обов'язків, обумовлених трудовим договором за основним місцем роботи. При цьому йому виплачується різниця між фактичним і посадовим окладом працівника, якого він заміщує. А ось штатним заступникам, по-

мічникам відсутніх працівників (у разі відсутності посади заступника) різниця в окладах не виплачується.

Преміювання тимчасових заступників провадиться на умовах і в розмірах, установлених за посадою працівника, якого заміщують. При цьому премія нараховується на посадовий оклад працівника, який заміщує, та на різницю в окладах.

Призначення працівника виконуючим обов'язки за вакантною посадою не допускається. Це можливо тільки за посадою, призначення на яку робиться вищим органом управління. У цьому випадку не пізніше місячного строку з дня прийняття працюючого на роботу до органу вищого рівня повинні бути подані документи для його призначення на посаду. Цей орган у місячний строк з дня одержання документів повинен розглянути їх і прийняти відповідне рішення.

У разі не затвердження на такій посаді працівника, прийнятого не з числа працівників цього підприємства, йому має бути запропонована інша робота, з урахуванням його кваліфікації та досвіду роботи. За відсутності відповідної роботи чи відмови від пропозицій він звільняється з роботи на підставах, передбачених законодавством, наприклад за згодою сторін.

Якщо ж незатверджений працівник був висунутий на посаду з числа працівників даного підприємства, йому повинна бути надана робота за кваліфікацією і оплатою не нижче тієї, яку він одержував до призначення на нову посаду.

Звернути увагу: Доплати за суміщення професій (посад), за розширення зони обслуговування або збільшення обсягу виконуваних робіт та виконання тимчасово відсутнього працівника не встановлюється керівникам і їх заступникам та помічникам, головним спеціалістам, начальникам відділів, цехів тощо.

Роз'яснення щодо користування Класифікатором професій у частині встановлення професійних назв

У зв'язку з запитами щодо правильності встановлення професійних назв та користування Класифікатором професій ДК 003:2010 (далі – КП) Головним управлінням охорони і організації праці надається роз'яснення:

Відповідно до Загальних положень КП:

- назви професій у штатних розписах прописуються відповідно до професійних назв, передбачених КП з зазначенням відповідного коду;
- окремі професійні назви можуть записуватися з використанням дужок, в яких відповідно до прийнятої структури КП може визначатись складова професійної назви роботи, вид економічної діяльності, іншомовний синонім, споріднена професійна назва та інше;
- можуть утворюватися похідні професійні назви робіт та посад, які наведені у додатку В до КП;
- назви професій можуть бути розширені за потребою користувача термінами чи словами, які уточнюють місце, виконувану роботу чи сферу діяльності, за умови дотримання лаконічності викладення;
- у графі КП „випуск ДКХП” зазначено номер випуску українського видання Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників (далі - ДКХП), перелік яких надається у даному Збірнику;

У ДКХП прописані мінімальні вимоги, які необхідні для прийому на роботу. Згідно з Загальними положеннями ДКХП, Випуск 1 Довідник визначає перелік основних робіт, які властиві тій або іншій посаді. Конкретний перелік посадових обов'язків (робочих обов'язків) визначається посадовими інструкціями (робочими інструкціями) працівника, які доводяться до причетних під розпис.

Похідні посади, назви яких утворено за допомогою додаткових ознак типу „заступник”, „змінний” та інші мають такі ж кваліфікаційні характеристики та код професій що й базові.

Професійні назви робіт розміщені у 9 кваліфікаційних розділах (керівники, професіонали, тощо).

Перша цифра коду професійної назви відповідає номеру кваліфікаційного розділу.

КП містить професійну назву „Начальник структурного підрозділу (відокремленого)” з кодом 1226.2 , кваліфікаційні вимоги якої прописані в ДКХП випуск 66. До цієї професійної назви уніфіковано близькі та аналогічні за змістом роботи і відносяться назви:

Начальник депо(вагонного, локомотивного)

Начальник будівельно – монтажного експлуатаційного управління

Начальник загону(відомчої охорони)

Начальник промивально – пропарювальної станції

Начальник колійної машинної станції

Начальник центра механізації колійних робіт

Начальник колійних дорожніх майстерень

Начальник рейкозварювального поїзду та інш.

Професійна назва „Начальник станції (на несамостійному балансі)” з кодом 1226.2 застосовується з уточнюючими словами до професії працівників мостови-пробувальної; геофізичної; телефонно-телеграфної та інших станцій.

Професійна назва „Помічник керівника підприємства”, з кодом 3434.1 може застосовуватись з уточнюючими словами (з кадрів та соціальних питань) та інш.

Професійні назви „Начальник відділу (на транспорті)” з кодом 1226.2, „Начальник сектору” з кодом 1229.7, „Начальник дільниці” з кодом 1226.2, „Начальник району” з кодом з кодом 1226.2, „Начальник центру” з кодом 1226.2, „Начальник лабораторії” з кодом 1237.2, „Начальник контори” з кодом 1226.2, „Начальник бази” з кодом 1226.2, „Інструктор” з кодом 3439, „Диспетчер” з кодом 3119, „Майстер дільниці” з кодом 1222.2, „Майстер” з кодом 1222.2 застосовуються при встановленні назви посад з уточнюючими словами, які зазначаються в дужках Наприклад:

Начальник відділу (виробничо-технічного)

Начальник дільниці (ремонтно - ревізійної)

Начальник дільниці (дистанції захисних лісонасаджень)

Майстер (з комплектації матеріалів)

Диспетчер (дорожній)

Майстер зеленого господарства (оранжереї) з кодом 1221.2

Черговий по роз'їзду (посту) з кодом 4133

Виникає ряд запитань, що стосується назв окремих робітничих професій та їх кваліфікаційних характеристик.

У КП визначається професійна назва та код, а кваліфікаційна характеристика – у ДКХП. Так, кваліфікаційна характеристика професійної назви „Машиніст крана (кранівник)” з кодом 8333, визначена у ДКХП, Випуск 1, вимогами відповідного розряду якої передбачено керування самохідними залізничними кранами.

По професійній назві „Слюсар з ремонту рухомого складу” з кодом 7233, кваліфікаційна характеристика у ДКХП, Випуск 42 передбачає у відповідному розряді роботи по заміні клапанів цистерн;

по професійних назвах „Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах” з кодом 7212, „Електрогазозварник” з кодом 7212, кваліфікаційні характеристики прописані у ДКХП, Випуск 42 та передбачають роботи по зварюванню „...в тому числі з застосуванням спеціальних флюсів з різних сталей і сплавів...”. Шкідливі умови праці визначаються і підтверджуються матеріалами атестації робочих місць.

При встановленні професійної назви для керівника будинку науки і техніки необхідно користуватися професійною назвою КП „Завідувач закладу клубного типу” з кодом 1229.6 з уточнюючими словами, характеристика робіт прописана у довіднику ДКХП, Випуск 81.

Відповідно до Загальних положень ДКХП, Випуск 1 у довідниках визначено перелік основних робіт, які притаманні тій або іншій посаді (професії), виходячи із встановленого в галузях економіки поділу і кооперації праці.

Конкретний перелік посадових обов'язків (робочих обов'язків) визначається посадовими інструкціями керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців, робочими інструкціями робітників, які розробляють і затверджують на основі ДКХП роботодавці, ураховуючи конкретні завдання та обов'язки, функції, пра-

ва, відповідальність працівників цих груп та особливості штатного розпису підприємства, установи, організації.

Під час розроблення посадових інструкцій (робочих інструкцій) забезпечується єдиний підхід до побудови, структури і викладу змісту розділів. Інструкції повинні відображати повний перелік завдань та обов'язків, повноважень і відповідальності, у разі потреби мати необхідні пояснення, а всі терміни — чіткі визначення.

Якщо виникає необхідність, завдання та обов'язки, що включені до типової кваліфікаційної характеристики тієї або іншої посади (професії), можуть бути розподілені між окремими виконавцями або коло завдань та обов'язків окремих працівників може бути розширене з дорученням їм робіт, передбачених для різних груп посад (професій), рівних за складністю, виконання яких не потребує іншої спеціальності, кваліфікації.

Усі посадові інструкції, що розробляються на підприємствах, в установах, організаціях, повинні бути взаємопов'язаними, аби не допускати дублювання в роботі працівників.

Посадові інструкції (робочі інструкції) після їх затвердження керівником підприємства організації, установи або за дорученням його заступниками, доводяться до працівника під розписку.

До посадових інструкцій (робочих інструкцій) може бути внесено зміни, доповнення лише на підставі наказу керівника підприємства, установи, організації за згодою працівника. Наказ про внесення змін, доповнень до посадової інструкції (робочої інструкції) видається в разі перерозподілу обов'язків між працівниками у зв'язку зі скороченням чисельності, раціональним розподілом праці (за згодою робітника). У разі зміни назви підприємства, установи, організації, їх структурного підрозділу або посади до посадових інструкцій вносяться відповідні зміни.

Посадові інструкції складаються для працівників усіх посад, що зазначені в штатному розписі. Виняток можуть становити окремі керівники, правове положення яких визначено в Статуті (положенні) підприємства, установи, організації або відповідного підрозділу, де зазначено основні завдання, обов'язки, права і відповідальність за виконання покладених на них функцій.

У разі виконання працівником робіт, що належать до різних посад, (професій) трудовий договір укладається за згодою сторін за посадою (професією), яку визнано основною. Основною вважається посада (професія) з найбільшим обсягом виконуваних робіт порівняно з іншими посадами (професіями).

Методичні рекомендації щодо розроблення та доопрацювання чинних випусків Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників

2 Структура та зміст кваліфікаційної характеристики

2.1 Основою Довідника є кваліфікаційна характеристика професії працівника, яка складається із розділів:

- Завдання та обов'язки; - Повинен знати; - Кваліфікаційні вимоги; - Спеціалізація; - Приклади робіт.

2.1.1 У розділі **Завдання та обов'язки** наводиться опис типових для даної професії завдань та обов'язків (трудових функцій). Опис завдань та обов'язків має починатися з визначення основного завдання (мети) професійної діяльності за допомогою ключових для даної професії слів, що точно передають її найхарактерніші визначальні ознаки. Далі опис поглиблюється. Типові завдання та обов'язки мають бути деталізовані за допомогою ключових слів іншого порядку і наведені в послідовності, що відповідає основним роботам (операціям), які складають робочий процес. Наприклад, підготовчі операції, основна робота, обслуговування устаткування та робочого місця; одержання та вивчення даних, розрахунки, пророблення певних рішень, підготовка проектів та пропозицій, контроль, звітність та ін.

Під час визначення професійних завдань та обов'язків рекомендується застосовувати посилання на галузь необхідних знань (для професіоналів та фахівців), устаткування та машини, інструмент, сировину, матеріали, деталі, продукцію та послуги (для робітничих професій), тобто на ознаки, що в КП є класифікаційними, деталізуючи за необхідністю ці ознаки.

2.1.2 У розділі **Повинен знати** визначається залежно від професійних завдань та обов'язків сфера необхідних знань професійного характеру.

До кваліфікаційних характеристик керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців, як правило, мають включатися посилання на провідні документи, галузі та розділи законодавства, інструктивні матеріали та правила, знання яких є обов'язковим.

До кваліфікаційних характеристик робітників включаються у залежності від завдань та обов'язків, що виконуються, посилання на:

- призначення, принцип будови, технічні характеристики та правила експлуатації устаткування та машин;
- властивості матеріалів чи сировини;
- профільюючі дисципліни; - типові способи та прийоми роботи;
- склади сумішей, рецептуру, регламенти виробництва;
- правила виконання робіт, безпеки та охорони праці та інш.

У розділі **Кваліфікаційні вимоги** визначаються **мінімальні** кваліфікаційні вимоги до зайнятого відповідною професійною діяльністю.

У кваліфікаційних характеристиках професіоналів, фахівців та технічних службовців кваліфікаційні вимоги можуть категоріюватися (розподі-

лятися) за 3-5 рівнями в залежності від діапазону складності професійних завдань та обов'язків (таблиця 1).

Таблиця 1

3 рівня	4 рівня	5 рівнів
1 категорія 2 категорія без категорії	провідний 1 категорія 2 категорія без категорії	провідний 1 категорія 2 категорія 3 категорія без категорії

Типові кваліфікаційні вимоги

Для керівників вищого рівня: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст). Післядипломна освіта в галузі управління. Стаж роботи за професіями керівників нижчого рівня - не менше 5 років.

Для керівників нижчого рівня: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст або бакалавр). Післядипломна освіта в галузі управління. Стаж роботи за професією: для магістра або спеціаліста - не менше 2 років, бакалавра - не менше 3 років.

Кваліфікаційні вимоги до **професіоналів** вимагають повної вищої освіти (магістр, спеціаліст).

Провідний інженер: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера I категорії не менше 2 років.

Інженер I категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації; для магістра - без вимог до стажу роботи, спеціаліста - стаж роботи за професією інженера II категорії не менше 2 років.

Інженер II категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера не менше I року.

Інженер: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст) без вимог до стажу роботи.

Кваліфікаційні вимоги до **фахівців** вимагають повної вищої освіти (спеціаліст) в окремих випадках; базової вищої освіти (бакалавр); неповної вищої освіти (молодший спеціаліст).

Технік I категорії: базова або неповна вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією техника II категорії не менше 1 року.

Технік II категорії: базова або неповна вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією техника не менше 2 років.

Технік: базова або неповна вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) без вимог до стажу роботи.

Кваліфікаційні вимоги до **технічних службовців** вимагають: неповної вищої освіти (молодший спеціаліст) в окремих випадках; професійно-технічної освіти; повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві.

Кваліфікаційні вимоги до **робітників найпростіших професій** (група 9 за ДК003:2010) вимагають базової загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві чи інструктажу.

Кваліфікаційні вимоги до робітників за розрядами:

1-й розряд

Базова загальна середня освіта. Професійна підготовка на виробництві. Без вимог до стажу роботи.

2-й розряд

Базова загальна середня освіта. Професійна підготовка на виробництві. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією робітника 1 розряду не менше 0,5 року.

3-й розряд

Професійно-технічна освіта без вимог до стажу роботи або повна чи базова загальна середня освіта та професійна підготовка на виробництві, підвищення кваліфікації і стаж роботи за професією робітника 2 розряду не менше 1 року.

4-й розряд

Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією робітника 3 розряду не менше 1 року.

5-й розряд

Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією робітника 4 розряду не менше 1 року.

6-й розряд

Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією робітника 5 розряду не менше 1 року.

В окремих випадках (за умови виконання робіт високої кваліфікації) кваліфікаційні вимоги до робітників 5-8 розрядів можуть вимагати неповної вищої освіти (молодший спеціаліст).

2.1.4 Розділ **Спеціалізація** вводиться до кваліфікаційної характеристики у тому разі, якщо певна професія в залежності від широкого профілю дозволяє розподіл праці за напрямками спеціалізації. При цьому визначається можлива функціональна спрямованість працівника спеціальності (для професіоналів та фахівців) чи виду робіт, що виконуються (для робітників).

Наприклад (приклад умовні):

-економіст (базова професія), спеціалізація: економіст з праці, економіст-фінансист, економіст підприємства тощо;

-муляр (базова професія), спеціалізація: вогнезахисник, пічник, укладальник цегляних промислових труб, футерувальник тощо.

2.2 Якщо професія дозволяє розподіл праці за розрядами (групами різної складності) у характеристику вводиться розділ ***Приклади робіт***, в якому наводяться типові для даної робітничої професії роботи з розподілом їх за розрядами.

2.3 Кваліфікаційна характеристика повинна містити в собі опис основних, що найчастіше зустрічаються, завдань та обов'язків. Конкретний зміст, обсяг і порядок їх виконання на кожному робочому місці встановлюються безпосередньо на підприємствах (в організаціях) технологічними картами, робочими або посадовими інструкціями, контрактами чи іншими документами.

3 Порядок розроблення, погодження та затвердження випусків Довідника

3.1 Міністерства та відомства:

- організують перегляд та удосконалення кваліфікаційних характеристик професій, які є для них специфічними, складають за галузевими ознаками випуски ДКХП

- подають проекти випусків ДКХП до Центру продуктивності на експертизу;
- доопрацьовують випуски ДКХП згідно із зауваженнями Центру продуктивності, якщо такі мають місце;

- погоджують з Мінсоцполітики України проекти випусків;

- затверджують погоджені з Мінсоцполітики України проекти випусків;

- визначають дату, з якої випуски ДКХП набувають чинності;

- направляють до Центру продуктивності затверджені випуски ДКХП по 1-му примірнику;

- направляють до Центру продуктивності копію на магнітних носіях затвердженого випуску ДКХП для створення електронного банку даних національного фонду (реєстру) Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників.

3.2 Центр продуктивності:

- забезпечує загальне науково-методичне керівництво робіт з підготовки випусків та доопрацювання чинних випусків ДКХП, координує ці роботи та готує окремі випуски ДКХП;

- проводить експертизу проектів випусків ДКХП, що підготовлені міністерствами та відомствами;

- направляє до Мінсоцполітики акти експертизи випусків Довідника, що пройшли експертизу, на погодження;

- видає випуски ДКХП та забезпечує ними міністерства, відомства, підприємства та організації.

3.3 Мінсоцполітики:

- погоджує проекти випусків ДКХП, що пройшли експертизу в Центрі продуктивності;

- затверджує окремі випуски Довідника та визначає дату, з якої вони набувають чинності.

**Перелік випусків та найменувань
Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівни-
ків, які вказані у графі випуск ДКХП Класифікатора професій
ДК 003: 2010**

- Випуск 1 Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності
 Розділ 1 Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців
 Розділ 2 Професії робітників
 Розділ 3 Діяльність органів управління підприємства
- Випуск 2 Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги
- Випуск 3 Лісівництво
- Випуск 4 Рибне господарство
- Випуск 5 Добувна промисловість (частина 1: Вугільна промисловість, Видобування та оброблення матеріалів для будівництва. Видобування та перероблення торфу”) Гірничодобувна промисловість
- Випуск 6 Видобування нафти та природного газу
- Випуск 7 Загальні професії виробництв харчової промисловості
- Випуск 8 М'ясна та молочно промисловість
- Випуск 9 Виробництво консервів
- Випуск 10 Переробка риби та морепродуктів
- Випуск 11 Виробництво харчової промисловості
- Випуск 12 Виробництво текстильних виробів
- Випуск 13 Швейне виробництво. Хутряне виробництво
- Випуск 14 Парашутне виробництво
- Випуск 15 Виробництво шкіри та виробів із шкіри
- Випуск 16 Оброблення деревини та вироблення виробів з деревини
- Випуск 17 Виробництво целюлози, паперу, картону та виробів із них”
- Випуск 18 Видавнича справа
- Випуск 19 Коксохімічне виробництво
- Випуск 20 Виробництво синтетичних канчуків, жирозамінників та продуктів нафтохімії
- Випуск 21 Переробка нафти, нафтопродуктів, газу, сланців, вугілля. Обслуговування магістральних трубопроводів
- Випуск 22 Виробництво ядерного палива
- Випуск 23 Загальні професії хімічних виробництв
- Випуск 24 Виробництво скловолокна, скловолокнистих матеріалів, склопластику, хімічного волокна та виробів із них
- Випуск 25 Виробництво медикаментів, вітамінів, медичних, бактерійних і біологічних препаратів та матеріалів
- Випуск 26 Виробництво парфумерної продукції та косметичних засобів”
- Випуск 27 Азотні виробництва та продукти органічного синтезу. Основні хімічні виробництва
- Випуск 28 Виробництво лаку та фарб
- Випуск 29 Хіміко-фотографічні виробництва
- Випуск 30 Виробництво штучної шкіри

- Випуск 31 Виробництво гумових виробів
- Випуск 32 Виробництво пластмасових виробів
- Випуск 33 Виробництво скла та виробів із скла
- Випуск 34 Виробництво керамічних, фарфорових та фаянсових виробів
- Випуск 35 Виробництво цементу та інших будівельних матеріалів і виробів
- Випуск 36 Виробництво тепло- та інших ізоляційних матеріалів
- Випуск 37 Виробництво абразивів
- Випуск 38 Виробництво синтетичних алмазів, надтвердих матеріалів і виробів із них та природних алмазів
- Випуск 39 Виробництво азбестових технічних виробів
- Випуск 40 Чорна металургія
- Випуск 41 Кольорова металургія
- Випуск 42 Оброблення металу
 - Книга 1** Металеве лиття. Зварювання металу.
 - Книга 2** Волочіння, давлення, холодне штампування металу. Виробництво нагрівальних котлів, металевих резервуарів та подібних виробів. Кування, пресування, високо- та низькотемпературне оброблення металу
 - Книга 3** Точіння, свердлування, фрезерування, інші види оброблення металів та матеріалів. Покриття металів металами. Фарбування
 - Книга 4** Покриття металів неметалами: емалювання, фриткування, інші види покриття. Слюсарні та складальні роботи у виробництвах машин та устаткування
- Випуск 43 Виробництво металевих електродів
- Випуск 44 Виробництво металевих канатів, сіток пружин, щіток та ланцюгів
- Випуск 45 Електротехнічне виробництво
- Випуск 46 Виробництво пристроїв і деталей електронного устаткування
- Випуск 47 Виробництво радіоапаратури та апаратури провідного зв'язку
- Випуск 48 Виробництво медичного інструменту, приладів та устаткування
- Випуск 49 Оптико-механічне виробництво
- Випуск 50 Виробництво годинників та технічних каменів, ремонт годинників
- Випуск 51 Голкове виробництво
- Випуск 52 Ремізо-бердне виробництво
- Випуск 53 Виробництво банок та кришок для харчових консервів, туб і футлярів із легких металів
- Випуск 54 Виробництво наочних посібників
- Випуск 55 Виробництво й ремонт літальних апаратів, двигунів та їх устаткування
- Випуск 56 Будування та ремонт суден
- Випуск 57 Виробництво меблів
- Випуск 58 Художні вироби
- Випуск 59 Виробництво музичних інструментів
- Випуск 60 Виробництво іграшок
- Випуск 61 Виробництво олівців"
- Випуск 62 Виробництво та розподілення електроенергії
- Випуск 63 Газове господарство міст, селищ, та населених пунктів
- Випуск 64 Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи, Будівництво метрополітенів, тунелів та підземних споруд спеціального призначення

- Зміни та доповнення до ДКХП випуск 64
- Доповнення до розділу 2.Робітники. Розділ 4.Будівництво та ремонт автомобільних доріг(зі змінами і доповненнями), 2002.
- Зміни та доповнення до розділів 1-4, 2004
- Зміни та доповнення до розділів 1,2,4, 2005
- Зміни до розділів 2, 3, 4, 2006
- Випуск 65 Торгівля та громадське харчування
- Випуск 66 Залізничний транспорт і метрополітен
- Зміни та доповнення до ДКХП випуски 66
- Наказ Мінтрансу від 27.06.2007 № 562
- Наказ Мінінфраструктури від 23.06.2011 № 177
- Випуск 67 Водний транспорт
- Випуск 68 Авіаційний транспорт
- Випуск 69 Автомобільний транспорт
- Випуск 70 Зв'язок
- Випуск 71 Фінанси, кредит, страхування та пенсійне забезпечення
- Випуск 73 Наука та вища школа
- Випуск 74 Геологорозвідка та топографо-геодезичні роботи
- Випуск 75 Гідрологія та метеорологія
- Випуск 76 Довідник типових професій характеристик посад державних службовців
- Випуск 77 Освіта
- Випуск 78 Охорона здоров'я
- Випуск 79 Ветеринарна діяльність
- Випуск 80 Соціальні послуги
- Випуск 81 Культура і мистецтво
- Випуск 82 Виробництво та розповсюдження кино- та відеофільмів
- Випуск 83 Діяльність у галузях радіомовлення, телебачення, агентств із друку, видання газет та інших засобів інформації
- Випуск 84 Діяльність у галузі драматичного мистецтва та інша розважальна діяльність
- Випуск 85 Спортивна діяльність
- Випуск 86 Реклама та реставраційні роботи
- Випуск 87 Житлове та комунальне господарство населених пунктів
- Випуск 88 Побутове обслуговування населення
- Випуск 89 Перелік професій працівників за Випусками Єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника із зазначенням професій, Розділів та Випусків чинного Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників
- Випуск 90 Абетковий перелік професій працівників, що розміщені в ДКХП, із зазначенням Випусків, Розділів та професій за раніше чинними ЄТКД

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

27.06.2007

562

НАКАЗ

м. Київ

№ _____

Про внесення доповнення до Довідника
кваліфікаційних характеристик професій
працівників. Випуск 66

З метою приведення професії залізничного транспорту "Оператор дефектоскопного візка" з кодом 8290.1 у відповідність до характеру та умов виконуваних робіт, удосконалення кваліфікаційних вимог

НАКАЗУЮ :

1 Внести доповнення до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, випуск 66 "Залізничний транспорт і метрополітен", розділ "Робітники", затвердженого наказом Міністерства транспорту від 17.12.1999 № 601, в такій редакції:

«45. Оператор дефектоскопного візка

7-й розряд

- у разі виконання робіт на ультразвукових рейкових дефектоскопних візках з картою пам'яті (флеш-картою), яка призначена для запису стану колії мікропроцесорними (процесорними) пристроями, що обладнані програмним забезпеченням для роботи з ПЕОМ.

Кваліфікаційні вимоги: Професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації та стаж роботи за професією оператора дефектоскопного візка 6-го розряду не менше 1 року».

2 Державній адміністрації залізничного транспорту України (Козак В.В.) довести зазначені доповнення до відома залізниць та підприємств залізничного транспорту.

3 Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Корнієнка В.В.

Міністр

М. Рудьковський

МІНІСТЕРСТВО ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

23.06.2011

НАКАЗ

177

м. Київ

№

Про внесення Змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 66

З метою приведення кваліфікаційних характеристик професій працівників залізничного транспорту у відповідність з характером та умовами виконуваних робіт

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 66 „Залізничний транспорт і метрополітен“, затвердженого наказами Міністерства транспорту України від 17.12.99 № 601 та від 28.11.2001 № 834, що додаються.

2. Державній адміністрації залізничного транспорту України довести цей наказ до відома залізниць та підприємств залізничного транспорту.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра - керівника апарату Корнієнка В.В.

В.о. Міністра

К.Єфименко

**Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників,
Випуск 66 «Залізничний транспорт і метрополітен»**

1. Частина 1 «Керівники, професіонали, фахівці та технічні службовці»:

1.1. У професійній групі «Керівники», професійну назву роботи «начальник (механік-бригадир) поїзда (пасажирського)» викласти в такій редакції: «начальник поїзда (пасажирського)».

1.2. Доповнити професійну групу «Керівники» новою кваліфікаційною характеристикою професійної назви роботи, в такій редакції :

**«Начальник сортувальної гірки (автоматизованої, механізованої)
код КП 1226.2**

Завдання та обов'язки. Здійснює керівництво роботою сортувальної гірки. Забезпечує технічне обслуговування, ремонт і безперебійну роботу гіркових пристроїв. Керує проведенням робіт із забезпечення безпеки розпуску составів і маневрових пересувань. Узгоджує плани-графіки ремонту та технічного обслуговування пристроїв сигналізації, централізації та блокування (СЦБ), затверджує оперативні плани робіт та забезпечує їх виконання. Бере участь у розробленні річних планів ремонтів, заміни, підготовки до зими, підвищення надійності та модернізації гіркових пристроїв СЦБ та забезпечує їх виконання. Аналізує реальні затрати праці та приймає участь у розробці заходів щодо зниження втрат робочого часу. Організовує та координує розроблення організаційно-технічних заходів із удосконалення системи обслуговування пристроїв СЦБ. Проводить аналіз відмов гіркових пристроїв СЦБ і вживає заходів щодо їх попередження. Розробляє програми перевірки залежностей пристроїв СЦБ та порядок їх переключення. Аналізує принципові схеми діючих гіркових пристроїв СЦБ на відповідність вимогам при введенні нових ПТЕ та інструкцій на залізницях України. Бере участь у проведенні комісійних оглядів гіркових пристроїв. Виконує вибіркову перевірку стану гіркових пристроїв СЦБ і технічної документації кожної ділянки. Перевіряє дотримання працівниками правил виконання та оформлення робіт з технічного обслуговування, правильність ведення облікової документації та записів у журналі огляду. Організовує виконання планів і заходів з охорони праці, забезпечує справний і безпечний стан устаткування та пристроїв сортувальної гірки. Очолює роботу з навчання працівників інших служб правилам користування гірковими пристроями СЦБ. Контролює дотримання працівниками трудової і виробничої дисципліни.

Повинен знати: Конституцію України; Закон України «Про залізничний транспорт»; Статут залізниць України; Правила технічної експлуатації залізниць України; Інструкцію з сигналізації на залізницях України; Інструкцію з руху поїздів і маневрової роботи на залізницях України; Інструкцію з забезпечення безпечного розпуску составів та маневрових пересувань на механізованих і автоматизованих сортувальних гірках при виконанні робіт з технічного обслуговування та

ремонту гіркових пристроїв на залізницях України; Інструкцію з технічного обслуговування пристроїв сигналізації, централізації та блокування (СЦБ); Інструкцію з утримання технічної документації на пристрої сигналізації, централізації та блокування (СЦБ) на залізницях України; Інструкцію з технічного обслуговування пристроїв механізованих і автоматизованих сортувальних гірок на залізницях України; постанови, розпорядження і накази органів вищого рівня, інструкції, вказівки та інші керівні матеріали з експлуатації пристроїв сортувальних гірок; основи трудового законодавства; положення про робочий час і час відпочинку працівників залізничного транспорту; правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги: Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст). Стаж роботи на посадах керівників нижчого рівня або фахівця відповідного напрямку - не менше 2 років.»

1.3. Доповнити професійну групу «Професіонали» новою кваліфікаційною характеристикою професійної назви роботи, в такій редакції:

**«Диспетчер з регулювання вагонного парку
код КП 2149.2**

Завдання та обов'язки Забезпечує виконання добового плану навантаження та вивантаження вагонів на дирекції залізничних перевезень. Контролює виконання розвезення місцевого вантажу та регульовального завдання з передачі порожніх вантажних вагонів на дирекції залізничних перевезень. Організовує збір та розподіл порожніх вантажних вагонів під навантаження за родом вантажу та рухомого складу згідно з заявкою та планом. Планує зі станціями вантажну роботу дирекції залізничних перевезень на наступну добу. Аналізує та коригує виконання добового плану-завдання з навантаження вагонів по кожній станції. Інформує станції про план робіт на зміну, порядок довозу вагонів з місцевим вантажем під навантаження. Веде план-графік оперативної роботи, облік вантажних операцій, залишку вагонів і звітує про результати виконання роботи керівництву дирекції та апарату служби перевезень залізниці. Виконує завдання керівництва дирекції та служби перевезень залізниці з забезпечення процесу перевезень вантажів у частині регулювання вагонних парків між вантажовідправниками (пунктами навантаження). Складає довідки з вантажної роботи по станціях та дирекції залізничних перевезень. Веде план-графік з вантажної роботи, книги оперативних розпоряджень та іншу встановлену документацію. Доводить до відома відповідних працівників телеграми, накази, вказівки щодо навантаження вагонів.

Повинен знати: Статут залізниць України; Правила технічної експлуатації залізниць України; Інструкцію з руху поїздів і маневрової роботи на залізницях України; Інструкцію з сигналізації на залізницях України; графік руху та план формування поїздів; основні положення з планування перевезень, правила перевезень небезпечних вантажів, технічні умови навантаження і кріплення вантажів, Інструкцію з експлуатації спеціальних вагонів, правила роботи ПЕОМ, показники і технічні норми експлуатаційної роботи, правила і норми з охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії, Правила пожежної безпеки на залізничному транспорті, основи економіки, організації праці і управління виробництвом.

Кваліфікаційні вимоги. Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи на посадах, пов'язаних з організацією перевезень на залізничному транспорті - не менше 3 років.»

1.4. Доповнити професійну групу «Фахівці» новими кваліфікаційними характеристиками професійних назв робіт, у такій редакції :

**«Черговий помічник начальника вокзалу
код КП 3436.2**

Завдання та обов'язки. Забезпечує роботу з ефективного та культурного обслуговування пасажирів на вокзалі. Здійснює керівництво роботою підрозділів вокзалу протягом зміни. Організовує надання інформації про зміни в русі пасажирських та приміських поїздів. Контролює своєчасне повідомлення пасажирів про прибуття, відправлення і місце прийому-відправлення пасажирських та приміських поїздів. Контролює роботу автоматизованих пристроїв, машин і механізмів, пов'язаних з обслуговуванням пасажирів. Слідкує за дотриманням чистоти у вокзалі, на посадочних платформах і привокзальній площі. Слідкує за посадкою і висадкою пасажирів, навантаженням і вивантаженням багажу, вантажобагажу і пошти. Консультує пасажирів з питань наявних послуг на вокзалі. Вживає заходів щодо запобігання і ліквідації конфліктних ситуацій. Розглядає претензії, скарги пасажирів, пов'язані з незадовільним їх обслуговуванням і вживає відповідних організаційно-технічних заходів. Контролює виконання працівниками зміни дотримання трудової і виробничої дисципліни, правил і норм охорони праці, вимог виробничої санітарії і гігієни, протипожежного захисту. Інформує керівництво вокзалу про наявні недоліки в організації обслуговування пасажирів, вживає заходів щодо їх ліквідації, здійснює контроль за виконанням вказівок керівництва вокзалу.

Повинен знати: Статут залізниць України; Правила технічної експлуатації залізниць України; Технологічний процес роботи вокзалу; графік руху пасажирських поїздів; Правила перевезень пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом; постанови, розпорядження, накази та інші нормативно-методичні документи щодо організації перевезень пасажирів і обслуговування їх на вокзалах; організаційну структуру управління та технологію роботи структурних підрозділів вокзалу; права і обов'язки працівників, режим їх роботи; форми проїзних та провізних документів; основи економіки, організації праці і управління; правила внутрішнього трудового розпорядку; положення про робочий час і час відпочинку працівників залізничного транспорту України; основні правила і норми з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Базова або неповна вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст). Стаж роботи за професіями, пов'язаними з організацією перевезень пасажирів - не менше 2 років.

Механік вагона-транспортера (зчленованого типу) **код КП 3115**

Завдання та обов'язки. Забезпечує експлуатацію вагона-транспортера зчленованого типу на шляху його прямування. Бере участь у вантажних операціях, переміщенні транспортера на колію іншої ширини, проходженні транспортером перешкод, негабаритних місць тощо. Забезпечує справний технічний стан обладнання та своєчасну готовність транспортера до перевезення вантажів. Своєчасно виконує ремонт, технічне обслуговування та огляд обладнання транспортера і вагона супроводження. Забезпечує необхідний санітарно-технічний стан службових та побутових приміщень, стан пожежної та екологічної безпеки. Під час виконання маневрової роботи з транспортером, у разі необхідності, вживає заходів щодо його зупинки.

Повинен знати: інструкції, накази, вказівки та інші нормативні документи з експлуатації, технічного обслуговування, поточного і планового видів ремонту транспортерів зчленованого типу, будову та принцип дії, технічні характеристики і конструктивні особливості обладнання, правила і порядок випробувань пристроїв та обладнання, Правила технічної експлуатації залізниць України, Інструкцію з сигналізації на залізницях України, Закон України „Про залізничний транспорт”, Інструкцію з руху поїздів і маневрової роботи на залізницях України; правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Базова або неповна вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та стаж роботи за професіями, пов'язаними з експлуатацією та обслуговуванням устаткування - не менше 1 року.»

2. Частина 2 «Робітники»:

2.1. У кваліфікаційній характеристиці професійної назви роботи «Електромонтер з ремонту та обслуговування пристроїв сигналізації, централізації та блокування» 4 розряду, в розділі „Завдання та обов'язки” слово «Розробляє» замінити словом «Розбирає».

2.2. У кваліфікаційній характеристиці професійної назви роботи «Машиніст-інструктор локомотивних бригад», у розділі „Завдання та обов'язки” слова „Здійснює контроль за виконанням працівниками локомотивних бригад своїх посадових обов'язків» замінити словами «Здійснює контроль за виконанням робітниками локомотивних бригад своїх робочих обов'язків”.

2.3. Кваліфікаційну характеристику професійної назви роботи «Прийомоздавальник вантажу та багажу (залізничний транспорт)», код КП 9332 доповнити 4 розрядом у такій редакції:

«4-й розряд

у разі виконання робіт на залізничних станціях з річною переробкою вантажів уведеному обсязі понад 700 тис. тонн та на прикордонних передавальних, припортових станціях.

Кваліфікаційні вимоги. Повна загальна середня освіта та професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації та стаж роботи за професією прийомоздавального вантажу та багажу 3 розряду не менше 1 року.

Примітка. Старший прийомоздавальник вантажу та багажу тарифікується на один розряд вище, якщо робітник поряд з виконанням обов'язків, передбачених його кваліфікаційною характеристикою, керує підлеглими йому виконавцями».

Примітку після 3 розряду виключити.

2.4. Доповнити професійну групу «Робітники» новою кваліфікаційною характеристикою професійної назви роботи, у такій редакції:

**«Черговий по будинку відпочинку локомотивних (поїзних) бригад
код КП 9141**

Завдання та обов'язки. Приймає, реєструє, знайомить з правилами внутрішнього розпорядку та розміщує працівників локомотивних (поїзних) бригад у кімнатах відпочинку. Контролює час прибуття працівників до будинку відпочинку локомотивних (поїзних) бригад та час відпочинку на підставі даних, зазначених у маршрутних листах або наданих нарядником локомотивних (поїзних) бригад. Своєчасно оповіщає працівників локомотивних (поїзних) бригад про час відправлення в рейс за записом у журналі або за командою чергового основного (зворотного) локомотивного депо. Повідомляє чергового основного (зворотного) локомотивного депо, керівництво структурного підрозділу та робить відповідні записи в журнал обліку та маршрутний лист про виявлені недоліки відпочинку працівників локомотивних (поїзних) бригад. Здійснює контроль за роботою обслуговуючого персоналу зміни та дотриманням працівниками локомотивних (поїзних) бригад чинних правил користування кімнатами відпочинку. Забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних умов у приміщеннях, дезінфекцію та збереження інвентарю. Вживає заходи щодо забезпечення нормального відпочинку локомотивних (поїзних) бригад. Веде облік та оформляє видачу забутих у кімнатах відпочинку речей, приймає заходи щодо їх збереження і повернення.

Повинен знати: Інструкції, розпорядження, інші керівні матеріали та нормативні документи з організації роботи будинку відпочинку локомотивних (поїзних) бригад; правила внутрішнього трудового розпорядку; положення про робочий час та час відпочинку працівників залізничного транспорту; розклад руху поїздів; основи трудового законодавства, правила та норми з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Повна загальна середня освіта та професійна підготовка на виробництві. Без вимог до стажу роботи».

Директор Департаменту державної
політики в галузі залізничного транспорту

М.П.Снітко

Роз'яснення щодо визначення середнього розряду робіт та середнього розряду кваліфікації робітників

(лист Укрзалізниці від 23.12.2008 №ЦЗО-12/43)

Порядок розрахунку середнього розряду кваліфікацій робітників та середнього розряду робіт наведено на сторінках 80-83 Основних положень з технічного нормування праці на залізничному транспорті, затверджених наказом Укрзалізниці від 13.10.2004 № 796-Ц.

Середній розряд кваліфікації робітників повинен відповідати середньому розряду виконуваних ними робіт, а саме бути йому рівним, але не вище. На практиці середній розряд кваліфікації робітників може бути нижчим за середній розряд виконуваних робіт, що допускається.

Середній розряд робіт розраховується при розробці технічно-обґрунтованих норм часу, а також для різних робіт, що виконуються робітниками бригади, дільниці, структурного підрозділу в цілому. Він визначається як середня величина тарифних розрядів цих робіт із врахуванням міжатарифних коефіцієнтів діючих тарифних ставок з оплати праці.

Міжатарифні коефіцієнти розраховуються в залежності від розряду робіт (робітника) за годинними тарифними ставками відповідних видів робіт діючого наказу про оплату праці.

Для першого розряду тарифний коефіцієнт дорівнює одиниці. Для кожного наступного розряду тарифний коефіцієнт визначається діленням годинної тарифної ставки даного розряду на годинну тарифну ставку першого розряду.

Середній розряд робіт (робітників) визначається за формулою:

$$P_{cp} = P + \frac{K_{cp} - K_m}{K_b - K_m}$$

де:

P_{cp} - середній розряд робіт (робітників)

P - тарифний розряд, що відповідає найближчому меншому розряду тарифної сітки

K_m - тарифний коефіцієнт найближчого меншого розряду тарифної сітки

K_{cp} - середньозважений тарифний коефіцієнт групи робіт (робітників)

K_b - тарифний коефіцієнт найближчого великого розряду тарифної сітки

Середньозважений тарифний коефіцієнт визначається за формулою:

$$K_{cp} = \frac{U_1 \times K_1 + U_2 \times K_2 + U_3 \times K_3 + U_4 \times K_4 + U_n \times K_n}{U_1 + U_2 + U_3 + U_4 + U_n}$$

де:

K_{cp} - середньозважений тарифний коефіцієнт

U_1, U_2, U_3, U_4, U_n - чисельність робітників відповідних розрядів, чол.
(нормований час робіт, включених у групу людей/годин)

K_1, K_2, K_3, K_4, K_n - тарифні коефіцієнти відповідних робіт (розрядів)

Приклад №1

Годинні тарифні ставки робітників, зайнятих на експлуатаційній роботі (в коп.)

	Розряди							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
тарифні ставки	705	765	847	949	1086	1275	1338	1411
тарифні коефіцієнти	1,0	1,09	1,20	1,35	1,54	1,81	1,90	2,0

Бригада робітників на поточному утриманні колії в складі 14 робітників, в тому числі по розрядах: II - 2чол., III- 6 чол., IV - 4 чол., V - 2чол.

$$K_{cp} = \frac{1,09 \times 2 + 1,2 \times 6 + 1,35 \times 4 + 1,54 \times 2}{2 + 6 + 4 + 2} = \frac{17,86}{14} = 1,276$$

Порівнюючи величину знайденого K_{cp} із тарифними коефіцієнтами годинної тарифної сітки відповідних робіт, за найближчим меншим значенням коефіцієнта знаходимо ціле число значення тарифного розряду P . Далі знаходимо часткову різницю між K_{cp} і тарифним коефіцієнтом K_m найближчого меншого розряду тарифної сітки ($K_{cp} - K_m$) і повну різницю між тарифними коефіцієнтами суміжного більшого і прийнятого меншого розрядів ($K_b - K_m$)

$$P_{cp} = 3 + \frac{1,276 - 1,20}{1,35 - 1,20} = \frac{0,076}{0,15} = 3,51$$

Середній розряд робітників складає 3,5

Приклад № 2

У бригаді на ремонтах локомотивів нормований час виконуваних робіт складає 200 людино/годин, в тому числі по розрядах робіт в людино/годинах:

II-20; III - 80; IV - 60; V - 40.

$$K_{cp} = \frac{1,09 \times 20 + 1,2 \times 80 + 1,35 \times 60 + 1,54 \times 40}{20 + 80 + 60 + 40} = \frac{260,4}{200} = 1,302$$

$$P_{cp} = 3 + \frac{1,302 - 1,20}{1,35 - 1,20} = \frac{0,102}{0,15} = 3,68$$

Середній розряд робіт складає 3,7

У разі якщо фактичний розряд робітників нижче середнього розряду робіт, розряди робітників можуть бути переглянуті в сторону їх підвищення.

Рішення щодо підвищення розряду (класу, категорії) робітнику розглядається кваліфікаційною комісією підприємства (організації) на підставі заяви робітника, та рекомендації керівника відповідного підрозділу (майстра, начальника зміни).

При цьому слід враховувати що роботи, які наведено у характеристиках вищих розрядів, як правило, не значаться у кваліфікаційних характеристиках нижчих розрядів. Робітник вищої кваліфікації, окрім робіт, наведених у кваліфікаційній характеристиці присвоєного йому розряду, повинен володіти знаннями, навичками та вмінням виконувати роботи, передбачені кваліфікаційними характеристиками робітників нижчої кваліфікації цієї ж професії.

Форми звіту надавалися листом Укрзалізниці від 29.03.2011 № ЦТЗБ 6/56

таблица 1

Довідка про охоплення нормуванням праці працівників звичайної діяльності за _____ рік по _____ залізниці

[illegible]

Довідка про перегляд й впровадження типових і місцевих ном часу та нормативів чисельності, зниження трудомісткості робіт, умовне вивільнення осіб та економію фонду оплати праці (ФОП) у розрахунку на рік у розрізі господарств за _____рік по _____залізниці

[illegible]

Довідка про виконання календарного плану перегляду місцевих норм часу за _____ рік по _____ залізниці

Господарство	Кількість переглянутих місцевих норм часу, шт.		З моменту впровадження до кінця року						В розрахунку на рік					
			Економічний ефект від перегляду норм				Умовне вивільнення		Економічний ефект від перегляду норм				Умовне вивільнення	
	план	факт	нормо-годин		грн.		осіб		нормо-годин		грн.		осіб	
			план	факт	ФОП	у т.ч. тариф	план	факт	план	факт	ФОП	у т.ч. тариф	план	факт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Т														
В														
П														
Л														
Е														
БМЕС														
РП														
Інші														
РАЗОМ														

Довідка про кількість проведених фотографій робочого дня(ФРД) та хронометражних спостережень (ХР) за _____рік по _____залізниці

Найменування показника	Кількість відокремлених підрозділів	Кількість інженерів з організації та нормування праці	Кількість проведених ФРД або ХС		Охоплено осіб	Загальний час охоплення (год.)	Непродуктивні втрати робочого часу (год.)	Питома вага непродуктивних втрат у загальному часі, % (гр.8/гр.7)*100	% підвищення продуктивності праці (гр.8/(гр.7-гр.8))*100	Умовне вивільнення осіб
			план	факт						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього ФРД										
з них проводяться з метою:										
виявлення непродуктивних витрат робочого часу										
обґрунтування встановлення доплат										
підтвердження шкідливих умов праці										
визначення підготовчо-заключного часу										
інші причини										
Всього ХР										

Довідка про середньооблікову чисельність працівників, праця яких нормується, за _____ рік по _____ залізниці
(вихідні дані - зі статистичного звіту форми № 4ПВ)

Найменування показників	рядок	Середньоспискова чисельність працівників, чол.					Кількість умовно вивільнених осіб внаслідок переглянутих норм
		Всього	у тому числі				
			працівників праця яких нормується	з них за нормами часу			
				всього	у тому числі		
		за міжгалузевими нормами	за галузевими нормами				
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньооблікова чисельність всього (рядок 2+4+6)	1						
Робітники-відрядники	2						
з них об'єднані в бригади	3						
Робітники-почасовики	4						
з них працювали за нормован.завданнями	5						
Керівники, професіонали, фахівці, технічні службовці	6						
з них праця яких нормується:	7						
за нормами часу	8	X					
за нормами обслуговування	9	X					
за нормативами чисельності	10	X					
Робітники - відрядники за основними професіями	11						
робітники на ТО і поточн. рем.локомотивів	12						
робітники на депов. ремонті вантажн.вагонів	13						
робітники на ремонт. пасажирських вагонів	14						
робітники на ТО і поточн. ремонті моторвагонного рухомого складу	15						
рухомого складу	16						
Довідково: чисельність воєнізованої охорони	17						

Довідка про розподіл робітників відрядників за ступенем виконання норм виробітку у розрізі господарств та основних професій за
рік по _____ залізниці (вихідні дані - зі статистичного звіту форми № 4ПВ)

Розподіл робітників-відрядників за основними професіями у розрізі господарствами	рядок	Розподіл робітників-відрядників за ступенем виконання норм виробітку,чол.								Середній % виконання норм виробітку
		до 80%	80 - 100%	100 - 110%	110 - 120%	120 - 130%	130 - 150%	150 і вище	Всього робітників-відрядники (сума стовпців 3-9)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Робітн.-відрядники всього (рядок 4+7+9+10+11+14+17+19)	1									
з них об'єднані у бригади	2									
Робітники - відрядники за окремими професіями	3									
Локомотивне у т.ч.	4									
локомотивні бригади	5									
слюсарі з рем.рух.складу	6									
Вагонне у т.ч.	7									
слюсарі з рем.рух.складу на деповському ремонті	8									
Перевезень	9									
Комерційне	10									
Пасажирське у т.ч.	11									
слюсарі, зайняті на ремон.	12									
пасажирських вагонів	13									
Колійне у т.ч.	14									
монтери колії на поточному утриманні колії	15									
монтери колії на ремонтах колії	16									
Приміських перевезень	17									
слюсарі, зайняті на ремонті електро та дизель поїздів	18									
Інші	19									

Роз'яснення
щодо порядку заповнення таблиць, що характеризують стан
нормування праці в структурних підрозділах (відокремлених)
залізниць

Форми звіту надавалися листом Укрзалізниці
від 29.03.2011 № ЦТЗБ 6/56

Таблиця №1

Довідка про охоплення нормуванням праці працівників звичайної діяльності

У графі 2 вказується загальна *середньооблікова чисельність* працівників за звітний період, яка має відповідати статистичному звіту УТО-1. Середньооблікова чисельність працівників за звітний період обчислюється шляхом підсумовування чисельності працівників облікового складу за кожний календарний день звітного періоду, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні і ділення одержаної суми на число календарних днів звітного періоду (річний звіт – за період з 1 січня по 31 грудня).

Графа 2 дорівнює сумі граф **5, 9** та **12** таблиці №1.

У графі 3, 6, 10, 12 зазначається загальна чисельність працівників, праця яких нормується за різними нормами праці відповідно до Положення про організацію нормування праці на залізничному транспорті затвердженого наказом Укрзалізниці від 22.01.2001 № 36-Ц. До норм праці відносяться норми часу, норми виробітку, норми обслуговування, норми чисельності, норми підлеглості, нормовані завдання, а також рекомендовані типові штати.

Графа 3 дорівнює сумі граф **6, 10** та **12** таблиці №1.

У графі 4, 7, 11 зазначається чисельність працівників, які працювали за технічно-обґрунтованими нормами праці, які встановлені аналітично-дослідним або аналітично-розрахунковим методами. У зазначені графи заноситься чисельність працівників що працюють за міжгалузевими, галузевими (відомчими) та місцевими (які розроблені аналітичним методом) нормами праці, а також працівники чисельність яких визначена за галузевими та міжгалузевими нормативами чисельності. До працівників, які працювали за технічно-обґрунтованими нормами праці також відносяться працівники на яких є розрахунок в рекомендованих типових штатах. (Наприклад чисельність інженерів–технологів локомотивних депо визначається в залежності від обсягів ремонту в приведених одиницях, що зазначено на сторінці 29 наказу Укрзалізниці від 16.10.2001 №-551-Ц Наказ про затвердження рекомендованих типових штатів структурних підрозділів залізниць).

Графа 4 дорівнює сумі граф **7, 11** та **12** таблиці № 1.

У графі 5 вказується середньооблікова чисельність робітників-почасовиків, яка складається (графа 2- графа 9- графа 12)

У графі 8 із чисельності робітників-почасовиків вказуються робітники, які працювали за нормованими завданнями. Нормоване завдання – це завдання, встановлене виходячи з технічно обґрунтованих норм і нормативів трудових витрат, обсягів робіт, які робітник або група робітників (бригада) зобов'язані виконати за робочу зміну, робочий місяць (відповідно змінне та місячне нормоване завдання). Порядок розробки та впровадження нормованих завдань на залізничному транс-

порті встановлено Методичними рекомендаціями з розробки і видачі нормованих завдань працівникам-почасовикам, затверджених наказом Укрзалізниці від 20.10.2003 № 458-ЦЗ, у колійному господарстві наказ Укрзалізниці від 18.11.2003 № 528-ЦЗ.

У графі 9 вказується середньооблікова чисельність керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців, яка має відповідати статистичному звіту УТО-1.

Згідно з Класифікатором професій ДК-003-2010 чисельність працівників розподіляється на наступні професійні групи: керівники, професіонали, фахівці, технічні службовці, робітники сфери торгівлі та побутових послуг; кваліфіковані робітники сільського та лісового господарства, кваліфіковані робітники з інструментом, оператори та складальники устаткування і машин, найпростіші професії. У графі 9 зазначається чисельність перших чотирьох професійних груп (далі ІТР).

У графі 10 вказується чисельність, праця яких нормується за будь-якими нормами часу, нормативами чисельності або Рекомендованими типовими штатами, затвердженими Укрзалізницею.

У графі 11 вказується чисельність ІТР, які працювали за технічно - обґрунтованими нормами праці. В дану графу відносяться бухгалтери, юристи, працівники з кадрів, працівників з охорони праці, інженерів з організації та нормування праці та інших працівників, праця яких нормується за нормативами чисельності чи нормами обслуговування.

У графі 12 зазначається середньооблікова чисельність *робітників – відрядників*, яка має відповідати статистичному звіту УТО-1. Відрядна форма оплати це оплата праці за фактично виконаний обсяг роботи (виготовлену продукцію) на підставі діючих розцінок за одиницю роботи.

Таблиця №2

Довідка про перегляд й впровадження типових і місцевих норм часу та нормативів чисельності, зниження трудомісткості робіт, умовне вивільнення осіб та економія фонду оплати праці (ФОП) у розрахунку на рік

У графі 2 вказується кількість *діючих типових збірників* норм часу, нормативів чисельності, відповідно до Загального переліку типових норм часу і нормативів чисельності, що діють на залізницях.

У графі 3 із графі 2 вказується кількість діючих збірників нормативів чисельності.

У графі 4 вказується кількість діючих *місцевих норм часу*. Місцеві норми часу розробляються на підприємствах в тих випадках, коли відсутні міжгалузеві і галузеві нормативні матеріали, а також під час створення на підприємствах більш прогресивних організаційно-технічних умов порівняно з урахованими під час розробки діючих галузевих нормативних матеріалів.

У графі 5 вказується загальна кількість переглянутих збірників норм праці за звітний період. У даній графі повинно бути зазначено кількість переглянутих у звітному періоді збірників норм часу, збірників норм обслуговування та збірників нормативів чисельності.

У графі 6 Із графи 5 вказується кількість переглянутих збірників нормативів чисельності у звітному періоді.

У графі 7 вказується кількість переглянутих місцевих норм часу у звітному періоді.

У графі 8 вказується зниження трудомісткості в нормо-годинах від перегляду збірників типових норм часу у розрахунку на рік (збірників норм часу, збірників норм обслуговування та збірників нормативів чисельності).

У графі 9 Із графи 8 вказується зниження трудомісткості в нормо-годинах від перегляду збірників нормативів чисельності в розрахунку на рік.

У графі 10 вказується зниження трудомісткості в нормо-годинах від перегляду місцевих норм часу в розрахунку на рік.

У графах 8, 9 та 10 вказується економічний ефект від зниження трудомісткості робіт в нормо-годинах.

Трудомісткість це кількість робочого часу затраченого на виконання певної роботи. Зниження трудомісткості робіт це різниця нормо-годин до і після запровадження нових норм часу.

Економічна ефективність від перегляду норм розраховується за формулою:

$$E_{н.г.} = (T_1 - T_2) \times B_2 \text{ (нормо-годин)}$$

$E_{н.г.}$ - економічна ефективність від перегляду норм праці в нормо-годинах;

T_1, T_2 – трудомісткість одиниці продукції (робіт) до і після впровадження нових норм праці, нормо-години;

B_2 - річний обсяг продукції (робіт) в натуральному виразі.

У графах 11, 12 та 13 дані про число умовно вивільнених працівників від перегляду збірників типових норм часу, норм обслуговування, нормативів чисельності та місцевих норм часу в розрахунку на рік.

Умовне вивільнення працівників розраховується за формулою:

а) при відрядній оплаті праці:

$$E_{ч.рік} = \frac{E_{н.г.рік}}{\Phi_{\phi} \times K_n} \text{ (чол.)}$$

$E_{ч.рік}$ - умовне або фактичне число вивільнених працівників в розрахунку на рік;

K_n - коефіцієнт виконання норм виробітку за місяці, що передують даті перегляду (заміни) норм;

Φ_{ϕ} – річний фонд робочого часу одного робітника, годин.,

Приклад: На виробничій дільниці трудомісткість на ремонті кранів зменшено з 1820 до 1670 людино-годин. Кількість відремонтованих кранів 19 штук за рік, а річний фонд робочого часу одного робітника – 1996 годин. Виконання норм виробітку за місяці, які передують перегляду (заміни) норм, склала 110%.

Виходячи з наведених даних, умовно вивільнена чисельність від перегляду (заміни) норм в розрахунку на рік по виробничій дільниці складе:

$$E_{ч.рік} = \frac{(1820 - 1670) \times 19}{1996 \times 1,10} = 1,3 \text{ (чол.)}$$

б) при почасовій оплаті робіт:

$$E_{ч.рік} = Ч_{б} - Ч_{н} \text{ (чол.)}$$

де:

$Ч_{б}$ - базова чисельність, встановлена до відповідної групи працюючих в структурному підрозділі за штатним розписом;

$Ч_{н}$ - чисельність працюючих цієї групи, яка встановлена за новим штатним розписом, нормативами чисельності, нормами часу (виробітку), обслуговування, нормованими завданнями;

Приклад : За результатами впровадження типових норм часу на контрольні роботи, що раніше на підприємстві не нормувалися, чисельність контролерів, які були зайняті на цих роботах, знизилась з 10 чоловік за штатним розписом до 9 чоловік за встановленими нормами.

Вивільнення зайнятих контролем робітників складе:

$$E_{ч.рік} = 10 - 9 = 1 \text{ (чол.)}$$

У графі 14 вказується економія фонду оплати праці від зниження трудомісткості в грошовому виразі (тис. грн.) від перегляду і впровадження збірників типових норм праці (норм часу, норм обслуговування та нормативів чисельності) в розрахунку на рік.

У графі 15 Із графі 15 вказується економія фонду оплати праці від зниження трудомісткості в грошовому виразі (тис. грн.) від переглянутих і впроваджених збірників типових нормативів чисельності в розрахунку на рік

У графі 16 вказується економія фонду оплати праці від зниження трудомісткості в грошовому виразі (тис. грн.) від переглянутих і впроваджених місцевих норм часу в розрахунку на рік.

Економічний ефект граф 14, 15 та 16 від зниження трудомісткості в грошовому виразі (тис. грн.) в розрахунку на рік розраховується за формулою:

$$E_{грн.рік} = (C_1 \times T_1 - C_2 \times T_2) \times B_1 + E_{доод} + I \text{ (грн.)}$$

де: C_1, C_2 – середні годинні тарифні ставки, які розраховані на основі середніх тарифних розрядів робіт до і після впровадження нових норм праці, грн;

T_1, T_2 - трудомісткість одиниці продукції (робіт) до і після впровадження нових норм праці, нормо-години;

B_1 - річний обсяг продукції (робіт) натуральному виразі;

$E_{доод}$ – додаткова заробітна плата, яка нарахована на основну заробітну плату (премія, вислуга, за роботу в вечірній час, за роботу в нічний час, за роботу у важких і шкідливих умовах праці, та інше).

I – інші компенсаційні виплати (1/12 13-ї зарплати, матеріальної допомоги та ін)

Таблиця №3

Довідка про виконання календарного плану перегляду місцевих норм часу

Графа 2 включає в себе планову кількість (шт.) місцевих норм, які мають бути переглянуті згідно річного календарного плану перегляду норм часу, який щорічно затверджується керівництвом Укрзалізниці.

Графа 3 включає в себе фактичну кількість (шт.) переглянутих місцевих норм часу за звітний період.

У графах 4, 5, 6 та 7 вказується (плановий у графі 4 та фактичний графах 5,6,7) економічний ефект від перегляду місцевих норм часу з моменту впровадження до кінця року. (Зниження трудомісткості робіт з моменту впровадження до кінця року визначається за формулою:

$$E_{н.г.впр} = (T_1 - T_2) \times B_2 \text{ (нормо-годин)}$$

де: B_2 - обсяг продукції з моменту впровадження до кінця року (робіт) в натуральному виразі

Економічний ефект від зниження трудомісткості в грошовому виразі (тис. грн.) з моменту впровадження до кінця року розраховується за формулою:

$$E_{грн.впр} = (C_1 \times T_1 - C_2 \times T_2) \times B_2 + E_{доо} + I \text{ (грн.)}$$

У графі 8, 9 планові та фактичні дані про число умовно вивільнених працівників показуються з моменту впровадження до кінця звітного року (осіб). Умовне вивільнення працівників з моменту впровадження до кінця року визначається за формулою:

а) при відрядній оплаті праці:

$$E_{ч.впр} = \frac{E_{н.г.впр}}{\Phi_6 \times K_n} \text{ (чол.)}$$

Приклад: По виробничій ділянці трудомісткість на ремонті кранів з першого вересня зменшено з 1820 до 1670 людино-годин. Кількість відремонтованих кранів з вересня до кінця року складе 6 штук, а річний фонд робочого часу одного робітника – 2012 годин. Виконання норм виробітку за місяці, які передують перегляду (заміни) норм, склала 112%.

Виходячи з наведених даних, умовно вивільнена чисельність від перегляду (заміни) норм в розрахунку на рік по виробничій ділянці складе:

$$E_{ч} = \frac{(1820 - 1670) \times 6}{2012 \times 1,12} = 0,39 \text{ (чол.)}$$

б) при почасовій оплаті робіт:

$$E_{ч} = \frac{Q_6 - Q_n}{12} \times M \text{ (чол.)}$$

де:

M – число місяців дії заходу до кінця року

Приклад: За результатами впровадження з першого жовтня (за три місяця до кінця року) типових норм часу на контрольні роботи, що раніше на підприємстві не нормувалися, чисельність контролерів, які були зайняті на цих роботах, знизилась з 10 чоловік за штатним розписом до 9 чоловік за встановленими нормами. Вивільнення зайнятих контролем робітників складе:

$$E_{\text{ч}} = \frac{10-9}{12} \times 3 = 0,25 \text{ (чол.)}$$

У графі 10, 11, 12, 13, 14 та 15 заповнюються аналогічно як графі 4, 5, 6, 7, 8, 9 але з врахуванням річного обсягу.

Таблиця № 4
Довідка про кількість проведених фотографій робочого дня (ФРД)
та хронометражних спостережень

Графа 2 включає в себе кількість структурних підрозділів (відокремлених) на залізниці.

Графа 3 включає в себе загальну кількість інженерів з організації та нормування праці у структурних підрозділах (відокремлених) залізниць без врахування фахівців служб.

В графі 4 вказується планова кількість фотографій робочого дня (ФРД).

В графі 5 вказується фактична кількість проведених фотографій робочого дня (ФРД) та хронометражних спостережень (ХС) за звітний період. Для ФРД, які проводяться з метою виявлення непродуктивних витрат заповнюються графі 5-11, для ФРД які проводяться з інших причин заповнюється тільки графа 5.

В графі 6 вказується фактична кількість осіб, яким проводились фотографії робочого дня.

В графі 7 вказується загальний час охоплення працівників по проведеним фотографіям робочого дня.

В графі 8 вказуються непродуктивні втрати робочого часу (год.), які визначені формою ТНУ-2 Методичних вказівок щодо заповнення форм документації з технічного нормування праці на залізничному транспорті, затвердженого наказом Укрзалізниці від 01.12.2004 № 916-ЦЗ.

В графі 11 вказується кількість умовно вивільнених працівників за результатами проведених фотографій робочого дня шляхом ділення непродуктивних втрат робочого часу на річну норму часу.

Таблиця №5
Довідка про середньооблікову чисельність працівників, праця яких нормується (вихідні дані – зі статистичного звіту форми № 4ПВ)

При заповненні таблиць № 5 і № 6 слід керуватись Інструкцією про складання підприємствами звіту про виконання норм виробітку і стан нормування праці за формою № 4-ПВ затвердженою наказом Міністерства України від 07.07.1995 № 172 та роз'ясненнями Укрзалізниці від 06.10.2008 № ЦЗО-12/21.

У графі 3 й в інших графах вказується середньооблікова чисельність

У графі 4 показується загальна чисельність працівників праця яких нормується за різними нормами праці. *(Аналогічно графі 3 таблиці №1)* Різниця граф 3 і 4 по всіх рядках дає чисельність тих працівників, праця яких не нормується. Робітники-відрядники нормується за нормами часу, графа 3 дорівнює графі 4).

У графі 5 враховується чисельність працівників, що працюють за технічно - обґрунтованими нормами праці. *(Дана графа заповнюється аналогічно графі 4 таблиці №1. Графа 5 більша або дорівнює сумі граф 6 та 7).*

У графах 6 і 7 враховується чисельність працівників, що працюють за міжгалузевими і галузевими нормами праці.

У графі 8 враховується число працівників, що вивільнені внаслідок заміни і перегляду діючих норм виробітку, часу, обслуговування, нормативів чисельності і нормованих завдань за звітний період. *(Вивільнення працівників розраховується аналогічно графам 11, 12, 13 таблиці №2).*

Рядок 1 по графам 3-7 дорівнює сумі **рядків 2,4,6** відповідно до **граф 3 - 7.**

Рядки 2 і 3 графі 3 дорівнюють **рядкам 2 і 3 графі 4.**

При заповненні **рядка 2** вказується середньооблікова чисельність робітників – відрядників за звітний період – відповідно за графами 3-7

При заповненні **рядка 3** вказується середньооблікова чисельність робітників – відрядників, що працювали в бригадах у звітному періоді – відповідно за **графами 3-7.**

При заповненні **рядка 4** вказується середньооблікова чисельність робітників – почасовиків за звітний період – відповідно за графами 3-7.

При заповненні **рядка 5** вказується середньооблікова чисельність робітників – почасовиків, які працювали за нормованими завданнями у звітному періоді – відповідно за **графами 3-7.**

При заповненні **рядка 6** вказується середньооблікова чисельність керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців за звітний період – відповідно за **графами 3-7.** (Для нормування праці службовців використовуються, як правило, міжгалузеві і галузеві норми (нормативи) часу, обслуговування (кількості підлеглих), чисельності і Типові штати. Облік нормування праці службовців проводиться за цими видами норм (нормативів).

До міжгалузевих відносять єдині, типові норми (нормативи) часу обслуговування, чисельності, затверджені або погоджені з Мінпраці України, а також місцеві норми, розраховані за міжгалузевими нормативними документами.

До галузевих відносяться норми (нормативи) часу обслуговування, чисельності, затверджені міністерствами, а також місцеві норми, розраховані за галузевими нормативними документами.

На практиці можуть бути випадки, коли одні і ті ж самі групи службовців одночасно охоплені різноманітними видами норм (нормативів). Для того щоб уникнути подвійного обліку одних і тих самих робітників, праця яких нормована з використанням декількох видів норм (нормативів), необхідно дотримуватися такого порядку заповнення рядків 8, 9, 10).

У рядку 8 наводиться чисельність працівників, праця яких нормується методом прямого нормування, тобто за нормами часу.

У рядку 9 відображається чисельність службовців, для яких встановлені норми обслуговування (кількості підлеглих), при цьому не враховуються працівники, що були включені в дані рядка 8.

У рядку 10 враховується чисельність працівників, які охоплені нормативами чисельності, за винятком тих, які були включені в дані рядків 8 і 9.

Дані по рядку 6 за графами 4-7, 8 повинні дорівнювати сумі даних за відповідними графами рядків 8-10.

У графі 3 за рядком 6 вказується середньооблікова чисельність службовців за квітень і жовтень звітного року.

Дані графі 3 за рядком 8-10 не заповнюються.

У графі 8 за рядком 6 показується умовне вивільнення службовців. (При заповненні графі 8 слід враховувати тільки чисельність службовців, які вивільнені за рахунок впровадження або перегляду норм (нормативів)).

У рядках 12-15 відповідно графам 3-7 показується середньооблікова чисельність робітників-відрядників за основними професіями.

Довідково в рядку 17 відповідно графам 3-7 показується середньооблікова чисельність працівників воєнізованої охорони.

Таблиця №6

Довідка про розподіл робітників відрядників за ступенем виконання норм виробітку у розрізі господарств та основних професій (вихідні дані – зі статистичного звіту форми №4ПВ)

Облік виконання норм виробітку робітниками-відрядниками провадиться на основі первинних документів, за якими у виробничих підрозділах на підприємстві ведеться облік виготовлення і приймання придатної продукції (робіт) і відпрацьованого часу (наряду, рапорту, табелю).

Відсоток виконання норм виробітку робітниками-відрядниками і розподілення їх за ступенем виконання норм виробітку (графи 3-9) визначається за результатами роботи звітного періоду кожного відрядника, виконаної за всі дні, відроблені ним у звітних місяцях, а не за частину місяця або одну зміну.

Розподіл робітників - відрядників за графами 3 – 9 провадиться за відсотком виконання норм виробітку кожним робітником-відрядником. В умовах бригадної організації праці, де нарахування зарплати здійснюється на основі єдиного наряду за кінцевими (колективними) результатами роботи бригади, вся чисельність робітників бригади наводиться в графі відповідного відсотка виконання норм бригадою в цілому.

У рядку 1 враховуються всі робітники-відрядники, що входять до складу основних робітників. При цьому у число робітників-відрядників включають і тих що були прийняті або вибули протягом звітного періоду (квітень і жовтень).

Рядок 1 дорівнює сумі рядків 4, 7, 9, 10, 11, 14, 17, 19.

У рядку 2 показуються робітники-відрядники, які об'єднанні в бригади відповідно до граф 3-9.

У рядках 4-19 показуються робітники-відрядники у розрізі господарств і за окремими професіями відповідно до граф 3-9.

У графі 10 по всіх рядках (1-19) наведена сума граф 3-9.

У графі 11 по всіх рядках (1-19) надається розрахований середній відсоток виконання норм часу (виробітку).

Середній відсоток виконання норм виробітку по цехах (господарствах, залізницях) розраховується за середньозваженим відсотком виконання норм (добуток середнього виконання норм по виробничих одиницях на чисельність зайнятих в них робітників – відрядників).

Приклад:

Структурні підрозділи (господарства, залізниці)	Чисельність робітників відрядників	Середній відсоток виконання норм виробітку	Добуток середнього відсотка виконання норм виробітку на чисельність робітників відрядників
ТЧ-1	310	102,4	31744
ТЧ-2	300	104,2	31260
ТЧ-3	350	103,7	36295
ТЧ-4	360	108,1	38916
Всього	1320		138215

$$\frac{138215}{1320} = 104,7\%$$

Середній відсоток виконання норм виробітку по локомотивному господарству склав 104,7%. Аналогічно визначається середній відсоток по професіям. структурному підрозділу, залізниці, Укрзалізниці.

У разі значних розбіжностей звітних даних про стан нормування праці та виконання норм часу (виробітку) робітниками-відрядниками із звітними даними з аналогічного періоду минулого року структурні підрозділи, господарства, залізниці надають пояснення.

**Роз'яснення до Звіту про виконання норм виробітку
і стан нормування праці форми № 4ПВ**
(лист Укрзалізниці від 06.10.2008 № ЦЗО-12/21)

Роз'яснення до Звіту про виконання норм виробітку і стан нормування праці форми № 4ПВ з врахуванням специфіки залізничного транспорту та відповідно до вимог Класифікатора професій ДК 003:2010:

1 У формі № 4ПВ загальна чисельність працівників розділ 2 рядок 47 графа 1 дорівнює середньообліковій чисельності звіту форми № УТО-1 рядку усього за квітень+жовтень поділену на 2; рядок 38 графа 1 дорівнює звітним даним відповідного періоду форми № УТО-1 Довідки до розділу 1 рядків керівники + професіонали + фахівці + технічні службовці; рядок 34 графа 1 і 2 (робітники-відрядники) заповнюється з врахуванням даних УТО-1 (середньооблікова чисельність робітників з відрядною оплатою праці) за відповідний період.

Довідково у звіті зазначити в т.ч. середньооблікову чисельність працівників воєнізованої охорони за відповідний період.

2 Чисельність робітників-відрядників (розділу 1 строки 01) відображати з розподілом по господарствах та професіях:

рядок 03 Локомотивне

04 в т.ч. локомотивні бригади

05 в т.ч. слюсарі з ремонту рухомого складу

06 Вагонне

07 в т.ч. слюсарі з ремонту рухомого складу на депо-вському ремонті

08 Перевезень

09 Комерційне

10 Пасажирське

11 в т.ч. слюсарі, зайняті на ремонті пасажирських вагонів

12 Колійне

13 в т.ч. монтери колії на поточному утриманні колії

14 в т.ч. монтери колії на ремонтах колії

15 Приміських перевезень

16 в т.ч. слюсарі, зайняті на ремонті електро і дизель поїздів

17 Інші

3 Розділ 2, рядки 42-45 заповнювати за такими групами професій:

42 робітники на технічному обслуговуванні і поточному ремонті локомотивів

43 робітники на депо-вському ремонті вантажних вагонів

44 робітники на ремонті пасажирських вагонів

45 робітники на технічному обслуговуванні і поточному ремонті мотор-вагонного рухомого складу.

4 У рядку 49 розділу „довідка” зазначається річна трудомісткість з урахуванням річного обсягу роботи у нормо-годинах.

5 У рядку 50 планове зниження трудомісткості.

6 У рядку 51 фактичне зниження трудомісткості.

7 Рядок 52 за рахунок перегляду і заміни діючих норм: типових технічно обґрунтованих у чисельнику, місцевих у знаменнику.

8 У рядку 53 зазначаються кількість діючих норм: типових технічно обґрунтованих у чисельнику, місцевих у знаменнику (заповнюють структурні підрозділи).

у рядку 55 з них переглянутих (заповнюють структурні підрозділи).

у рядку 56 з них у сторону збільшення (заповнюють структурні підрозділи).

Таблиця перерахунку хвилин у години

Хвилини	Години	Хвилини	Години	Хвилини	Години
1	0,017	21	0,350	41	0,683
2	0,033	22	0,367	42	0,700
3	0,050	23	0,383	43	0,717
4	0,067	24	0,400	44	0,733
5	0,083	25	0,417	45	0,750
6	0,100	26	0,433	46	0,767
7	0,117	27	0,450	47	0,783
8	0,133	28	0,467	48	0,800
9	0,150	29	0,483	49	0,817
10	0,167	30	0,500	50	0,833
11	0,183	31	0,517	51	0,850
12	0,200	32	0,533	52	0,867
13	0,217	33	0,550	53	0,883
14	0,233	34	0,567	54	0,900
15	0,250	35	0,583	55	0,917
16	0,267	36	0,600	56	0,933
17	0,283	37	0,617	57	0,950
18	0,300	38	0,633	58	0,967
19	0,317	39	0,650	59	0,983
20	0,333	40	0,667	60	1,000

ЗАГАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК

типових норм часу і нормативів чисельності, що діють на залізничному транспорті України у розрізі господарств за датою затвердження станом на 01.11.2011 року

№	Найменування нормативних документів та господарств	Наказ за датою затвердження
1	2	3
	1 ГОСПОДАРСТВО ПЕРЕВЕЗЕНЬ	
1	Нормативи чисельності працівників станційного технологічного центру обробки поїзної інформації і перевізних документів	УЗвід 23.04.1996
2	Нормативи чисельності регулювальників швидкості руху вагонів залізничних станцій	УЗ від 30.04.1996
3	Нормативи витрат праці поїзних диспетчерів відділків залізниць	№ 331-Ц 30.12.1997
4	Нормативи чисельності чергових стрілочних постів залізничних станцій	№ 146-Ц 10.06.1998
5	Нормативи часу на операції, які виконуються працівниками залізничних станцій з інформаційного забезпечення	№ 41-Ц 01.02.2000
6	Методичні вказівки з розрахунку чисельності працівників залізничних станцій, які зайняті прийманням, відправленням поїздів, маневровою роботою та обробкою составів	№ 42-Ц 01.02.2000
7	Нормативи витрат праці оперативних працівників залізничних станцій з управління процесами перевезень	№ 11-ЦЗ 04.03.2002
8	Нормативи чисельності сигналістів залізничних станцій	№ 12-ЦЗ 04.03.2002
9	Методичні вказівки з розрахунку норм часу на маневрові роботи, які виконуються на залізничному транспорті	№ 72-ЦЗ 25.03.2003
	2 ЛОКОМОТИВНЕ ГОСПОДАРСТВО	
1	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при профилактическом осмотре и деповском ремонте тепловозов ТГМЗ	МПС 1973
2	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при деповском ремонте электровозов ВЛ60к	МПС 1975
3	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при деповском ремонте электровозов ВЛ8	МПС 1975
4	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при деповском ремонте электровозов ВЛ80К (крім механічного обладнання, електричних машин, акумуляторних батарей)	МПС 1976
5	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при деповском ремонте электровозов ВЛ10(крім механічного обладнання, акумуляторних батарей)	МПС 1976
6	Нормативы времени (упружунные строчие) на токарные работы, выполняемые на станках моделей 162П, 1Д62, 1А62, 1Д63А, 1А64, 165, 1К62, 1А616	МПС 1978

1	2	3
7	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте тепловозов типа ТЭ-10	МПС 1979
8	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте электровозов ЧС2	МПС 1980
9	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте тепловозов ТЭМ1 и ТЭМ2	МПС 1981
10	Сборник типовых норм времени на слесарные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте механического оборудования электровозов, тепловозов (тільки електровоз серії ЧС-4)	МПС 1985
11	Типовые нормы времени на средний и капитальный ремонт дизель - электрических кранов КДЕ	МПС 1987
12	Сборник типовых норм времени на слесарные работы по ремонту электрической аппаратуры электровозов, тепловозов (тільки електровози серії ВЛ10, ВЛ11, ВЛ11М)	МПС 1987
13	Типовые нормы времени на техническое обслуживание и текущий ремонт тормозного оборудования локомотивов и моторвагонного подвижного состава (тільки електровози серії ВЛ80К, ВЛ80Т, ВЛ80С, ВЛ10, ВЛ11, ВЛ11М)	МПС 1987
14	Типовые нормы времени на техническое обслуживание и текущий ремонт аккумуляторных батарей тягового подвижного состава (тільки електровози ЧС8, ЧС7, ЧС4)	МПС 1988
15	Типовые нормы времени на ремонт колесных пар и подшипников качения тягового подвижного состава (крім тепловоза серії 2ТЕ116)	МПС 1988
16	Типовые нормы времени на малярные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте тягового подвижного состава	МПС 1988
17	Типовые технически обоснованные нормы времени на техническое обслуживание и текущий ремонт контрольно-измерительных приборов, автоматической локомотивной сигнализации, автостопов локомотивов и моторвагонного подвижного состава (тільки електровози серії ЧС-4 та тепловози серії ВЛ10, ВЛ11, ВЛ11М)	МПС 1989
18	Типові норми часу на технічне обслуговування ТО-2 локомотивів (серій ВЛ та ЧС)	УЗ- від 23.04.1996
19	Типові норми часу на слюсарні роботи з пристроями безпеки при технічному обслуговуванні ТО-3 і поточному ремонті локомотивів (частина II).	УЗ-від 20.03.1997
20	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання тепловоза ТЕП-70	№ 552-Ц 04.12.2000
21	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту дизеля, допоміжного обладнання тепловоза ТЕП-70	№ 60-ЦЗ 12.03.2003

1	2	3
22	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту акумуляторних батарей (10НТКУ-160, КРМ-160)	№ 69-ЦЗ 25.03.2003
23	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин і електричного обладнання електровоза серії ЧС8	№ 562-ЦЗ 28.11.2003
24	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту паливної апаратури тепловоза ТЕП-70	№ 270-ЦЗ 16.04.2004
25	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання тепловозів серії М62, 2М62, 2М62У	№ 457-ЦЗ 16.06.2004
26	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електромеханічного обладнання електровоза серії ЧС- 8	№ 613-ЦЗ 04.08.2004
27	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту автогальмового обладнання електровоза серії ЧС-8	№ 802-ЦЗ 15.10.2004
28	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання тепловоза 2ТЕ116	№ 1000-ЦЗ 22.12.2004
29	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання електровоза ЧС -7	№ 1006-ЦЗ 24.12.2004
30	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання тепловозів серії 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 31-ЦЗ 31.01.2005
31	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту дизеля, допоміжного обладнання та паливної апаратури тепловоза 2ТЕ116	№ 87-ЦЗ 29.03.2005
32	Типові норми часу на технічне обслуговування та поточний ремонт гальмівного обладнання тепловоза серії 2ТЕ 116	№ 278-ЦЗ 08.07.2005
33	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури електровоза ЧС 7	№ 316-ЦЗ 22.07.2005
34	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин електровоза ЧС 7	№ 317-ЦЗ 22.07.2005
35	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів електровозів серії ЧС 8	№ 318-ЦЗ 22.07.2005
36	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту автогальмового обладнання тепловоза серії ТЕП70	№ 493-ЦЗ 05.10.2005
37	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин тепловоза серії 2ТЕ116	№ 678-ЦЗ 06.12.2005
38	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту дизеля, допоміжного обладнання та паливної апаратури на тепловози серії М62, 2М62, 2М62У	№ 744-ЦЗ 26.12.2005
39	Методичні вказівки щодо проектування норм виробітку, нормованих завдань та нормативи часу на підготовчо-заклучні дії, допоміжні операції для локомотивних бригад. Розрахунок чисельності локомотивних бригад.	№ 005-ЦЗ 03.01.2006
40	Тарифні розряди робіт, що виконуються під час огляду та ремонту локомотивів в умовах депо. Випуск 1	№ 099-ЦЗ 25.01.2006

1	2	3
41	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту дизеля, допоміжного обладнання та паливної апаратури на тепловози серії 2ТЕ10М, 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 315-ЦЗ 11.04.2006
42	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту гальмового обладнання під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії М62, 2М62, 2М62У	№ 518-ЦЗ 19.07.2006
43	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин тепловозів серії М62, 2М62, М62У”	№ 581-ЦЗ 31.08.2006
44	Рекомендації з нормування праці робітників окремих професій локомотивного господарства (комірник, лаборант хімічного аналізу, бригадир (звільнений) підприємств залізничного транспорту та метрополітенів, електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування)	№ 591-ЦЗ 05.09.2006
45	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури електровоза серії ЧС-8	№ 478-Ц 05.12.2006
46	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин тепловозів серії 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ, 2ТЕ10М	№ 479-Ц 05.12.2006
47	Тарифні розряди, що виконуються під час огляду та ремонту локомотивів в умовах депо. Випуск 2	№ 521-Ц 22.12.2006
48	Типові норми часу на ремонт елементів колісної пари тепловоза серії 2ТЕ116 при повному та звичайному опосвідченні, що виконується безпосередньо на колісній парі	№ 538-Ц 27.12.2006
49	Типові норми часу на ремонт акумуляторних батарей тепловоза серії ЧМЕЗ	№ 212-Ц 06.04.2007
50	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту гальмового обладнання під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії 2ТЕ10М, 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 289-Ц 29.05.2007
51	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури під час технічного обслуговування та поточних ремонтів тепловоза серії 2ТЕ116	№ 338-Ц 22.06.2007
52	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів, автоматичної локомотивної сигналізації, автостопів тепловозів серії ТЕП70	№ 382-Ц 25.07.2007
53	Тарифні розряди робіт, що виконуються під час огляду та ремонту локомотивів в умовах депо Випуск 3	№ 383-Ц 26.07.2007
54	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії М62, 2М62, 2М62У	№ 479-Ц 08.10.2007
55	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання електровозів серії ВЛ-80К, ВЛ-80Т, ВЛ-80С	№ 519-Ц 06.11.2007
56	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів і пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії М62, 2М62, 2М62У	№ 561-Ц 29.11.2007

1	2	3
57	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів і пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії 2ТЕ116	№ 578-Ц 11.12.2007
58	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричного обладнання електровоза серії ЧС-4	№ 143-Ц 13.03.2008
59	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту дизеля, допоміжного обладнання та паливної апаратури під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 077-ЦЗ 29.05.2008
60	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії 2ТЕ10М, 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 078-ЦЗ 29.05.2008
61	Типові норми часу на роботи з ремонту акумуляторної батареї під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловоза серії ТЕП70	№ 079-ЦЗ 29.05.2008
62	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури тепловоза серії ТЕП70	№ 287-Ц 12.06.2008
63	Типові норми часу з ремонту акумуляторної батареї під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловоза серії 2ТЕ116”	№ 105-ЦЗ 16.07.2008
64	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 448-Ц 07.10.2008
65	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин електровозів серії ВЛ80Т, ВЛ80С, ВЛ80К	№ 523-Ц 02.12.2008
66	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту гальмового обладнання електровоза серії ЧС7	№ 562-Ц 29.12.2008
67	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання електровозів серії ВЛ10, ВЛ11, ВЛ11М	№ 563-Ц 29.12.2008
68	Типові норми часу на роботи з ремонту акумуляторних батарей під час технічного обслуговування і поточних ремонтів електровозів серії ВЛ10, ВЛ11М, ВЛ80Т, ВЛ80С, ВЛ80К	№ 204-Ц 25.03.2009
69	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії 2ТЕ10М, 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 304-Ц 26.05.2009
70	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії 2ТЕ10М, 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 332-Ц 09.06.2009
71	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловоза серії ТЕП 70	№ 058-ЦЗ 11.06.2009

1	2	3
72	Типові норми часу з ремонту акумуляторної батареї під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії 2ТЕ10М, 2ТЕ10У, 2ТЕ10УТ	№ 059-ЦЗ 11.06.2009
73	Типові норми часу з ремонту акумуляторної батареї під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії М62, 2М62, 2М62У	№ 007-ЦЗ 27.01.2010
74	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин електровозів серії ВЛ10, ВЛ11, ВЛ11М	№ 013-ЦЗ 10.02.2010
75	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту гальмового обладнання під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 052-ЦЗ 29.04.2010
76	Типові норми часу на ремонт елементів колісної пари тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ під час повного та звичайного опосвідчення, що виконується безпосередньо на колісній парі	№ 066-ЦЗ 21.05.2010
77	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів електровоза серії ЧС7	№ 121-ЦЗ 02.09.2010
78	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 159-ЦЗ 25.10.2010
79	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 208-ЦЗ 24.12.2010
80	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації під час технічного обслуговування і поточних ремонтів тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 209-ЦЗ 24.12.2010
81	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури тепловозів серії ЧМЕЗ, ЧМЕЗТ, ЧМЕЗЕ	№ 218-ЦЗ 29.12.2010
82	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації, автостопів електровоза серії ЧС7	№ 044-ЦЗ 10.03.2011
83	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірювальних приладів електровозів серії ВЛ80К, ВЛ80Т, ВЛ80С	№ 164-ЦЗ 18.10.2011
	3 КОЛІЙНЕ ГОСПОДАРСТВО	
1	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи, що виконуються в майстернях дистанцій колії, колійних машинних станцій і колійних майстернях залізниць	25.12.1995
2	Типові технічно обґрунтовані норми часу на ремонтні роботи з заміни стрілочних переводів та перевідних брусів	№ 232-Ц 24.09.1997
3	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з поточного утримання і ремонту земляного полотна та штучних споруд	№ 332 30.12.1997
4	Укрупнені типові технічно обґрунтовані норми часу на середній ремонт колієукладальних кранів типу УК-25/9-18 в умовах колійних майстерень залізниць	№ 139-Ц 11.05.1999

1	2	3
5	Типові технічно обґрунтовані норми часу на прибирання засміченого баласту грейферними кранами вантажопідйомністю 15-16 т. під час заміни стрілочних переводів, капітального і середнього ремонту колії з заміною старопридатної колійної решітки	№ 183-Ц 25.05.2000
6	Типове положення про порядок застосування системи організації оплати праці працівників, зайнятих на роботах з поточного утримання колії, штучних споруд та земляного полотна на залізницях України	№ 623-Ц 28.12.2000
7	Типові технічно обґрунтовані норми часу з монтажу, навантаження і заміни стрілочних переводів додаток № 1 до ТТНЧ на ремонтні роботи з заміни стрілочних переводів та перевідних брусів (наказ УЗ від 24.09.1997№232-Ц)	№ 33-Ц 19.01.2001
8	Типові технічно обґрунтовані норми часу на середній ремонт підбивних блоків машини ВПР-1200	№ 33-Ц 19.01.2001
9	Нормативи чисельності робітників з ремонту і обслуговування машин, механізмів і обладнання в колійних машинних станціях	№ ЦЗЕ-4637 24.12.2001
10	Типові технічно обґрунтовані норми часу на ремонт контрольно-вимірювальної системи і електрообладнання ВПР-1200	№ ЦЗЕ- 446 29.01.2002
11	ТТНЧ на демонтаж перехресних стрілочних переводів блоками колієукладачами УК СП; Монтаж перехресних стрілочних переводів блоками колієукладачами УК СП додаток до ТТНЧ на ремонтні роботи з заміни стрілочних переводів та перевідних брусів (наказ УЗ від 24.09.1997№232-Ц)	№ ЦЗЕ- 446 29.01.2002
12	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з ремонту верхньої будови колії	№ 17-ЦЗ 30.04.2002
13	Укрупнені типові технічно обґрунтовані норми часу на середній ремонт вантажної автодрезини ДГКу в умовах майстерень дистанції колії, колійних машинних станцій і в колійних дорожніх майстернях	№ 16-ЦЗ 16.01.2003
14	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з монтажу ланок рейко-шпальної решітки на пружинному скріпленні КПП додаток №1 ТТНЧ на роботи з ремонту верхньої будови колії (наказ УЗ від 30.04.2002 №17-ЦЗ)	№ 31-ЦЗ 31.01.2003
15	Типові технічно обґрунтовані норми часу на середній ремонт машини ВПР-1200	№ 46-ЦЗ 27.02.2003
16	Технічно обґрунтовані норми часу на ручні (локальні) роботи з рубок догляду і відновлення в захисних лісонасадженнях на залізничному транспорті	№ 51-ЦЗ 03.03.2003
17	Нормативи праці на поточному утриманні колії і штучних споруд: -Диференційовані норми витрат праці на поточне утримання колії, стрілочних переводів і штучних споруд: -Методика розрахунку чисельності monterів колії на поточне	№ 159-Ц 01.07.2003

	утримання колії при застосуванні засобів малої механізації та ручного інструменту; -Методичні рекомендації по врахуванню ваги локомотива при встановленні вантажонапруженості; -Методика зменшення розрахункової чисельності монтерів колії при використанні колійних машин; -Структура організації виробничих підрозділів дистанції колії	
18	Типові технічно обґрунтовані норми часу на механізовані роботи з рубок, догляду і відновлення в захисних лісонасадженнях на залізничному транспорті	№ 394-ЦЗ 24.09.2003
19	Типові норми часу на зварювально-наплавочні роботи в колійному господарстві	№ 395-ЦЗ 24.09.2003
20	Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження нормованих завдань робітникам-почасовикам підприємств колійного господарства	№ 528-ЦЗ 18.11.2003
21	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з виготовлення скріплень для монтажу старопридатних стрілочних переводів на залізобетонних брусах	№ 425-ЦЗ 07.06.2004
22	Типові технічно обґрунтовані норми часу з середнього ремонту машини ВПР-1200	№ 425-ЦЗ 07.06.2004
23	Типові технічно обґрунтовані норми часу на середній ремонт рихтувального пристрою на базі електробаластера ЕЛБ-3	№ 093-ЦЗ 31.03.2005
24	ТТНЧ на роботи з вивантаження залізобетонних брусів із напіввагонів; роботи з поставлення (зняття) пружинних клем скріплення КПП під час заміни інвентарних рейок на пліті безстикової колії додаток №2 до ТТНЧ на роботи з ремонту верхньої будови колії (наказ УЗ від 30.04.2002 №17-ЦЗ)	№ 093-ЦЗ 31.03.2005
25	Типові штати спеціалістів обслуговуючих залізнично-будівельні машини	ЦП 24.06.2005
26	Технологія виконання робіт з ремонту верхньої будови колії та розподілення по розрядах кваліфікації машиністів залізнично-будівельних і колійних машин	№ 546-ЦЗ 25.10.2005
27	Типові технічно обґрунтовані норми часу на колійні роботи з використанням залізнично-будівельних та колійних машин	№ 577-ЦЗ 03.11.2005
28	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з укладання залізобетонних міжколійних і міжшпальних лотків та габіонних тюфяків додаток № 1 до ТТНЧ на роботи з поточного утримання і ремонту земляного полотна і штучних споруд (наказ УЗ від 30.12.1997 №332-Ц)	№ 490-ЦЗ 05.07.2006
29	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з виготовлення попередньо-напружених залізобетонних шпал типу Ш-7	№ 490-ЦЗ 05.07.2006
30	ТТНЧ на розкладання елементів скріплення типу КПП-7; прикріплення рейок до шпал типу Ш-7; зняття комплектів проміжного скріплення типу КПП-7; насування довгомірних рейкових плітей на прокладки типу ПРП-7; поставлення комплектів проміж-	№ 586-ЦЗ 04.09.2006

	ного скріплення типу КПП-7 додаток № 3 до „ТТНЧ на роботи з ремонту верхньої будови колії” (наказ УЗ від 30.04.2002 № 17-ЦЗ)	
31	Виготовлення залізобетонних попередньо напружених шпал та брусів стрілочних переводів додаток № 1 „ТТНЧ на роботи з виготовлення попередньо-напружених залізобетонних шпал типу Ш-7” (наказ УЗ від 05.07.2006 № 490-ЦЗ)	№ 586-ЦЗ 04.09.2006
32	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з укладання безбаластного мостового полотна на залізобетонних плитах додаток № 2 до збірника „ТТНЧ на роботи з поточного утримання і ремонту земляного полотна та штучних споруд” (наказ УЗ від 30.12.1997 № 332Ц)	№ 098-Ц 09.02.2007
33	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи по захисних лісонасадженнях та озелененню на залізничному транспорт (частина I частина II)	№ 154-Ц 16.03.2007
34	Нормативи чисельності робітників з ремонту і обслуговування машин, механізмів та устаткування в дистанціях колії Розрахунок чисельності чергових по переїзду 16.02.2006	№ 401-Ц 10.08.2007
35	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи із захисних лісонасаджень та озеленення на залізничному транспорті (частина III, IV, V)	№ 599-Ц 18.12.2007
36	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи по снігоборотьбі	№ 007-Ц 10.01.2008
37	Тимчасові норми часу на обстеження інженерних споруд	ЦЗП від 14.01.2009
38	Технологія виконання робіт з ремонту залізничної колії та розподілення по розрядах кваліфікації машиністів залізнично-будівельних і колійних машин	ЦЗП від 02.03.2009
39	Зміни і доповнення до наказу від 01.07.2003 № 159-Ц „Про нормативи праці на поточному утриманні колії і штучних споруд”	№ 363-Ц 22.06.2009
40	ТТНЧ на знімання та поставлення клемних болтів з попереднім розукомплектуванням при заміні інвентарних рейок плітями безстикової колії з використанням шурупогаєчного ключа КШГ-1Б додаток № 5 до „ТТНЧ на роботи з ремонту верхньої будови колії” (наказ УЗ від 30.04.2002 № 17-ЦЗ)	№ 014-ЦЗ 10.02.2010
41	Зміни і доповнення до збірника „Нормативи чисельності робітників з ремонту і обслуговування машин, механізмів і обладнання в колійних машинних станціях”(наказ УЗ 24.12.2001 № ЦЗЕ-4637)	№ 030-ЦЗ 11.03.2010
42	Типові технічно-обґрунтовані норми часу на роботи по різанню рейок верстатами з абразивними кругами	№ 124-ЦЗ 03.09.2010
43	Типові технічно-обґрунтовані норми часу на роботи з поточного утримання колії	№ 138-ЦЗ 30.09.2010

44	У зв'язку з переходом 12 дослідних дистанцій колії на постійну роботу з дільничною системою організації поточного утримання колії, інженерних споруд та земляного полотна: доповнення до наказу від 01.07.2003 №159-Ц „Про нормативи праці на поточному утриманні колії і штучних споруд”; зміни та доповнення до „Типового положення про порядок застосування системи організації оплати праці працівників, зайнятих на роботах з поточного утримання колії, штучних споруд та земляного полотна на залізницях України” (наказ УЗ від 28.12.2000 № 623-Ц)	№ 687-Ц 18.10.2010
45	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з наплавлювання високомарганцевих хрестовин, які лежать у колії та рейкових кінців додаток № 2 до збірника „Типові норми часу на зварювально–наплавочні роботи в колійному господарстві” (наказ УЗ від 24.09.2003 № 395-ЦЗ)	№ 001-ЦЗ 04.01.2011
46	Типові норми часу на зварювально–наплавочні роботи з використанням комплексу зварювального мобільного КСМ-005 в колійному господарстві додаток № 3 до збірника „Типові норми часу на зварювально–наплавочні роботи в колійному господарстві” (наказ УЗ від 24.09.2003 № 395-ЦЗ)	№ 001-ЦЗ 04.01.2011
47	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботу з перекладання плітей із заміною робочого канту додаток № 1 до збірника “ Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з поточного утримання колії“ (наказ УЗ від 30.09.2010 №138-ЦЗ)	№ 002-ЦЗ 04.01.2011
48	Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з ремонту старопридатної рейко-шпальної решітки із залізобетонними шпалами з епурою 1600 та 1680 додаток № 6 до збірника “Типові технічно обґрунтовані норми часу на роботи з ремонту верхньої будови колії“ (наказ УЗ від 30.04.2002 №17 ЦЗ)	№ 002-ЦЗ 04.01.2011
49	Типові технічно обґрунтовані норми часу на колійні роботи з використанням залізнично-будівельних та колійних машин	№ 478-Ц 11.08.2011
	4 ВАГОННЕ ГОСПОДАРСТВО	
1	Типові норми часу на капітальний ремонт вантажних вагонів	№ 282-Ц 30.09.1999
2	Типові норми часу на токарні роботи, які виконуються у вагонному депо	№ 19-ЦЗ 11.07.2000
3	Типові норми часу на фрезерні, свердлильні та стругальні роботи, які виконуються у вагонному депо	№ 20-ЦЗ 11.07.2000
4	Типові норми часу на підготовку цистерн та бункерних піввагонів під налив нафтопродуктів	№ ЦЗЕ-3736 16.10.2001
5	Типові норми часу на електрозварювальні роботи з застосуванням напівавтоматичного та ручного наплавлення	№ ЦЗЕ-3737 16.10.2001

1	2	3
6	Типові норми часу на відновлення наплавленням на устаткуванні ПКТБ ЦВ УЗ та плазмове зміцнення на устаткуванні ООО ТОПАС колісних пар та надресорної балки	№ 22-ЦЗ 09.11.2001
7	Типові нормативи на підготовчо-заклучні дії, обслуговування робочого місця і регламентовані перерви для робітників підприємств вагонного господарств	№ 576-ЦЗ 03.12.2003
8	Типові норми часу на слюсарні роботи при деповському ремонті вантажних вагонів	№ 581-ЦЗ 03.12.2003
9	Типові норми оперативного часу і нормативів чисельності робітників на пунктах технічного обслуговування вантажних вагонів	№ 671-ЦЗ 01.12.2005
10	Типові норми часу на ремонт вагонних букс з роликівими підшипниками з урахуванням автоматизації і механізації виробничих процесів	№ 570-ЦЗ 28.08.2006
11	Типові норми часу на ремонт гальмового обладнання вагонів у контрольних пунктах автогальм вагонного депо	№ 571-ЦЗ 28.08.2006
12	Типові норми часу на зварювальні роботи під час капітального та деповського ремонту піввагонів	№ 454-Ц 23.11.2006
13	Методика розрахунку продуктивності праці на підприємствах вагонного господарства	№ 612-Ц 21.12.2007
14	Рекомендації з нормування праці і нормовані завдання для робітників з ремонту і обслуговування обладнання структурних підрозділів вагонного господарства	№ 613-Ц 21.12.2007
15	Типові норми часу на роботи під час технічного обслуговування вантажних вагонів з відчепленням машин	№ 088-ЦЗ 13.06.2008
16	Типові норми часу на зварювальні роботи при деповському ремонті вантажних вагонів	№ 554-Ц 24.12.2008
17	Типові норми часу на проведення контролю вузлів та деталей вагонів засобами неруйнівного контролю	№ 190-Ц 23.03.2009
18	Типові норми часу на столярні та малярні роботи при деповському ремонті вантажних вагонів	№ 331-Ц 09.06.2009
19	Типові норми часу на столярні роботи у виробничій дільниці ремонту та виготовлення деталей	№ 101-ЦЗ 26.10.2009
20	Типові норми часу на ковальсько-штампувальні роботи, що виконуються у вагонних депо	№ 034-ЦЗ 12.03.2010
21	Типові норми часу на ремонт автозчепного пристрою вагонів із застосуванням напівавтоматичного наплавлення	№ 210-ЦЗ 24.12.2010
22	Типові норми часу на ремонт і формування колісних пар	№ 071-ЦЗ 13.05.2011
	5 ПАСАЖИРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	
1	Типові норми часу на капітальний ремонт суцільнометалевих пасажирських вагонів у вагонних депо	01.04.1996
2	Типові норми на слюсарні роботи при деповському ремонті суцільнометалевих пасажирських вагонів. (внутрішнє обладнання)	30.10.1996

1	2	3
3	Типові норми часу на малярні роботи при деповському ремонті суцільнометалевих пасажирських вагонів з урахуванням автоматичного і напівавтоматичного фарбування.	12.03.1997
4	Типові норми часу на ремонт акумуляторних батарей суцільнометалевих пасажирських вагонів в умовах депо з урахуванням автоматизації виробничих процесів.	№ 89-Ц 10.04.1998
5	Нормативи чисельності касирів квиткових підприємств залізничного транспорту	№ 136-Ц 11.05.1999
6	Нормативи чисельності службовців пасажирського господарства (на пасажирських станціях та вокзалах).	№ 138-Ц 11.04.1999
7	Нормативи чисельності робітників пасажирського господарства (на пасажирських станціях та вокзалах)	№ 142-Ц 18.05.1999
8	Типові норми часу на шестимісячну єдину ревізію суцільнометалевих пасажирських вагонів	№ 37-Ц 27.01.2000
9	Типові норми оперативного часу та нормативи чисельності робітників на пунктах технічного обслуговування і екіпірування суцільнометалевих пасажирських вагонів	№ 607-Ц 12.11.2001
10	Типові норми часу на ремонт електро і радіобладнання під час деповського ремонту суцільнометалевих пасажирських вагонів (частина 1 і 2)	№ 609-Ц 12.11.2001
11	Терміни технічного обслуговування та планових видів ремонту пасажирських вагонів	№ 550-Ц 29.10.2002
12	<i>Міжгалузеві норми часу на обробку білизни у пральнях з механізованим, напівмеханізованим та ручним процесом</i>	Краматорськ 2004
13	Типові норми часу на оббивні роботи при деповському ремонті суцільнометалевих пасажирських вагонів	№ 463-Ц 28.11.2006
14	Технічно обґрунтовані норми часу на слюсарні роботи під час виконання капітального ремонту з подовженням терміну дії пасажирських вагонів (КРП) в умовах депо	№ 558-Ц 29.12.2006
15	Типові норми часу на ремонт холодильного обладнання та установок кондиціонування повітря при деповському ремонті суцільнометалевих пасажирських вагонів	№ 192-Ц 02.04.2007
16	Типові норми часу на столярні роботи при деповському ремонті пасажирських вагонів	№ 287-Ц 24.05.2007
17	Типові норми часу на поточний ремонт пасажирських вагонів	№ 504-Ц 17.11.2008
8	Типові норми часу на технічне обслуговування електричного обладнання пасажирських вагонів на пунктах технічного обслуговування	№ 155-Ц 05.03.2009
19	Типові норми часу на підготовку у рейс і обслуговування провідниками на шляху прямування пасажирських вагонів Нормативи обслуговування пасажирських поїздів (вагонів, моторвагонного рухомого складу)	№ 369-Ц 21.05.2010

1	2	3
	6 ГОСПОДАРСТВО КОМЕРЦІЙНОЇ РОБОТИ І МАРКЕТИНГУ	
1	Галузеві норми часу і виробітку на переробку тарнопакувальних і великовагових вантажів	23.04.1996
2	Нормативи чисельності робітників, які зайняті ремонтом і обслуговуванням машин та механізмів і прибиранням приміщень підприємств господарства вантажної і комерційної роботи.	23.01.1997
3	Нормативи чисельності прийомоздавальників вантажу та багажу та прийомоздавальників поїздів на станціях залізниць	05.05.1997
4	Комплексні типові технічно обґрунтовані норми часу і виробітку на роботи з сортування вантажів, які перевозяться дрібними відправками у критих вагонах	№ 154-Ц 27.06.1997
5	Типові норми часу на роботи з обслуговування засобів ваговимірювальної техніки на залізничному транспорті	№ 89-ЦЗ 30.03.2005
6	Нормативи чисельності працівників товарних контор станцій	№570-ЦЗ 02.11.2005
7	Тимчасові норми часу на операції, які виконуються в єдиному технологічному центрі з обробки перевізних документів на залізничному транспорті	№ 233-Ц 19.04.2007
	7 ГОСПОДАРСТВО АВТОМАТИКИ, ТЕЛЕМЕХАНІКИ ТА ЗВ'ЯЗКУ	
1	Типовые технически обоснованные нормы времени на обслуживание устройств железнодорожной радиосвязи (<i>устаревшее оборудование: усилители, шкаф релейных устройств типа ШРУ, пульт парковой связи, напольные устройства</i>)	МПС 31.07.1977 Транспорт 78
2	Рекомендуемые нормы времени на техническое обслуживание устройств проводной связи (часть 1)	МПС 15.07.1988 Транспорт 89
3	Типовые технически обоснованные нормы времени на обслуживание устройств проводной связи (часть 2)	МПС 15.07.1981 Транспорт 83
4	Рекомендованные нормы времени на техническое обслуживание устройств радиорелейных линий связи	МПС 15.07.1988 Транспорт 89
5	Типові норми часу на перевірку і ремонт апаратури СЦБ в РТУ	УЗ- 14.11.1995
6	Типові норми часу на технічне обслуговування системи автоматичного контролю технічного стану рухомого складу на ходу поїзда (підсистеми ДІСК-Б і ДІСК-Ц)	УЗ- 14.12.1995
7	Типові норми часу з технічного обслуговування магістрального короткохвильового радіозв'язку	№ 13-Ц 15.01.1998
8	Типові норми часу на технічне обслуговування пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації.	№ 90-Ц 10.04.1998
9	Типові норми часу на технічне обслуговування комутаторів технологічного зв'язку КТС	№ 147-Ц 10.06.1998

1	2	3
10	Типові норми часу на технічне обслуговування системи передачі К-3Т	№ 148-Ц 10.06.1998
11	Типові норми часу на технічне обслуговування уніфікованої системи автоматичного блокування з неперервними рейковими колами 25ГЦ (УСАБ)	№ 258-Ц 15.10.1998
12	Типові норми часу з технічного обслуговування пристроїв ВЧ системи передачі К-60п	№ 075-ЦЗ 25.12.2002
13	Типові технічно обгрунтовані норми часу на перевірку і ремонт апаратури зв'язку в контрольно-вимірювальних пунктах дистанцій сигналізації та зв'язку	№ 290-ЦЗ 01.08.2003
14	Типові технічно обгрунтовані норми часу з обслуговування пристроїв кабельних ліній зв'язку	№ 434-ЦЗ 09.10.2003
15	Нормативи чисельності працівників дистанцій сигналізації та зв'язку залізниць України	№ 594-ЦЗ 26.07.2004
16	Норми часу на обслуговування цифрових АТС та методичні рекомендації з розрахунку нормативів чисельності виробничого штату з експлуатації цифрових АТС	№ 263-ЦЗ 23.06.2005
17	Типові норми часу на технічне обслуговування пристроїв механізованих і автоматизованих сортувальних гірок	№ 286-ЦЗ 12.07.2005
18	Типові норми часу на перевірку і ремонт апаратури тональних рейкових кіл у ремонтно-технологічних дільницях (РТД)	№ 588-ЦЗ 05.09.2006
19	Методика визначення обсягу робіт дистанцій сигналізації та зв'язку (в технічних одиницях) для обчислення продуктивності праці працівників зайнятих експлуатацією технічних засобів автоматики, телемеханіки та зв'язку	№ 498-Ц 24.10.2007
20	Типові норми часу на технічне обслуговування цифрових систем передачі ІКМ-30, ІКМ-30-4	№ 045-Ц 11.02.2008
21	Доповнення до збірника „Нормативи чисельності працівників дистанцій сигналізації та зв'язку залізниць України”, затвердженого наказом від 26.07.2004 № 594-ЦЗ	№ 041-ЦЗ 24.03.2010
22	Типові норми часу на технічне обслуговування пристроїв СЦБ (сигналізації, централізації, блокування)	№ 162-ЦЗ 02.11.2010
23	Типові норми часу на технічне обслуговування пристроїв пасажирської автоматики	№ 081-ЦЗ 25.05.2011
	9 ГОСПОДАРСТВО ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ ТА ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	
1	Типові норми часу на капітальний ремонт пристроїв контактної мережі	№ 93-Ц 22.04.1997
2	Типові норми часу на поточний ремонт і профілактичні випробування напівпровідникових перетворювачів тягових підстанцій електрифікованих залізниць	№ 12-Ц 15.01.1998
3	Типові норми часу на поточний ремонт пристроїв телемеханіки ЕСТ-62 та автоматики	№ 140-Ц 11.05.1999

1	2	3
4	Типові норми часу на технічне обслуговування пристроїв релейного захисту і електроавтоматики тягових підстанцій, постів секціонування та ліній 110-220 кВ електрифікованих залізниць	№ 174-Ц 14.06.1999
5	Типові норми часу на технічне обслуговування і поточний ремонт пристроїв електропостачання СЦБ та інших нетягових споживачів	№ 176-Ц 14.06.1999
6	Типові норми часу на капітальний ремонт пристроїв та обладнання тягових підстанцій	№ 074-ЦЗ 25.12.2002
7	Типові норми часу на технічне обслуговування і поточний ремонт пристроїв телемеханіки “Лісна”	№ 116-ЦЗ 25.04.2003
8	Типові норми часу з технічного обслуговування і поточного ремонту контактної мережі електрифікованих залізниць	325-ЦЗ 28.07.2005
	9 ГОСПОДАРСТВО ПРИМІСЬКИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	
1	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при профилактическом осмотре и деповском ремонте дизель-поездов Д, Д1	МПС 1970
2	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте электропоездов ЭР1, ЭР2 (крім електропоїзда серії ЕР2)	МПС 1978
3	<i>Типовые нормы времени на уборку вагонов электропоездов и дизель-поездов</i>	МПС 1978
4	Сборник типовых технически обоснованных норм времени на слесарные работы при техническом обслуживании и текущем ремонте дизель-поездов типа ДР1	МПС 1981
5	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електропоїздів серії ЕР2, ЕР2Т, ЕР2Р, ЕТ2	№ 453-ЦЗ 20.06.2006
6	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання електропоїздів серії ЕР9П, ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т	№ 299-Ц 04.06.2007
7	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричних машин електропоїздів серії ЕР9П, ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т	№ 520-Ц 06.11.2007
8	Тарифні розряди робіт, що виконуються під час огляду та ремонту моторвагонних поїздів в умовах депо	№ 177-Ц 19.03.2008
9	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту гальмового обладнання електропоїздів серії ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т”	№ 377-Ц 28.08.2008
10	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту контрольно-вимірюваних приладів електропоїздів серії ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т	№ 464-Ц 16.10.2008
11	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації під час технічного обслуговування і поточних ремонтів електропоїздів серії ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т	№ 012-ЦЗ 08.02.2010
12	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту пристроїв автоматичної локомотивної сигналізації під час технічного обслуговування і поточних ремонтів дизель-поїзда Д1	№ 171-ЦЗ 08.11.2010
13	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту електричної апаратури електропоїздів серії ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т	№ 172-ЦЗ 08.11.2010

1	2	3
14	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту напівпровідникової та радіоапаратури електропоїздів серії ЕР9М, ЕР9Е, ЕР9Т	№ 039-ЦЗ 23.02.2011
15	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту кузовного обладнання електропоїздів серії ЕПЛ-9Т	№ 087-ЦЗ 03.06.2011
16	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання електропоїздів серії ЕПЛ-2Т	№ 088-ЦЗ 03.06.2011
17	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту механічного обладнання під час технічного обслуговування і поточних ремонтів дизель-поїзда серії Д1	№142-ЦЗ 28.09.2011
18	Типові норми часу на слюсарні роботи з ремонту гальмового обладнання під час технічного обслуговування і поточних ремонтів дизель-поїзда серії Д1	№143-ЦЗ 28.09.2011
	10 ГОСПОДАРСТВО ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
1	Типові норми часу на програмування задач для персональних ЕОМ	№ 187-Ц 29.05.2000
2	Нормативи чисельності спеціалістів з технічного обслуговування засобів обчислювальної техніки	№ 43-ЦЗ 19.02.2003
3	<i>Типові норми часу на роботи з технічного обслуговування ПЕОМ та супроводу програмних засобів</i>	№ 43-ЦЗ 19.02.2003
4	Нормативи чисельності працівників з експлуатації автоматизованих систем в інформаційно-статистичних центрах	№ 74-ЦЗ 25.03.2003
5	Типові норми часу на адміністрування локальних мереж, персональних електронно-обчислювальних машин та операційної системи Windows	№ 82-ЦЗ 28.03.2005
	11 ГОСПОДАРСТВО БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ І ЦИВІЛЬНИХ СПОРУД	
1	Сборник технических норм и нормативов по труду работников вспомогательных работ в строительстве	МПС 1988
2	Типові норми часу та норми обслуговування для робітників і виробничого персоналу, зайнятих утриманням житлового фонду	Держком Укр. по ЖКГ Київ 1997
3	Типові норми часу на ремонт насосів ч.1 та 2	Краматорськ 1998
4	Нормативи чисельності робітників дистанцій цивільних споруд, які зайняті поточним ремонтом службово-технічних будівель та споруд	№ 186-Ц 29.05.2000
5	Міжгалузеві укрупнені норми часу на ремонт водопроводного та каналізаційного обладнання	Краматорськ 2000
6	Державні будівельні норми (різні види будівництва)	Держбуд Київ 2000
7	Нормативи чисельності робітників, які обслуговують парокотельні установки промислових підприємств	Краматорськ 2002

1	2	3
8	Нормативи чисельності робітників, зайнятих на роботах з експлуатації мереж, очисних споруд і насосних станцій водопроводу і каналізації	Краматорськ 2002
	12 ЗАГАЛЬНІ НОРМИ для всіх господарств	
1	Положення про порядок розроблення нормативних матеріалів для нормування праці (Краматорськ 1997)	
2	Норми витрат праці на капітальний ремонт окремих вузлів вантажних автомобілів ГАЗ-52 та ГАЗ-53	УЗ 25.04.1997
3	Норми часу на прибирання службових і культурно-побутових приміщень (Краматорськ 2001)	
4	Положення про організацію нормування праці на залізничному транспорті	№ 36-Ц 22.01.2001
5	Типові норми обслуговування для прибиральників виробничих приміщень промислових підприємств (Краматорськ 2003)	
6	Збірник діючих нормативів часу на підготовчо-заклучні дії, обслуговування робочого місця і регламентовані перерви на основні роботи з ремонту і обслуговування рухомого складу і технічних засобів транспорту	№ 272-ЦЗ 21.07.2003
7	Методичні рекомендації з розробки і видачі нормованих завдань працівникам-почасовикам	№ 458-ЦЗ 20.10.2003
8	Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку (Краматорськ 2003)	Мінпраці №269 від 26.09.2003
9	Рекомендації щодо застосування підвищених відрядних розцінок і тарифних ставок на підприємствах залізничного транспорту	№ 608-ЦЗ 03.08.2004
10	Основні положення з технічного нормування праці на залізничному транспорті	№ 796-ЦЗ 13.10.2004
11	Методичні вказівки щодо заповнення форм документації з технічного нормування праці на залізничному транспорті	№ 916-ЦЗ 01.12.2004
12	Міжгалузеві норми чисельності робітників, що обслуговують громадські будівлі (будівлі управлінь, конструкторські і проектні організації) Краматорськ 2004	Мінпраці № 105 від 11.05.2005
13	Нормативи чисельності працівників з нормування праці та з організації та нормування праці підприємств і структурних підрозділів залізниць	№ 276-ЦЗ 30.06.2005
14	Типові норми часу на слюсарні роботи, що виконуються на залізничному транспорті - на слюсарно-оброблювальні, збиральні та розбірні роботи - на жерстяні та мідні роботи - на електрослюсарні роботи	№ 077-Ц 31.01.2007
15	Нормативи часу на слюсарні роботи, що виконуються на залізничному транспорті (частина 2)	№ 285-Ц 24.05.2007

1	2	3
16	Додаток 3 ЕНіР Усереднені коефіцієнти до норм часу в зимовий період на відкритому повітрі. Загальні положення Температурні зони по союзним республікам в т.ч. по Україні Коефіцієнти при температурі повітря на робочому місці в залежності від групи робіт Групи робіт для коефіцієнтів до норм часу	
17	Рекомендовані типові штати структурних підрозділів залізниць зі змінами і доповненнями	№ 551-Ц 16.10.2001
18	Рекомендовані типові штати апарату залізниць і дирекцій залізничних перевезень зі змінами і доповненнями	№ 238-Ц 24.04.2001
19	Рекомендовані типові штати приписних підрозділів залізниць, дирекцій залізничних перевезень та відособлених структурних підрозділів (лабораторії, бюро, групи, бази)	№ 344-Ц 08.07.2002
20	Міжгалузеві норми часу на вантажо-розвантажувальні роботи (Краматорськ 2010)	Мінпраці №451 09.12.2009
	13 УКРРЕФТРАНС	
1	Типові норми часу і нормативи чисельності робітників на деповський ремонт п'ятивагонних рефрижераторних секцій.	№ 137-Ц 11.05.1999
2	Типові норми часу і нормативи чисельності робітників на деповський ремонт вагонів-термосів	№ 29-ЦЗ 16.07.2002
3	Типові норми часу на деповський ремонт п'ятивагонних рефрижераторних секцій	№ 320-ЦЗ 22.07.2005
	14 УДЦТС „Ліски”	
1	Типові норми часу та нормативи чисельності робітників на капітальному і плановому поточному ремонті контейнерів з врахуванням автоматизації і механізації виробничих процесів	№ 608-Ц 12.11.2001
	15 ПРОМИСЛОВІ ПІДПРИЄМСТВА	
1	Нормативи чисельності робітників з ремонту та обслуговування машин, механізмів і обладнання на шпалопросочувальних заводах	№ 188-Ц 29.05.2000
2	Нормативи чисельності робітників з ремонту і обслуговування машин, механізмів і обладнання в рейкозварювальних поїздах	№ ЦЗЕ- 4636 24.12.2001
3	Типові норми виробітку на роботи з видобування гірничої маси і виробництву щебеню для залізничної колії	№ 423-ЦЗ 07.06.2004
4	Типові технічно обґрунтовані норми часу на внутрішньо складські вантажно-розвантажувальні роботи на шпалопросочувальних заводах	№ 430-ЦЗ 09.06.2004
5	Нормативи чисельності робітників, зайнятих на експлуатаційних та допоміжних роботах щебеневих заводів і кар'єрів Укрзалізниці	№ 988-ЦЗ 16.12.2004

Разом по Укрзалізниці 280 збірників у т.ч. норми численності - 40

1	Господарство перевезень	(збірників 9)
2	Локомотивне господарство	(збірників 83)
3	Колійне господарство	(збірників 49)
4	Вагонне господарство	(збірників 22)
5	Пасажирське господарство	(збірників 19)
6	Господарство комерційної роботи і маркетингу	(збірників 7)
7	Господарство автоматики, телемеханіки та зв'язку	(збірників 23)
8	Господарство електрифікації та електропостачання	(збірників 8)
9	Господарство приміських пасажирських перевезень	(збірників 18)
10	Господарство інформаційних технологій	(збірників 5)
11	Господарство будівельно-монтажних робіт і цивільних споруд	(збірників 8)
12	Загальні норми для всіх господарств	(збірників 20)
13	УКРРЕФТРАНС	(збірників 3)
14	УДЦТС „Ліски”	(збірників 1)
15	Промислові підприємства	(збірників 5)

**Перелік
професій працівників, які можуть працювати за міжгалузевими та галу-
зовими нормативами праці у розрізі господарств залізниці**

№	Професії працівників	Технічно-обґрунтовані норми праці			Примітка для заповнення на-казу і дати затвердження норм
		Норми часу	Норми обслу-гування	Нормативи чисе-льності	
1	2	3	4	5	6
	Локомотивне господарство				
1.	аккумуляторник	X			
2.	апаратник очищення стічних вод			X	
3.	апаратник хімводоочищення			X	
4.	вантажник	X			
5.	взуттєвик з ремонту спецвзуття	X			
6.	водій електро та автовізка			X	
7.	водій навантажувача			X	
8.	гардеробник			X	
9.	дефектоскопіст з магнітного контролю			X	
10.	електромонтер з ремонту та обслу-гування електроустаткування	X			
11.	електромеханік	X			
12.	електрогазозварник	X			
13.	зливальник-розливальник	X			
14.	заточувальник	X			
15.	кастелянка			X	
16.	коваль на молотах і пресах	X			
17.	коваль ручного кування	X			
18.	комірник			X	
19.	контролер верстатних і слюсарних ро-біт	X			
20.	лаборант хімічного аналізу			X	
21.	маляр	X			
22.	машиніст екскаватора	X			
23.	машиніст електровоза			X	
24.	машиніст компресорних установок			X	
25.	машиніст крана (кранівник)			X	
26.	машиніст мийних машин	X			
27.	машиніст мийної установки	X			
28.	машиніст насосних установок			X	
29.	машиніст тепловоза			X	
30.	машиніст електровоза			X	
31.	мийник-прибиральник рухомого скла-ду	X			
32.	муляр			X	

1	2	3	4	5	6
33.	обмотувальник елементів електричних машин	X			
34.	оператор ЕОМ та ОМ	X			
35.	оператор поста централізації			X	
36.	оператор пральних машин	X			
37.	оператор теплового пункту			X	
38.	підсобний робітник			X	
39.	помічник машиніста тепловоза			X	
40.	помічник машиніста електровоза			X	
41.	робітник виробничих лазень			X	
42.	слюсар-електрик з ремонту електроустаткування	X			
43.	слюсар-інструментальник	X			
44.	слюсар-ремонтник	X			
45.	слюсар-сантехнік	X			
46.	слюсар КВП	X			
47.	слюсар з механоскладальних робіт	X			
48.	слюсар з огляду та ремонту локомотивів на ПТО	X			
49.	слюсар з паливної апаратури	X			
50.	слюсар з ремонту рухомого складу	X			
51.	столяр			X	
52.	столяр будівельний	X			
53.	сторож			X	
54.	стропальник			X	
55.	тесляр			X	
56.	токарь	X			
57.	транспортувальник	X			
58.	фрезерувальник	X			
59.	черговий стрілочного поста			X	
60.	штукатур	X			
Вагонне господарство					
1.	апаратчик хімводоочищення			X	
2.	аккумуляторник	X			
3.	апаратик хімічного чищення			X	
4.	вантажник	X			
5.	верстатник деревообробних верстатів	X			
6.	водій електровізка			X	
7.	водій автовізка			X	
8.	водій навантажувача			X	
9.	газорізальник	X			
10.	гардеробник			X	
11.	дефектоскопіст з магнітного контролю	X			
12.	дефектоскопіст з ультразвукового контролю	X			
13.	електромеханік	X			
14.	електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах	X			
15.	електрогазозварник	X			
16.	електрозварник ручного зварювання	X			
17.	коваль ручного кування	X			

1	2	3	4	5	6
18.	коваль на молотах і пресах	X			
19.	лаборант хімічного аналізу		X		
20.	маляр (на ремонті вантажних вагонів)	X			
21.	машиніст (кочегар) котельні			X	
22.	машиніст крана(кранівник)			X	
23.	машиніст мийної машини, установки	X			
24.	муляр			X	
25.	машиніст екскаватора			X	
26.	машиніст екскаватора одноковшового			X	
27.	оглядач вагонів на ПТО			X	
28.	оглядач-ремонтник вагонів			X	
29.	оператор ЕОМ	X			
30.	оператор з обслуговування та ремонту вагонів			X	
31.	оператор котельні			X	
32.	оператор теплового пункту			X	
33.	оператор пральних машин	X			
34.	пресувальник колісних пар	X			
35.	робітник виробничих лазень			X	
36.	свердлувальник	X			
37.	складач поїздів			X	
38.	слюсар з ремонту рухомого складу	X			
39.	слюсар-ремонтник	X			
40.	слюсар КВП	X			
41.	слюсар-інструментальник	X			
42.	слюсар-електрик з ремонту ел.обладнання	X			
43.	слюсар-сантехнік			X	
44.	столяр	X			
45.	стропальник	X			
46.	стругальник	X			
47.	токарь	X			
48.	транспортувальник	X			
49.	фрезерувальник	X			
50.	черговий стрілочного поста			X	
51.	штукатур	X			
	Колійне господарство				
1.	аккумуляторник	X			
2.	двірник	X			
3.	дефектоскопіст з ультразвукового контролю		X		
4.	електрогазозварник			X	
5.	електрозварник ручного зварювання	X			
6.	електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування			X	
7.	зварник на машинах контактного зварювання	X			
8.	коваль на молотах та пресах			X	
9.	коваль ручного кування			X	
10.	лісоруб	X			
11.	маляр	X			

1	2	3	4	5	6
12.	муляр	X			
13.	машиніст (кочегар) котельні		X		
14.	машиніст бульдозера, автогрейдера, екскаватора, скрепера			X	
15.	машиніст електростанції пересувної		X		
16.	машиніст залізнично-будівельних машин			X	
17.	машиніст колійних машин			X	
18.	машиніст компресорних установок			X	
19.	машиніст крана (кранівник) КДЕ			X	
20.	машиніст крана автомобільного			X	
21.	машиніст мотовоза, незнімної дрезини, автомотриси			X	
22.	машиніст поворотної і підіймальної машини моста			X	
23.	машиніст незнімної дрезини			X	
24.	монтер колії			X	
25.	налагоджувальник колійних машин та механізмів			X	
26.	обхідник колій та штучних споруд		X		
27.	оператор дефектоскопного візка			X	
28.	оператор колійних вимірювань			X	
29.	оператор комп'ютерного набору	X			
30.	оператор котельні			X	
31.	оператор пральних машин	X			
32.	помічник машиніста залізнично-будівельних машин			X	
33.	помічник машиніста мотовоза, незнімної дрезини, автомотриси			X	
34.	помічник машиніста колійних машин			X	
35.	помічник машиніста залізнично-будівельних машин			X	
36.	помічник оператора дефектоскопного візка			X	
37.	ремонтник штучних споруд			X	
38.	робітник виробничих лазень		X		
39.	робітники на лісогосподарських роботах	X			
40.	сигналіст			X	
41.	слюсар (будівельний)	X			
42.	слюсар з ремонту колійних машин та механізмів			X	
43.	слюсар з ремонту автомобілів			X	
44.	слюсар-електрик з ремонту електроустаткування			X	
45.	слюсар-інструментальник	X			
46.	слюсар-ремонтник			X	
47.	слюсар- сантехнік			X	
48.	столяр (будівельний)	X			
49.	стропальник			X	
50.	сторож			X	
51.	тесляр	X			

1	2	3	4	5	6
52.	токарь			X	
53.	тракторист			X	
54.	тунельний робітник		X		
55.	шліфувальник			X	
56.	штукатур	X			
	Пасажирське господарство				
1.	агент з приймання замовлень на квитки			X	
2.	агент з доставки замовлених квитків		X		
3.	акумуляторник	X			
4.	апаратник білизняних сушильних установок	X			
5.	вантажник	X			
6.	верстатник	X			
7.	віджимач білизни на центрифугах	X			
8.	водій автовізка			X	
9.	водій електро-та автовізка			X	
10.	водій мототранспортних засобів			X	
11.	водій навантажувача			X	
12.	водій транспортно-прибиральної машини			X	
13.	газорізальник	X			
14.	гальванік	X			
15.	гардеробник			X	
16.	дефектоскопіст з ультразвукового контролю	X			
17.	електрогазозварник	X			
18.	електрозварник ручного зварювання	X			
19.	електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах	X			
20.	електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	X			
21.	заточувальник	X			
22.	інкасатор			X	
23.	касир багажний			X	
24.	касир зі збирання станційної виручки			X	
25.	касир квитковий (з розподілу місць в поїздах)			X	
26.	касир-контролер		X		
27.	коваль на молотах і пресах	X			
28.	коваль ручного кування	X			
29.	комірник (камер схову ручної поклажі)			X	
30.	комірник з приймання використаної білизни		X		
31.	комплектувальник білизни	X			
32.	контролер якості обробки білизни	X			
33.	лаборант аналізу		X		
34.	маляр	X			
35.	машиніст бульдозера		X		
36.	машиніст екскаватора		X		
37.	машиніст з прання та ремонту спец-	X			

1	2	3	4	5	6
	одягу				
38.	машиніст компресорної установки		X		
39.	машиніст котельної	X			
40.	машиніст крана		X		
41.	машиніст мийної установки	X			
42.	машиніст насосної установки		X		
43.	машиніст тепловозу			X	
44.	мийник-прибиральник рухомого складу	X			
45.	мідник	X			
46.	муляр	X			
47.	маляр будівельний	X			
48.	носій			X	
49.	оббивальник	X			
50.	оглядач вагонів	X			
51.	оглядач-ремонтник вагонів	X			
52.	оператор ЕОМ	X			
53.	оператор котельні			X	
54.	оператор пральних машин	X			
55.	оператор ПТО			X	
56.	оператор теплового пункту			X	
57.	плиточник - лицювальник			X	
58.	поїзний електромеханік	X			
59.	прасувальник	X			
60.	пресувальник виробів із пластмаси	X			
61.	пресувальник колісних пар	X			
62.	пресувальник-вулканізаторник	X			
63.	прибиральник виробничих приміщень			X	
64.	прибиральник службових та культурно-побутових приміщень			X	
65.	прийомоздавальник вантажу та багажу			X	
66.	прийомоздавальник вантажу та багажу в поїздах			X	
67.	провідник пасажирського вагона			X	
68.	провідник службово-технічного вагона			X	
69.	радіомеханік по ремонту радіообладнання	X			
70.	робітник з обслуговування лазні		X		
71.	робітник зеленого будівництва			X	
72.	свердлувальник	X			
73.	складач поїздів			X	
74.	слюсар з експлуатації та ремонту газового обладнання	X			
75.	слюсар з механо-складальних робіт	X			
76.	слюсар з ремонту КВП	X			
77.	слюсар з ремонту рухомого складу	X			
78.	слюсар з ремонту та обслуговування перевантажувальних машин	X			
79.	слюсар з ремонту та обслуговування систем вентиляції та кондиціювання	X			
80.	слюсар-електрик з ремонту електрооб-	X			

1	2	3	4	5	6
	ладнання				
81.	слюсар-електрик з ремонту електроустаткування	X			
82.	слюсар-інструментальник	X			
83.	слюсар-ремонтник	X			
84.	станційний робітник			X	
85.	столяр	X			
86.	стругальник	X			
87.	таксувальник перевізних документів			X	
88.	тесляр	X			
89.	токарь	X			
90.	тракторист			X	
91.	транспортувальник			X	
92.	укладальник-пакувальник	X			
93.	фрезерувальник	X			
94.	черговий стрілочного поста			X	
95.	чистильник			X	
96.	штукатур	X			
	Господарство приміських перевезень				
1.	аккумуляторник	X			
2.	апаратник хімічного чищення			X	
3.	дефектоскопіст з магнітного контролю			X	
4.	дефектоскопіст з ультразвукового контролю			X	
5.	електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування			X	
6.	коваль на молотах і пресах	X			
7.	комірник			X	
8.	лаборант хімічного аналізу		X		
9.	машиніст електропоїзда			X	
10.	машиніст крана (кранівник)			X	
11.	машиніст компресорних установок	X			
12.	маляр	X			
13.	машиніст мийних установок	X			
14.	мийник-прибиральник рухомого складу	X			
15.	помічник машиніста електропоїзда			X	
16.	провідник пасажирського вагона			X	
17.	слюсар з ремонту рухомого складу	X			
18.	слюсар-ремонтник	X			
19.	слюсар-сантехнік			X	
20.	слюсар з КВП	X			
21.	слюсар будівельний			X	
22.	столяр	X			
23.	стропальник	X			
24.	маляр	X			
25.	оператор ЕОМ та ОМ	X			
	Господарство сигналізації та зв'язку				
1.	аккумуляторник			X	
2.	антенник-щогловик			X	
3.	водій дрезини			X	

1	2	3	4	5	6
4.	електромонтер зв'язку			X	
5.	електромонтер СЦБ (старший)			X	
6.	електромеханік зв'язку (старший)			X	
7.	електромеханік СЦБ			X	
8.	електромонтер з ремонту та обслуговування пристроїв СЦБ			X	
9.	електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури і пристроїв зв'язку			X	
10.	електрозварник ручного зварювання			X	
11.	електрогазоварник			X	
12.	інженер (бригади з ведення технічної документації і паспортизації пристроїв СЦБ, радіо і зв'язку)			X	
13.	інженер (бригади з надійності та забезпечення безперебійної роботи пристроїв СЦБ, радіо і зв'язку)			X	
14.	інженер-електронік			X	
15.	коваль ручного кування			X	
16.	листоноша			X	
17.	маляр	X			
18.	машиніст дрезини			X	
19.	муляр	X			
20.	начальник виробничої ділянки		X		
21.	оператор електрозв'язку			X	
22.	помічник водія дрезини			X	
23.	помічник машиніста дрезини			X	
24.	слюсар з механоскладальних робіт			X	
25.	столяр	X			
26.	телефоніст міжміської телефонної станції			X	
27.	тесляр	X			
28.	токарь			X	
29.	тракторист			X	
	Господарство електропостачання				
1.	акумуляторник	X			
2.	електромонтер тягової підстанції	X			
3.	електромонтер оперативно-виїзної бригади	X			
4.	електромонтер з ремонту апаратури релейного захисту й автоматики			X	
5.	електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	X			
6.	електромонтер з ремонту та монтажу кабельних ліній			X	
7.	електромонтер з ремонту повітряних ліній електропередач			X	
8.	електромонтер з експлуатації розподільних мереж			X	
9.	електромонтер з випробувань та вимірювань			X	
10.	електромонтер з обслуговування підс-			X	

1	2	3	4	5	6
	танції				
11.	електромонтер з монтажу контактної мережі	X			
12.	електромонтер ремонтно-ревізійної ді- льниці	X			
13.	електромеханік	X			
14.	такелажник	X			
15.	стропальник	X			
16.	електрогазоварник	X			
17.	машиніст автомотриси			X	
18.	оператор ЕОМ та ОМ	X			
19.	помічник машиніста автомотриси			X	
20.	слюсар-електрик	X			
21.	слюсар-інструментальник	X			
22.	слюсар РРС	X			
23.	слюсар-ремонтник	X			
24.	тесляр	X			
25.	токарь	X			
	Інформаційно-статистичний центр				
1.	вантажник	X			
2.	електромеханік (старший)			X	
3.	електромеханік з ремонту та обслуго- вування лічильно-обчислювальних машин			X	
4.	електромеханік з випробувань та ре- монту електроустаткування			X	
5.	електромеханік дільниці			X	
6.	електрогазоварник	X			
7.	інженер-програміст			X	
8.	інженер-електронік			X	
9.	касир товарний			X	
10.	маляр	X			
11.	оператор ЕОМ та ОМ	X			
12.	слюсар-ремонтник	X			
13.	слюсар-сантехнік			X	
14.	столяр	X			
15.	сторож			X	
	Господарство воєнізованої охорони				
1.	стрілець (старший)			X	
	Господарство будівельно-монтажних робіт та цивільних споруд				
1.	апаратник хімводоочищення		X		
2.	арматурник	X			
3.	бетоняр	X			
4.	бляхар	X			
5.	вантажник	X			
6.	верстатник деревообробних верстатів	X			
7.	водороздавальник			X	
8.	газоварник	X			
9.	газорізальник	X			
10.	двірник	X			

1	2	3	4	5	6
11.	електрогазозварник			X	
12.	електрозварник ручного зварювання	X			
13.	електромонтажник силових мереж та електроустаткування	X			
14.	електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	X			
15.	електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування			X	
16.	електрослюсар будівельний	X			
17.	кастелянка			X	
18.	коваль ручного кування			X	
19.	комірник (старший)			X	
20.	контролер водопровідного господарства			X	
21.	контролер слюсарних робіт	X			
22.	лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу			X	
23.	лаборант хімічного аналізу			X	
24.	лицювальник-плиточник	X			
25.	маляр			X	
26.	машиніст (кочегар) котельні			X	
27.	машиніст компресорних установок			X	
28.	машиніст насосних установок			X	
29.	монтажник з монтажу сталевих та з/б конструкцій	X			
30.	монтажник сан.-тех. систем і устаткування	X			
31.	муляр			X	
32.	обхідник водопровідно-каналізаційної мережі			X	
33.	оператор котельні			X	
34.	оператор на аеротенках			X	
35.	оператор пральних машин	X			
36.	покрівельник рулонних покрівель та покрівель із штучних матеріалів			X	
37.	слюсар аварійно-відбудовних робіт			X	
38.	слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики			X	
39.	слюсар-електрик з ремонту електроустаткування			X	
40.	слюсар-ремонтник			X	
41.	слюсар-сантехнік			X	
42.	столяр	X			
43.	столяр будівельний			X	
44.	сторож			X	
45.	стропальник			X	
46.	такелажник			X	
47.	тесляр			X	
48.	токарь	X			
49.	транспортувальник			X	
50.	штукатур	X			

1	2	3	4	5	6
	Господарство комерційної роботи та маркетингу				
1.	аккумуляторник			X	
2.	вагар			X	
3.	вантажник	X			
4.	касир товарний			X	
5.	машиніст навантажувальних машин	X			
6.	машиніст крана (кранівник)	X			
7.	мийник-прибиральник рухомого складу			X	
8.	механізатор	X			
9.	приймальник поїздів			X	
10.	прийомоздавальник вантажу та багажу			X	
11.	підсобний робітник	X			
12.	робітник зеленого будівництва			X	
13.	слюсар з ремонту і обслуговування перевантажувальних машин			X	
14.	слюсар-електрик з ремонту електрообладнання			X	
15.	стропальник			X	
16.	транспортувальник	X			
	Господарство перевезень				
1.	маневровий диспетчер	X			
2.	оператор при черговому по залізничній станції	X			
3.	оператор сортувальної гірки	X			
4.	оператор СТЦ та ЕОМ			X	
5.	оператор з інформаційного забезпечення			X	
6.	поїзний диспетчер	X			
7.	помічник складача поїздів	X			
8.	регулювальник швидкості руху вагонів			X	
9.	сигналіст			X	
10.	складач поїздів	X			
11.	станційний диспетчер	X			
12.	станційний робітник		X		
13.	черговий по залізничній станції	X			
14.	черговий по парку	X			
15.	черговий по сортувальній гірці	X			
16.	черговий стрілочного поста			X	
	Господарство матеріально-технічного постачання				
1.	автоматник холодновисаджувальних автоматів	X			
2.	аккумуляторник	X			
3.	вантажник			X	
4.	водій автотранспортних засобів		X		
5.	водій навантажувача				
6.	газозварник	X			
7.	електрогазозварник	X			
8.	комірник (матеріального складу)			X	

1	2	3	4	5	6
9.	маляр	X			
10.	машиніст крану			X	
11.	машиніст мотовозу		X		
12.	оператор котельні			X	
13.	оператор ЕОМ та ОМ	X			
14.	підсобний робітник		X		
15.	складач поїздів			X	
16.	слюсар з ремонту та обслуговування перевантажувальних машин	X			
17.	стропальник			X	
18.	тесляр	X			
19.	токарь	X			
20.	тракторист	X			
	Загальні професії для всіх госпо- дарств				
1.	бухгалтер			X	
2.	інженер з організації та нормування праці			X	
3.	інженер з охорони праці			X	
4.	інженер з підготовки кадрів			X	
5.	інспектор з кадрів			X	
6.	інспектор з кадрів (старший)			X	
7.	інструктор виробничого навчання			X	
8.	психолог			X	
9.	прибиральник виробничих приміщень			X	
10.	прибиральник службових приміщень			X	
11.	прибиральник територій	X			
12.	прибиральник службових приміщень, зайнятий прибиранням туалетів	X			
13.	юрисконсульт			X	

Концепція нормування праці на принципах ефективної взаємодії показників професійно-кваліфікаційного рівня працівників, їх продуктивності та заробітної плати

Необхідною умовою соціально-економічного розвитку суспільства є підвищення ефективності економіки одночасно з посиленням її соціальної спрямованості, тобто раціональне поєднання ефективного використання трудового потенціалу та робочого часу й застосування сучасних мотиваційних та стимулюючих механізмів високопродуктивної праці, з одного боку, і найбільш повного врахування інтересів і потреб людини в усіх сферах її діяльності і, в першу чергу, – у сфері праці, з іншого.

Як один з найважливіших засобів вирішення цих завдань Концепцією дальшого реформування оплати праці в Україні, схваленої Указом Президента України від 25 грудня 2000 р. №1375/2000, визначено відновлення нормування праці.

Посилення участі держави у формуванні принципів і методів справедливої оцінки й оплати праці працівників підприємств, установ та організацій галузей економіки передбачено створюваною державною системою сприяння підвищенню продуктивності в Україні. Одним з її основних інструментів повинна стати система нормування праці, яка б повною мірою враховувала зв'язок професійно-кваліфікаційного рівня з продуктивністю праці та заробітною платою. Нормування праці в ринковій економіці залишається важливою складовою частиною механізму управління виробництвом і дієвим засобом визначення необхідних витрат праці (часу) на виконання робіт (виготовлення одиниці продукції), надання послуг працівниками відповідного професійно-кваліфікаційного рівня, та встановлення на цій основі норм праці (норм часу, норм виробітку, норм обслуговування, норм чисельності), виявлення і використання резервів зростання суспільно-необхідної продуктивності праці.

Разом із тим, значна частина нормативної бази з питань праці та професійно-кваліфікаційної класифікації, яка була створена за часів централізованої планової економіки, застаріла і не відповідає організаційно-технічному рівню виробництва та потребує оновлення. Також вона не повною мірою забезпечує потреби підприємств, установ та організацій галузей економіки України в удосконаленні організації виробництва, розширенні доступності нормативно-інформаційної бази з праці, професійно-кваліфікаційної класифікації.

Метою Концепції нормування праці є визначення пріоритетних напрямів, форм і методів роботи на різних рівнях управління для створення оновленої державної системи нормування праці з урахуванням рівня продуктивності праці та професійно-кваліфікаційного рівня виконавців.

Основні положення і терміни

Випуск конкурентоспроможної продукції (послуг) високої якості і за оптимальними цінами потребує постійного зниження витрат на її виробництво за рахунок раціонального використання трудових ресурсів та зниження витрат інших виробничих ресурсів (основних фондів, палива, енергоносіїв тощо).

Розвинені ринкові відносини передбачають широке застосування норм праці, ретельне їх удосконалення. Роботодавець, прагнучи максимального прибутку, зацікавлений у мінімальних витратах робочого часу одночасно із забезпеченням високої якості продукції (послуг), за оптимальної чисельності працівників. Працівники, реалізуючи здобутий професійно-кваліфікаційний рівень, також зацікавлені в ефективному використанні робочого часу, у нормальній напруженості, умовах праці та її оплаті.

Без визначення науково обґрунтованих норм часу, норм виробітку, норм обслуговування та норм чисельності, що виходять з нормальних умов праці (справний стан машин, верстатів і пристроїв; належна якість матеріалів та інструментів, необхідних для виконання роботи, їх вчасне надання; вчасне постачання виробництва електроенергією, газом та іншими джерелами енергоживлення; своєчасне забезпечення технічною документацією; здорова та безпечна праця; необхідне опалення, вентиляція, освітлення; усунення шкідливих факторів на робочому місці працівника, що негативно впливають на його здоров'я), неможливо роботодавцям забезпечити високий рівень організації та ефективності виробництва.

Таким чином, для підприємств будь-якого організаційно-правового статусу, форми власності та підпорядкування нормування праці є елементом управління його економічним, технічним і соціальним розвитком, і, відповідно, стан і організація нормування праці сприяє здійсненню поточного, перспективного й прогнозного планування та прийняттю техніко-економічних, організаційних і соціальних рішень. Використання на підприємстві науково обґрунтованих норм праці становить важливу умову забезпечення конкурентоспроможності його продукції, ефективності роботи.

Нормування праці – це вид діяльності з управління виробництвом, завданням якого є визначення необхідних витрат і результатів праці, а також співвідношення між чисельністю працівників різних груп і кількістю одиниць обладнання.

У ринковій економіці, базованій на найманій праці, нормування праці розуміється як визначення обсягу робіт певної якості (змісту), який працівник має виконати за ціну своєї робочої сили відповідно до власної кваліфікації. За цих умов посилюється значення нормування праці як засобу оптимізації регламентації і стимулювання праці через більш повне і якісне використання трудових ресурсів, робочого часу, створення умов для високопродуктивної і ефективної праці кожного працівника.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу. Під час визначення рівня мінімальної заробітної плати, як державної гарантії в оплаті праці, згідно з Конвенцією МОП №131, повинні враховуватись дві групи факторів: по-перше, потреби працівників та їхніх сімей, беручи до уваги загальний рівень заробітної плати в країні, вартість життя,

соціальні допомоги й відносний рівень життя інших соціальних груп, і, по-друге, економічні міркування, включаючи вимоги економічного розвитку, рівень продуктивності й бажаність досягнення та підтримання високого рівня зайнятості.

Кваліфікаційний рівень робіт, що виконуються, визначається залежно від вимог до освіти, професійного навчання та практичного досвіду робітників, здатних виконувати відповідні завдання та обов'язки.

Кваліфікація працівників – здатність виконувати завдання та обов'язки відповідної роботи. Кваліфікація робітника оцінюється присвоєнням йому розряду відповідно до довідника кваліфікаційних характеристик працівників, а керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців – сукупністю ділових якостей, що дозволяють обійняти ту чи іншу посаду.

Продуктивність праці – ефективність виробничої діяльності людей у процесі створення матеріальних благ і надання послуг. Вона вимірюється кількістю продукції чи послуг, вироблених працівником за одиницю робочого часу.

Питання управління працею в Україні регламентуються Конституцією України, Кодексом законів про працю України, Законом України „Про колективні договори і угоди” від 01.07.93 № 3356-XII, Господарським кодексом України від 16.01.03 № 436-IV, Законом України „Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” від 15.09.99 № 1045-XIV, генеральною та галузевими угодами, колективними договорами підприємств.

Стан нормування праці в Україні

Децентралізація системи нормування праці, яка відбулась в Україні, обмежила можливості держави щодо прямого впливу на управління працею на підприємствах. У цих умовах уряд країни розробив та забезпечив упровадження низки заходів щодо створення національної системи нормування праці. Зокрема, рішення Колегії Міністерства праці України від 19.03.1993 №07-937 „Про першочергові заходи по удосконаленню нормування праці в умовах переходу до ринкової економіки”, постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.1995 № 197 „Про заходи поліпшення нормування праці в народному господарстві”, „Програма щодо створення (удосконалення) нормативної бази з праці на 1997-2000 роки” від 14.04.1997 № 05-1505, затверджена Міністерством праці України, наказ Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства економіки України від 28.12.2000 № 361/7 „Про заходи поліпшення нормування праці”. Важливим етапом у вирішенні питань поліпшення нормування праці стало визначення завдань у Концепції дальшого реформування оплати праці в Україні та реалізація заходів, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 № 152-р „Про затвердження заходів щодо реалізації Концепції дальшого реформування оплати праці в Україні, схваленої Указом Президента України від 25.12.2000 №1375”.

На виконання зазначених заходів Міністерство праці та соціальної політики України спільно з іншими центральними органами виконавчої влади під час укладання галузевих угод передбачають відповідні зобов'язання щодо питань нормування праці, розроблення, затвердження та тиражування норм часу, виробітку, обслуговування, норм чисельності для підприємств, установ, організацій за їх замовленням. З цією метою функціонують галузеві організації, відповідальні за розро-

блення нормативно-методичних матеріалів з праці та забезпечення ними підприємств, організацій та установ.

Зокрема, Міністерством аграрної політики України розроблено та затверджено науково-технічну комплексну програму створення міжгалузевих і галузевих норм та наукове забезпечення розроблення системи економічних норм і нормативів для підвищення продуктивності та оптимального використання ресурсного потенціалу агропромислового виробництва на період до 2010 року.

Ведеться робота щодо забезпечення галузей економіки сучасними нормами праці, Центром продуктивності Міністерства праці та соціальної політики України, а також робота ведеться Держкомлісгоспом, Укравтодором, Укрзалізницею, Укррічфлотом, Мінфіном, Держкомзв'язку, МОЗ, Держжитлокомунгоспом, Мінпаливенерго, Держкомтелерадіо України.

Стан нормування праці в галузях (регіонах) розглядається центральними на місцевими органами виконавчої влади на нарадах, семінарах, колегіях, засіданнях комісій з виконання галузевих угод тощо. Контрактами із керівниками підприємств, що є у державній та комунальній власності, передбачено їх відповідальність перед власником за стан нормування праці. За цим напрямом окремі центральні органи виконавчої влади здійснюють підвищення кваліфікації фахівців з нормування праці.

Недоліки в нормуванні праці на окремих підприємствах певною мірою пов'язані зі спадом обсягів виробництва у зв'язку із погіршенням ринкової кон'юнктури та застосуванням давальницьких схем. За результатами обстеження ряду підприємств встановлено, що на кожному четвертому з них зменшились обсяги виробництва і рівень продуктивності праці, збільшились втрати робочого часу; на кожному п'ятому – у колективних договорах відсутні конкретні зобов'язання щодо поліпшення стану нормування праці; на кожному дев'ятому – не розробляються місцеві норми праці. На таких підприємствах норми виробітку втратили своє призначення як обґрунтована міра праці, що призвело до негативних наслідків в організації заробітної плати, послаблення зв'язку розмірів оплати праці з кінцевими результатами діяльності підприємств та їх структурних підрозділів. Не повною мірою здійснюється контроль за використанням норм виробітку. Окремі місцеві норми праці на підприємствах встановлюються на основі досвідно-статистичного методу нормування, без підтвердження їх аналізом складу виконуваних робіт та розрахунками. Основною причиною зазначеного є те, що працівники, які займаються нормуванням праці, не підвищують свою кваліфікацію ані безпосередньо на виробництві, ані у навчальних закладах за межами підприємства.

Робота центральних та місцевих органів виконавчої влади з розроблення науково обґрунтованих норм праці, науково-методичного та інформаційного забезпечення підприємств, установ та організацій галузей економіки сприяє підвищенню ефективності виробництва. Завдяки цьому, на більшості обстежених підприємств постійно аналізуються чинні норми праці, зменшуються трудомісткість продукції (послуг) та забезпечується зростання заробітної плати та продуктивності праці саме через застосування міжгалузевих та галузевих норм праці.

Тобто характерною рисою сучасного стану нормування праці в Україні є більш активна позиція держави, ніж окремих підприємств стосовно створення нормативної бази з праці.

Іноземний досвід нормування праці в ринковій економіці

У розвинених країнах нормування праці традиційно розглядається як найважливіша складова управління підприємством. Установлення витрат праці, яке здійснюється на основі нормування, пов'язано із плануванням, організацією, мотивацією, контролем, тобто саме з тими визначальними функціями, що несе в собі управління.

За результатами опитувань, підприємці в розвинених країнах (США, Велика Британія, Швеція, Італія, Японія) не тільки не виступають проти нормування праці, а, навпаки, розширюють сферу його застосування як в матеріальному, так і нематеріальному виробництві. Так, наприклад, у США, за вибілковими даними, нормування праці застосовується на 100% досліджених підприємств машинобудування, лісової, паперової промисловості, виробництві будівельних матеріалів, на 88% – харчової промисловості, 93% – текстильної, 85% – хімічної, у страхуванні й охороні здоров'я – 100%.

Головними причинами, що обумовлюють актуальність нормування праці в ринкових умовах господарювання, є економічні, основна з них – необхідність постійного зниження витрат виробництва й підвищення на цих засадах прибутковості та конкурентоспроможності.

Найважливішим з напрямів діяльності підприємства за цих умов є посилення контролю і обліку витрат живої праці, зниження витрат на робочу силу. Враховуючи, що вони мають стійку тенденцію до зростання, центральне місце в такій роботі надається питанням планування робочої сили і визначенню навантаження персоналу на основі норм праці. При цьому застосовуються спеціальні нормативні документи, що містять опис усіх видів виконуваних робіт і відповідні витрати часу на їх виконання.

На основі ретельного вивчення і планування витрат праці встановлюються графіки виробництва продукції і завантаження обладнання. При цьому поряд з іншими техніко-економічними показниками (щоденно, потижнево, помісячно) порівнюється і аналізується фактична й нормативна трудомісткість.

Нормування праці має тісний зв'язок із організацією заробітної плати і преміюванням.

Характерною тенденцією розвитку методів оплати праці в розвинених країнах останнім часом стало скорочення застосування відрядних форм оплати й широка заміна їх почасовою формою. Однак застосування почасових систем оплати також базується на розвитку методологічної бази нормування праці.

Застосовувані різноманітні форми почасової оплати (з урахуванням заохочувальних доплат чи без них, системи з контрольованим змінним виробітком, контрактні види оплати) передбачають виплату працівникам заробітної плати тільки за умов суворого виконання ними встановленого обсягу робіт чи випуску певної кількості про-

дукції потрібної якості. Під час укладання підрядних договорів і контрактів також завжди враховується рівень інтенсивності і продуктивності праці.

Щодо методів нормування, то, на думку західних експертів, вони найближчим часом практично не зміняться за виключенням суттєвого зростання мікроелементного нормування, що пов'язано з підвищенням автоматизації праці.

Разом з тим, у промисловості США, Канади, Німеччини, Великої Британії, Швеції відбувається підтягування рівня нормування до вимог новітньої технології, управління, організації праці. Так, наприклад, поширення гнучких виробничих систем веде до скорочення ручної праці, істотної трансформації функцій робітників на виробництві. При цьому змінюється і об'єкт нормування – установлення витрат часу на виконання виробничих операцій робітниками замінюється процесом проектування і оцінки методів виконання операцій маніпулятором.

Особлива увага на підприємствах розвинених країн приділяється розвитку нормативної бази. Зазвичай, великі корпорації (як, наприклад, IBM, General Electric) створюють її самі, застосовуючи автоматизовані системи нормування, модифіковані відповідно до особливостей свого виробництва. Малі й середні підприємства, де найбільший відсоток норм, встановлених досвідно-статистичним методом або за допомогою хронометражу, не мають такої можливості, оскільки розроблення власної нормативної бази не відповідає можливостям одного такого підприємства. Тому у розвинених країнах створюються спеціалізовані центри, які надають підприємствам необхідну методичну й консультаційну допомогу з питань організації, систем оплати праці й матеріального заохочення, удосконалення організаційних структур управління, виробничих систем, організації праці, скорочення витрат праці тощо.

Отже, нормуванню праці в країнах із розвинутою ринковою економікою надається важлива роль. Це ще раз підтверджує, що і в Україні необхідно продовжити роботи з удосконалення методологічного й організаційного рівня нормування праці.

Пріоритетні напрями вдосконалення нормування праці

До пріоритетних напрямів удосконалення організації нормування праці належать такі:

- демократизація управління нормуванням праці;
- індивідуалізація норм праці;
- наукове та соціальне обґрунтування норм праці;
- удосконалення законодавчої і нормативно-правової бази нормування праці.

Демократизація праці.

В умовах формування ринкової системи господарювання зростає рівень демократизації управління нормуванням праці через передачу повноважень щодо вирішення всіх питань, пов'язаних із нормуванням праці, на рівень підприємства, тобто нормування праці має перетворитися в органічну складову управління підприємством. Підприємства самостійно встановлюють для своїх працівників тарифні ставки, вирішують інші питання оплати праці (розміри преміальних виплат, доплат, надбавок тощо).

Через застосування норм праці, які за своєю економічною суттю є мірою праці, підприємства України мають:

- оцінювати ефективність праці й стимулювати її продуктивність;
- забезпечувати науково обґрунтовану інтенсивність праці;
- додержуватись інтересів працівника щодо змістовності доручених йому робіт, а також перспектив його професійно-кваліфікаційного росту;
- порівнювати ефективність праці на підприємстві із загальногалузевими показниками й показниками споріднених підприємств, що дозволяє зробити висновок (з точки зору витрат праці) про конкурентоспроможність продукції підприємства.

При цьому вдосконалення нормування праці має перетворитися із суто інженерної на комплексну соціально-економічну задачу, у межах якої поряд із забезпеченням ефективності праці важливе місце посядуть задоволеність працівників своєю роботою, а також перспективи подальшої трудової діяльності.

Вирішення на рівні підприємства деяких питань нормування праці методичного характеру повинно забезпечити соціально-економічну оптимізацію норм витрат праці, їх комплексне обґрунтування залежно від конкретних умов виробництва (вибір раціональних прийомів роботи й завантаження устаткування, регламентів, прийомів і методів праці, психофізіологічних і статеві-вікових обмежень тощо).

Індивідуалізація норм праці.

Цей напрям повинен набути особливого значення за ринкових умов через необхідність більш повного використання трудового потенціалу кожного працівника виходячи як з його реальних можливостей і особистої матеріальної зацікавленості, так і з можливостей та інтересів підприємства.

Установлення індивідуальних норм дозволяє реалізувати зацікавленість працівника в таких змісті й обсязі покладених на нього функцій і виконуваних робіт, коли забезпечується найбільш повне й ефективне використання його робочого часу з відповідною оплатою праці. Адресне установлення норми праці конкретному працівникові повинно здійснюватись у межах трудового договору роботодавцем на основі чинного законодавства, галузевих угод, колективних договорів за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), що представляє інтереси більшості працівників, а у разі його відсутності – з іншим уповноваженим на представництво органом.

Особливого значення індивідуальні норми праці набувають за умов обмеження застосування на підприємстві відрядної форми оплати праці або відмови від неї. Застосування індивідуальних норм праці, забезпечуючи більш повне використання трудового та творчого потенціалу працівників, дозволяє здійснювати обґрунтовану диференціацію оплати праці при почасовій або погодинній оплаті праці. Крім того, індивідуальні норми праці дозволяють розширити диференціацію оплати праці в рамках одного професійно-кваліфікаційного рівня, підвищують соціальну захищеність працівників від надмірної інтенсифікації праці у випадку завищення роботодавцем виробничих завдань.

Індивідуалізація норм праці має охоплювати всі структурні елементи витрат робочого часу (ті, що стосуються виконання основних функцій, і не пов'язані з ними, а також призначені для регламентованих перерв). При цьому потреба в додаткових витратах часу, що входять до індивідуальних норм, повинна визначатися диференційовано, залежно від чинників, які характеризують:

- працівників (їх фізичний стан, ступінь володіння виконуваною роботою);

- виконувану роботу (категорія важкості, позиція працівника під час виконання роботи, психологічні навантаження тощо);
- зовнішнє середовище (санітарно-гігієнічні умови, кліматичні особливості, сезонність).

Деякі види додаткових витрат часу, які не є часткою операційного циклу, але відчутні для якісного виконання роботи (примусове очікування на початку та в кінці зміни, нагляд за обладнанням, інструментом та оснащенням, прибирання робочого місця тощо) повинні включатися не до трудових норм, а до денного (змінного) фонду часу.

Наукове та соціальне обґрунтування норм праці.

Ринкові умови господарювання висувають до найманого працівника жорсткі вимоги як щодо його професійної придатності, так і вміння раціонально використовувати робочий час. На цих засадах роботодавці (зазвичай, керівники приватних підприємств) часто порушують чинне трудове законодавство, встановлюючи працівникам такі норми праці, які призводять до її надмірної інтенсифікації, витрат життєвих сил, що не компенсуються ніяким підвищенням заробітної плати. Тому в разі встановлення економічно й соціально обґрунтованих норм праці особливої актуальності набуває проблема оцінювання рівня інтенсивності праці. Основними показниками такої оцінки виступають напруженість, темп праці, її важкість і „зона праці”.

Якщо роботодавець прагне, щоб норми праці й передбачена ними інтенсивність забезпечували необхідну продуктивність праці, максимізацію прибутку при мінімальних витратах на заробітну плату на основі раціонального використання робочого часу, то для працівника важливо витратити „нормальну порцію праці” за оптимальних витрат фізичних і розумових сил, оптимальної інтенсивності праці.

Індивідуальна інтенсивність праці, тобто інтенсивність роботи конкретного працівника, залежить від суб’єктивних відносно нього чинників (кваліфікація, знання, ставлення до праці, фізичні й розумові здібності тощо) і об’єктивних, що визначаються організаційно-технічними умовами виробництва, організацією праці і виробництва тощо. Такий розподіл дозволяє оцінювати інтенсивність праці окремого працівника за залежними і незалежними від нього чинниками, причому саме об’єктивні чинники визначають середній рівень інтенсивності праці, біля якого коливається інтенсивність праці окремих працівників. При цьому виникає необхідність у медичних оцінках понять „темп праці”, „напруженість праці”.

Удосконалення законодавчої і нормативно-правової бази нормування праці.

Основні принципи організації нормування праці визначаються державою, а конкретний його порядок – встановлюється безпосередньо підприємствами в колективному договорі. Відсутність обґрунтованих норм праці на кожному робочому місці, нормованого завдання працівникові відповідно до його посадових (робітничих) обов’язків можна розглядати як порушення роботодавцем трудового законодавства.

Усі пов’язані з нормуванням праці принципові питання закріплено законодавством України, серед головних завдань якого є забезпечення соціальної захищеності працівників від надмірної інтенсивності праці. У зв’язку з цим зафіксовано обов’язки роботодавця під час укладання трудового договору з працівником:

по-перше, ознайомити його з нормами, за якими йому належить працювати, по-друге, забезпечити нормальні умови для їх додержання (справність обладнання, своєчасне забезпечення техніко-організаційною документацією, належну якість сировини, матеріалів, інструментів, їх своєчасну подачу, безперервне постачання виробництва паливом і всіма видами енергії, безпечні й комфортні умови праці, у тому числі додержання правил і норм охорони праці, нормальне освітлення, опалювання, вентиляцію, додержання санітарно-гігієнічних та інших норм тощо). Також законодавчо закріплено вимоги до молодих працівників і соціально незахищених груп працівників.

Загальні принципи державної політики у сфері нормування праці

Державна політика у сфері нормування праці полягає в законодавчому регулюванні питань нормування праці, а також тарифному нормуванні через складання галузевих випусків Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, доповнень та змін до чинного Класифікатора професій ДК 003-2010 тощо.

Тарифне нормування, що включає характеристику трудової діяльності з позицій складності праці, її умов, професійно-посадового розподілу праці тощо, складає основу організації оплати праці. У минулій системі управління працею обов'язки щодо забезпечення тарифного нормування (встановлення груп складності і важкості праці, найменування професій і занять тощо) виконувала держава, причому проведена свого часу робота з тарифного нормування була безпрецедентною за своїми масштабами. За часи реформування більша частка з досягнутого в цій сфері залишилась без застосування, а на багатьох підприємствах, у першу чергу, малих і середніх приватних, зараз взагалі не застосовують кваліфікаційні характеристики професій працівників, інші розробки, які безпосередньо стосуються організації, нормування і оплати праці, що не сприяє соціальній захищеності працівників.

Відмова від адміністративного втручання з боку держави в управління процесами організації нормування праці на підприємствах не повинна призводити до відмови від централізованого розроблення норм і нормативів витрат праці як рекомендованих. Збереження централізованого розроблення норм праці дозволить не тільки надавати вирішальну підтримку підприємствам, особливо державним, комунальним, казенним, малим та середнім, але й підвищити якість їх виробничої діяльності, орієнтувати підприємства на досягнення прогресивного рівня організації виробництва й праці, зменшувати виробничі витрати.

Державна система нормування праці має зосереджуватись на розробленні міжгалузевих і галузевих норм та нормативів з праці, а також на поширенні знань і навичок щодо нормування праці відповідних керівників та фахівців, які займаються нормуванням праці. Основу державної політики щодо нормування праці мають визначати центральні органи виконавчої влади, підпорядковані їм наукові та науково-дослідні організації відповідної спеціалізації. Координацію робіт щодо нормування праці в різних галузях економіки України має здійснювати Міністерство праці та соціальної політики України.

Міжгалузові та галузеві норми праці мають бути основою для нормування відповідних видів робіт на підприємстві, а також методичним підґрунтям для розроблення місцевих норм. Недержавна система нормування праці охоплює роботи з нормування на підприємствах, зокрема розроблення місцевих норм праці, апробацію та впровадження міжгалузевих і галузових норм.

Галузеві норми праці розробляються виходячи з досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва і праці, типових для підприємств, організацій однієї галузі, міжгалузеві – двох і більше галузей.

Одним із принципових напрямів нормування праці є автоматизація і комп'ютеризація цієї роботи. Застосування сучасних математичних методів, обчислювальної техніки дозволить не тільки знизити трудомісткість і скоротити терміни розроблення норм і нормативів, а й підвищити їх якісний рівень. Найближчим часом поширення має набути практика створення і застосування програмно-методичних комплексів (ПМК), які являють собою пов'язану сукупність засобів методичного, програмного та інформаційного забезпечення, які є типовими та придатними для застосування під час проектування норм праці незалежно від об'єкта проектування.

З метою посилення координації роботи в економіці України, посилення підтримки підприємств щодо створення їх нормативної бази має бути створено Національний банк даних нормативно-методичних матеріалів з праці, який міститиме норми й нормативи, прийоми та комплекси трудових рухів, описи типових робочих місць, технологічного оснащення тощо, а також алгоритми й програми проектування норм та нормативів з праці.

Міністерство праці та соціальної політики України, інші центральні органи виконавчої влади, відповідно до чинного законодавства, постійно проводять науково-методичне забезпечення підприємств, організацій, установ галузей економіки України з питань:

- виконання та правильного застосування законодавства з нормування праці через надання консультацій, проведення науково-практичних семінарів, організацію публікацій у засобах масової інформації;
- визначення переліку нормативних матеріалів, рекомендованих до застосування на підприємствах, доведення його до відома підприємств;
- аналізу якості чинних нормативних матеріалів з праці;
- забезпечення розвитку та підвищення рівня наукових досліджень у сфері нормування праці, залучення до цієї роботи науково-дослідних організацій;
- проведення моніторингу нормування праці на підприємствах (склад, обсяг і ступінь використання нормативної бази підприємства; питома вага в ній міжгалузевих і галузових нормативних матеріалів; відгуки користувачів щодо якості нормативних матеріалів та пропозиції щодо нормативів, які потребують розроблення на міжгалузовому (галузовому) рівні; ступінь переробки міжгалузевих (галузових) нормативів для застосування в умовах конкретного підприємства тощо).

Особливості нормування праці в аграрному секторі економіки

У період переходу до ринкових відносин, змін форм власності, економічного механізму господарювання в аграрному секторі економіки виникла велика кількість проблем, пов'язаних із виробничою діяльністю та системою управління (менеджментом) сільськогосподарських підприємств. Вагомою складовою їх вирішення є запровадження ефективних мотиваційних важелів до праці, приведення систем оплати праці на підприємствах сільського господарства у відповідність до нових умов господарювання, удосконалення нормування праці.

Але однією із суттєвих особливостей нормування праці в сільському господарстві є невідповідність наявної за обсягом та якістю нормативної бази станові її застосування.

В умовах фінансового дефіциту сільськогосподарських підприємств і втрати кваліфікованих кадрів напрацьовані нормативи використовуються недостатньо, а нерідко ними взагалі нехтують. Поряд із цим, з усіх галузей економіки сільське господарство залишається на найнижчому рівні щодо оплати праці найманих працівників за значної інтенсивності праці.

Створення в аграрному секторі економіки системного економічного механізму нормативно-правового регулювання, який би прийшов на зміну директивному управлінню, є одним з основних важелів нормування праці.

Нормування праці в сільському господарстві порівняно з іншими галузями економіки має суттєві особливості, які обумовлюються наявністю природних процесів (різноманітні фізичні, хімічні, фізіологічні та інші зміни, які відбуваються в ґрунті, насінні, рослинах, тваринних організмах), які тривають протягом всього періоду виробництва. Праця людини впливає на створений продукт тільки в окремі проміжки періоду виробництва. Час участі праці у процесі виробництва (робочий період) завжди коротший за період виробництва.

У сільському господарстві предметами праці виступають ґрунт, рослинні й тваринні організми, готова продукція рослинництва або тваринництва, а також добрива, корми, гній на фермі тощо. У рослинництві та тваринництві невиконання або неякісне виконання окремих операцій неминуче призведе до втрат врожайності сільськогосподарських культур чи продуктивності тварин.

Враховуючи такі особливості в сільському господарстві, основними принципами нормування праці є:

- наукове та соціальне обґрунтування норм виробітку в умовах застосування економічно вигідної технології і раціональної організації праці за збереження оптимальної інтенсивності праці виконавця протягом усієї робочої зміни ;
- єдність і гнучкість під час розроблення норм виробітку на ідентичні роботи з урахуванням диференційованих нормоутворюючих чинників – забур'яненості поля, висоти травостою, гумусного та фізичного стану ґрунту, тощо;
- диференціація норм праці залежно від природно-економічних і організаційно-технічних умов;
- прогресивність норм праці залежно від застосування новітніх технологій виробництва, технічних засобів, раціональної організації праці, робочих місць, методів та прийомів праці;

– нормування допоміжних робіт і робіт з обслуговування.

Базою нормування і правильного застосування норм виробітку (обслуговування) та нормативів затрат праці в сучасних умовах сільського господарства є паспортизація умов виробництва та виробничих об'єктів сільськогосподарського виробництва (полів, багаторічних насаджень, тваринницьких ферм, майстерень з ремонту сільськогосподарської техніки, підсобних виробництв тощо), яка передбачає метод обліку, аналізу та узагальнення умов виконання робіт, що склалися на виробництві.

Головна мета паспортизації полягає у підвищенні ефективності виробництва на основі зростання продуктивності праці, застосування науково обґрунтованих економічних норм, кращого використання матеріальних і трудових ресурсів. Паспорт умов виробництва дозволяє створити моніторинг виробничих витрат, їх оптимізацію для конкретного об'єкта, є організуючим, регулюючим, стимулюючим і контролюючим началом в управлінні виробництвом.

Проблема державного регулювання сільськогосподарського виробництва залишається найбільш актуальною серед інших проблем становлення ринку. Сільськогосподарський товаровиробник до цього часу не захищений від цінової необмеженості, диспаритету цін на власну продукцію і продукцію промислових підприємств.

Враховуючи зазначене, основними завданнями підвищення рівня оплати праці в сільському господарстві є: відновлення нормування праці на економічній основі з метою ефективного використання трудового потенціалу та робочого часу; відновлення функцій заробітної плати з розширеного відтворення робочої сили і поетапне наближення її рівня до реальної вартості робочої сили; збільшення частки оплати праці в собівартості продукції за одночасного зменшення матеріальних витрат, витрат на електроенергію, паливо, сировину, напівфабрикати тощо; удосконалення механізму колективно-договірного регулювання з передбаченням включення до колективних договорів планів заміни та перегляду норм праці.

Першочергового значення набуває прийняття на державному, галузевому рівнях нормативних актів з визначення інтенсивності праці за видами робіт і діяльності залежно від умов праці, встановлення правових норм, які б обмежували роботодавця необґрунтовано підвищувати фізичну інтенсивність праці, запровадження механізму контролю за рівнем виконання норм інтенсивності праці і відповідальності за їх порушення.

Нормування праці на рівні підприємства

В сучасних умовах господарювання право прийняття рішень щодо раціонального використання трудових ресурсів належить підприємству незалежно від його організаційно-правового статусу й форми власності. Свобода підприємництва, властива ринковій економіці, передбачає повну економічну самостійність роботодавців не тільки у виборі номенклатури продукції, що виробляється, чи послуг, які надаються, структури управління, фінансового планування тощо, а й в установленні чисельності персоналу, виборі системи оплати, вирішенні питань, пов'язаних із нормуванням праці. Із посиленням ролі норм у скороченні виробничих витрат, а також з урахуванням необхідності їх зв'язку з показниками професій-

но-кваліфікаційного рівня працівників, їх продуктивністю і заробітною платою ця робота повинна базуватись на таких основних принципах:

1 Максимально можливе розширення сфери нормування праці, яке забезпечує вимірювання та оцінку трудового внеску кожного працівника. Необхідність використання економічних нормативів та інших показників для планування та організації виробництва в ринкових умовах потребує об'єктивних критеріїв оцінки роботи колективів та окремих працівників з метою справедливої оплати праці за всі види робіт: проведення досліджень, проектування, виготовлення продукції, надання послуг, обслуговування та управління. Створення на підприємстві системи норм з праці має стати основою для управління та оцінки персоналу. Це висуває на перший план принцип загальності нормування всіх категорій працівників на підприємствах – робітників, технічних службовців, фахівців, професіоналів та керівників – переважно методами прямого нормування, які дозволяють визначати трудомісткість робіт і завдань, встановлювати оптимальне навантаження, підвищувати ефективність праці та посилювати залежність оплати від досягнутого рівня продуктивності.

2 Досягнення високої якості чинних норм, їх максимальне наближення до рівня необхідних витрат праці. Основу для формування нормативної бази підприємства мають складати міжгалузеві та галузеві нормативні матеріали з праці, розроблені відповідними науково-дослідними організаціями та установами центральних органів виконавчої влади, які узагальнюють досягнутий рівень техніки й технології, а також потреби конкурентоспроможності як на ринку товарів, так і на ринку праці. При цьому нормативна база підприємства має враховувати ринково необхідний рівень витрат (продуктивності), що передбачає відповідність норм праці не до будь-яких фактичних умов виробництва, а, як мінімум, до середньопрогресивних. У зв'язку із цим необхідне формування на підприємствах системи управління зменшенням трудомісткості продукції, яка дозволяє здійснювати постійний цілеспрямований вплив на економію витрат праці на всіх стадіях циклу „дослідження – проектування – виробництво – експлуатація”. Поняття необхідних трудових витрат має стати невід'ємною частиною управління працею.

3 Обґрунтованість норм з урахуванням соціальних, психофізіологічних і статеві-вікових чинників. З метою забезпечення гарантій працездатності і здоров'я персоналу, підприємства мають використовувати для нормування трудових процесів показники, які характеризують всебічну оптимізацію норм з точки зору змістовності, інтенсивності, умов праці.

Реалізація зазначених принципів у нормуванні праці забезпечить підвищення якості норм, їх багатофункціональне навантаження по всьому спектру економічної діяльності підприємства.

Роботодавець у межах удосконалення організації праці і підвищення рівня нормування на підприємстві з метою зниження трудомісткості продукції, створення умов для продуктивної роботи персоналу, забезпечення економічно обґрунтованих співвідношень між зміною продуктивності праці й заробітною платою:

– забезпечує розроблення та впровадження науково і технічно обґрунтованих норм для всіх категорій персоналу, спираючись на рекомендовані відповідним центральним органом виконавчої влади (Мінпраці) галузеві (міжгалузеві) норми часу, виробітку, обслуговування, чисельності;

- затверджує нові й організовує перегляд на основі аналізу чинних норм і нормативів з праці;
- організовує розроблення і забезпечує виконання певних заходів щодо обов'язкового використання науково і технічно обґрунтованих норм як міри праці і міри винагороди за працю, основи планування і організації виробництва, критерію раціональності виробничих процесів, оцінки ефективності й економічного обґрунтування організаційних рішень, вибору серед них оптимального, визначення тривалості виробничого циклу, трудомісткості і ціни продукції, чисельності виконавців, розрахунку виробничих потужностей, інших економічних розрахунків.

Склад робіт з нормування праці на підприємстві залежить від наявності відповідних міжгалузевих (галузевих) нормативних матеріалів з праці.

За наявності міжгалузевих (галузевих) норм для їх застосування на конкретному підприємстві необхідно:

- проаналізувати відповідність чинних міжгалузевих (галузевих) норм праці до фактичного рівня техніки та технології, організації виробництва та праці на підприємстві;
- виявити та обґрунтувати причини відхилень, прийняти рішення щодо доцільності коригування міжгалузевих (галузевих) норм;
- установити коригувальні коефіцієнти;
- затвердити норми адміністрацією підприємства із погодженням з профспілками;
- упровадити норми у виробництво.

У разі відсутності міжгалузевих (галузевих) норм підприємство має самостійно розробити відповідні місцеві норми праці. Розроблення місцевих норм праці складається з таких процесів:

- аналіз виробничих можливостей кожного робочого місця;
- вивчення передового виробничого досвіду;
- проектування складу, регламенту і послідовності виконання трудових процесів;
- економічна й психофізична оцінка варіантів роботи;
- установлення величини норм праці, їх виробнича перевірка і коригування;
- затвердження норм адміністрацією підприємства із погодженням з профспілками;
- впровадження норм у виробництво.

Ефективне нормування на рівні підприємства підтримується регулярним виконанням таких дій:

- оцінка існуючого рівня нормування праці і діяльності підрозділу, що займається питаннями організації праці; вибір найбільш раціональних систем управління нормуванням праці залежно від масштабу і організаційної структури підприємства;
- аналіз рівня охоплення нормуванням праці різних категорій працівників і можливостей розширення сфери нормування праці з метою визначення ступеню завантаженості кожного працівника, його внеску до спільного результату;
- аналіз якості чинних норм витрат праці у цілому по підприємству і на кожному робочому місці з урахуванням ступеня їх напруженості;

- вивчення наявних методичних рекомендацій і нормативно-інформаційних матеріалів, що застосовуються для вимірювання витрат робочого часу і встановлення оптимальних витрат праці (за часом і чисельністю);
- оцінка ефективності використання комп'ютерних технологій для нормування і проектування трудових процесів.

Особливістю сучасного менеджменту у сфері нормування трудових процесів є створення програм з нормування праці, що базуються на системному підході. У процесі проектування і впровадження програм, перш за все, потрібно провести фінансово-економічне обґрунтування необхідності нормування на підприємстві, тобто обґрунтування проекту програми. Після вивчення виробничих і трудових процесів, можливості їх удосконалення і оцінки пропонованих систем нормування праці підраховується економія від їх впровадження, яка порівнюється із відповідними витратами. При цьому головним показником вважається розмір прибутку на одиницю витрат. Потім здійснюється планування всього комплексу і черговості проведення робіт зі створення і впровадження програми. Визначаються можливості використання автоматизованих систем проектування і нормування праці щодо вирішення поставлених завдань, розраховується кошторис на їх придбання (чи оренду), а також витрати на придбання програмного забезпечення. Визначаються категорії працівників, чия праця підлягає нормуванню, а також найбільш ефективні і доцільні методи встановлення раціональних трудових витрат.

У подальшому норми й нормативи праці необхідно періодично переглядати. Підтримка певного рівня прогресивності і підвищення точності нормативних матеріалів здійснюється шляхом систематичного уточнення чинних норм у міру зміни організаційно-технічних умов. Підставою для проведення аналітичних заходів щодо перегляду і зміни нормативів з праці може бути, наприклад, зміна експлуатаційних характеристик і модернізація обладнання, зміна існуючих чи впровадження нових видів оснастки, виду і конструкції інструменту, технології оброблення, режимів роботи обладнання, внесення змін у конструкцію виробу, поліпшення якості оброблюваного матеріалу; зміни в організації і плануванні виробництва, організації робочого місця, підвищення використання робочого часу тощо.

Регламентация питань нормування праці в системі соціального партнерства

Ринковій економіці притаманна багаторівнева ієрархічна система регулювання взаємовідносин найманих працівників і роботодавців, що діє через систему угод, до якої належать колективні договори підприємств, галузеві тарифні угоди й генеральні угоди. Вони забезпечують правову основу для розрахунку, обґрунтування, перегляду і встановлення норм праці на підприємствах.

Стрижнем системи колективно-договірних відношень є галузеві тарифні угоди й колективні договори.

Галузевими угодами:

- регламентуються процедури введення нових і заміни чинних норм виробітку;
- визначаються переліки централізовано розроблених норм і нормативів, що підлягають використанню як обов'язкові під час нормування на конкретних підприємствах;

– вирішуються питання використання тарифних рекомендацій, застосування занижених норм для окремих категорій працівників (інвалідів, неповнолітніх, вагітних жінок, осіб передпенсійного і пенсійного віку тощо).

У зв'язку з передачею підприємствам головних функцій з нормування праці важливішою формою регулювання трудових відносин між працівниками і роботодавцями при розв'язанні питань у цій сфері стає колективний договір. Колективний договір конкретизує і розвиває галузеву угоду і є документом, що визначає соціально-трудові відносини на підприємстві.

Колективними договорами:

- установлюються конкретні обов'язки роботодавця і найманих працівників щодо підвищення ефективності виробництва і праці через зниження трудомісткості і зростання обсягу випуску продукції;
- визначаються види робіт, за якими передбачається удосконалення умов виробництва, введення нових і заміна чинних норм;
- вказуються категорії персоналу, для яких вводяться занижені норми трудових витрат і розміри їх зниження;
- установлюються конкретні переліки централізовано розроблених норм і нормативів для нормування праці на підприємстві;
- оговорюється оптимальний темп праці, який має бути враховано під час встановлення всіх видів норм трудових витрат у підрозділах підприємства;
- установлюється порядок нормування праці під час освоєння виробництва, розміри понижуючих коефіцієнтів і термін їх уведення;
- оговорюється термін дії встановлених норм і можливість їх перегляду.

Колективний договір відображає також форми й системи заробітної плати, порядок та термін її виплати. Рівень оплати праці повинен відповідати рівню виконання встановлених норм витрат праці.

Головним засобом досягнення рівної напруженості норм повинно бути не автоматичне посилення їх жорсткості порівняно з попереднім періодом, а проведення певних організаційно-технічних заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці, поліпшення якості продукції, удосконалення обслуговування робочих місць і їх оснащення. Формами компенсації підвищених норм виступає:

- зростання тарифних ставок (окладів) у відповідності до прийнятої в колективному договорі підприємства схемою тарифних ставок і окладів;
- підвищення розмірів премій за роботу за напруженими нормами, якщо додаткові витрати праці повністю не компенсуються зростанням тарифних ставок (у цьому разі припустимо встановлення вихідної бази преміювання нижче рівня виконання нової норми);
- установлення окремим працівникам індивідуальних доплат за роботу за напруженими нормами, що компенсують йому втрати в заробітній платі.

Під час укладання колективного договору підприємства потрібно додержуватись таких вимог до регулювання питань нормування праці:

- норми праці (норми часу, виробітку, обслуговування, чисельності), а також нормовані завдання повинні встановлюватись згідно з організаційно-технічними умовами підприємства;

- норми праці й нормовані завдання повинні забезпечувати раціональне використання трудового потенціалу працівника за умов збереження його здоров'я і працездатності;
 - чинні норми часу мають бути змінені тільки у разі введення нової і реконструкції наявної техніки, застосування прогресивної технології та в разі інших організаційно-технічних удосконалень, що проводяться з ініціативи роботодавця (адміністрації) і забезпечують скорочення витрат праці на виготовлення одиниці продукції;
 - на час освоєння нової техніки і технології, виготовлення нових видів продукції доцільно вводити тимчасові норми, які потім можуть бути одразу замінені на норми для освоєння виробництва, або змінювані ступінчасто до повного його освоєння;
 - установлювати нові норми, а також замінити їх у міру вдосконалення організації виробництва і праці роботодавець зобов'язаний за погодженням з представницьким органом, що відображає інтереси найманих працівників.
- За цих умов регулювання питань нормування праці галузевими угодами і колективними договорами забезпечить захист інтересів обох сторін трудових відносин, сприятиме безконфліктному розв'язанню протиріч, що виникатимуть.

Реалізація концепції

Реалізація означених в Концепції основних напрямів удосконалення нормування праці в умовах формування в Україні ринкових відносин потребує виконання певних заходів економічної, організаційної, теоретичної і методичної, соціальної та інформаційної спрямованості:

- розроблення довгострокових програм з реалізації державної політики у сфері нормування праці з одночасним поширенням норм на всі професійні групи;
- активізація роботи з кадрового забезпечення організації і нормування праці на підприємствах (відновлення мережі навчальних закладів з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань організації і нормування праці, проведення відповідних семінарів тощо);
- розширення мережі науково-дослідних та проектних установ, що спеціалізуються на роботах у сфері нормування праці, включаючи створення низки нових формувань (що не є підрозділами відомчого підпорядкування), здатних здійснювати відповідне обслуговування підприємств, галузей і територій;
- активізація роботи з розроблення методів дослідження та комплексного проектування трудових процесів і оптимальних витрат робочого часу для подальшого використання під час проектування та реконструкції підприємств і трудових процесів;
- створення Національного банку даних нормативно-методичних матеріалів з праці. Розроблення спеціалізованих програмно-методичних комплексів для забезпечення автоматизації нормування праці на підприємствах;
- підвищення обґрунтованості розроблюваних норм і нормативів через врахування поряд з організаційно-технічними, також соціальних, психофізіологічних та статеві-вікових чинників. Розроблення системи оцінки напруженості та інтенсивності праці;

- поступове приведення кваліфікаційних та освітньо-кваліфікаційних характеристик працівників усіх професійних груп у відповідність до вимог, що діють у розвинених країнах світу;
 - здійснення постійного моніторингу нормування праці в економіці України з публікацією його результатів відкритим друком;
 - встановлення у генеральній, галузевій угодах та колективних договорах зобов'язань щодо нормування праці, зокрема обов'язків роботодавців щодо забезпечення обґрунтованості і рівної напруженості норм праці, раціональної організації та об'єктивної оцінки результатів праці.
- Упровадження цих заходів сприятиме оптимізації і раціоналізації трудових витрат на основі оновленої системи нормування праці.

Зміст

Рекомендований перелік питань для практичного застосування під час проведення перевірок з питань організації, нормування та оплати праці структурних підрозділів (відокремлених) залізниць та підприємств

сторінка 5

Роз'яснення щодо обліку і оплати часу, витраченого працівниками на проходження попереднього (періодичного) медичного огляду (лист Укрзалізниці та Ради профспілки залізничників і транспортних будівельників від 25.06.2011 № ЦЗЕ-11/853)

сторінка 9

Методичні рекомендації щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 4 жовтня 2006 № 359

сторінка 11

Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів, затверджене наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 7 червня 2010 року N 340

сторінка 15

Роз'яснення щодо порядку оформлення та оплати суміщення професій, розширення зони обслуговування, виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, тимчасове заступництво

сторінка 25

Роз'яснення щодо користування Класифікатором професій у частині встановлення професійних назв.

сторінка 29

Витяг з методичних рекомендацій Мінсоцполітики 2003 року щодо розроблення та доопрацювання чинних випусків Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників

сторінка 32

Перелік випусків та найменувань Довідників кваліфікаційних характеристик професій працівників, які вказані у графі випуск ДКХП Класифікатора професій ДК 003: 2010

сторінка 36

Доповнення до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 66, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 27.06.2007 № 562

сторінка 39

Зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 66 «Залізничний транспорт і метрополітен», затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 23.06.2011 № 177;

сторінка 40

Роз'яснення щодо визначення середнього розряду робіт та середнього розряду кваліфікації робітників (лист Укрзалізниці від 23.12.2008 № ЦЗО-12/43)

сторінка 46

Форми довідок, що характеризують стан нормування праці до річного звіту (лист Укрзалізниці від 29.03.2011 № ЦТЗБ6/56)

сторінка 48

Роз'яснення щодо порядку заповнення таблиць, що характеризують стан нормування праці в структурних підрозділах (відокремлених) залізниць (Форми звіту надавалися розпорядженням Укрзалізниці від 29.03.2011 № ЦТЗБ 6/56)

сторінка 54

Роз'яснення до Звіту про виконання норм виробітку і стан нормування праці форми № 4ПВ (лист Укрзалізниці від 06.10.2008 № ЦЗО-12/21)

сторінка 63

Таблиця перерахунку хвилин у години

сторінка 64

Загальний перелік типових норм часу і нормативів чисельності, що діють на залізничному транспорті України у розрізі господарств за датою затвердження станом на 01.11.2011 року

сторінка 65

Перелік професій працівників, які можуть працювати за міжгалузевими та галузевими нормативами праці у розрізі господарств залізниці

сторінка 84

Концепція нормування праці на принципах ефективної взаємодії показників професійно-кваліфікаційного рівня працівників, їх продуктивності та заробітної плати, затвердженої наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.11.2004 № 314

сторінка 96
сторінка 114

Зміст